

Nova tovarna pnevmatičnih strojev

Na začetku tega srednjeročnega obdobja smo si med drugim zadali nalogo, da posodobimo našo proizvodnjo pnevmatičnih strojev. V ta obrat dalj časa nismo skoraj ničesar vlagali za temeljito obnovo opreme in tehnologije niti v nadaljnji razvoj izdelkov. Jasno je, da se to pozna v konkurenčni sposobnosti ter gospodarnosti poslovanja. To je čutila sedanja temeljna organizacija pnevmatičnih strojev na vsakem koraku, saj more vse manj zadostiti zahtevam trga po količini in izvedbi izdelkov. Neprimerne cene na domačem trgu so kljub velikemu povpraševanju stalno vodile temeljno organizacijo ob robu rentabilnosti. Na bistven izvoz zaradi zastarelosti ni bilo mogoče misliti. Predpisi glede delovnega varstva (hrup, tresljaji) in seveda zahtev po čim večjem učinku pri gospodarni porabi energije so možnost prodaje v izvozu zmanjšale na minimum.

Ob takem stanju je delavski svet železarne ob sprejetju tega srednjeročnega načrta posebej poudaril pomen novih naložb v pnevmatičnih strojih. Proizvodnja je namreč vezana na domača jekla, nudi možnost ne pretežke zaposlitve za ženske in invalide ter predstavlja finalizacijo z velikim znanjem in zahtevno tehnologijo. Pogoj so seveda investicijska vlaganja v osnovna sredstva in tehnološko znanje.

Povezanost z inozemskim družabnikom je danes v svetu najkrajša pot do ustreznih sredstev, do pristopa na inozemski trg in do potrebne ravni sodobnega znanja. Zato je bila nujna povezava z znanim inozemskim podjetjem, ki lahko nudi sredstva in znanje. Po nekaterih informativnih stikih z več podjetji so se začela resna pogajanja s švedsko firmo Atlas Copco. Pogajanja so bila zelo težavna in so trajala več kot dve leti. V tem času sta izšla v l. 1978 tudi dva nova zakona, ki urejata področje sovlaganja tujih oseb pri nas ter kooperacijo oziroma poslovno tehnično sodelovanje in pravico do pridobitve tehnologije. Ker še ni praktičnih primerov uporabe zakonov, so tolmačenja še nepopolna in nejasna in posebno za tujce težko razumljiva. Poleg normalnih težav, ki izvirajo iz vsakega vzpostavljanja ekonomskih odnosov, so novi predpisi pogajanje še bolj otežkočali. Kljub temu so bili izoblikovani skupni interesi in cilji ter na podlagi izdelane študije o izvedljivosti ter investicijskega programa postavljene tehniško-tehnološke, ekonomske in pravne osnove za sodelovanje. Pritegnjena je bila še trgovska organizacija Univerzal iz Beograda kot sovlagatelj in nosilec prodaje.

Sad teh pogajanj je bil dogovor o družabništvu, kjer bo tozd pnevmatični stroji investitor in

proizvajalec, Atlas Copco Stockholm sovlagatelj in nosilec nove tehnologije ter Univerzal Beograd, tozd Intercopeco, sovlagatelj ter nosilec trženja, prodaje in servisiranja. Sovlagatelji so se zedinili za glavne cilje:

- povečati in posodobiti proizvodne zmogljivosti, izvedbo izdelkov in izdelavne postopke,
- dopolniti proizvodni program z novimi izdelki Atlas Copca ter lastnega razvoja,
- zagotoviti trajno in zanesljivo oskrbo domačega trga in ustvariti pogoje za izvoz.

V ta namen naj bi bila v skladu s predpisi med gradnjo ustanovljena nova delovna organizacija v izgradnji, ki bi ob začetku obratovanja prešla v nov tozd železarne.

Proizvodni program nove temeljne organizacije bo obsegal:

- A — izdelke po dokumentaciji Atlas Copco
- vrtna kladiva
 - podporne noge
 - razbijalna kladiva
 - stroj — goseničar za globoko vrtnje
 - nabijalnike

B — izdelke iz sedanjega programa Železarne Ravne

- razbijalna kladiva flottmann
- vrtno kladivo (RK 21 ali 24)
- kladiva za globinsko vrtnje
- kladiva za sekanje
- brusilne stroje
- armature
- stroje za globoko vrtnje
- razna orodja in nadomestne dele.

Kako izpolnjujemo planske obveznosti

Skupna proizvodnja v juliju je bila prekoračena za 1,2 odst., kumulativno 2 odst. Odpremo smo prekoračili za 9,2 odst., kumulativno 2,3 odst. Prekoračena je bila tudi fakturirana realizacija za 0,8 odst., medtem ko v kumulativni zaostajamo za 2 odst. Zaostanek za planiranim izvozom znaša 32,7 odst., kar je slabše od junija za 19,2 odst. V kumulativni beležimo zaostanek 28,3 odst.

TOZD jeklarna. Prekoračitev skupne proizvodnje 4,2 odst., je ob pomanjkanju delovne sile plod velike prizadevnosti prisotnih na delu. Manjše težave so nastajale

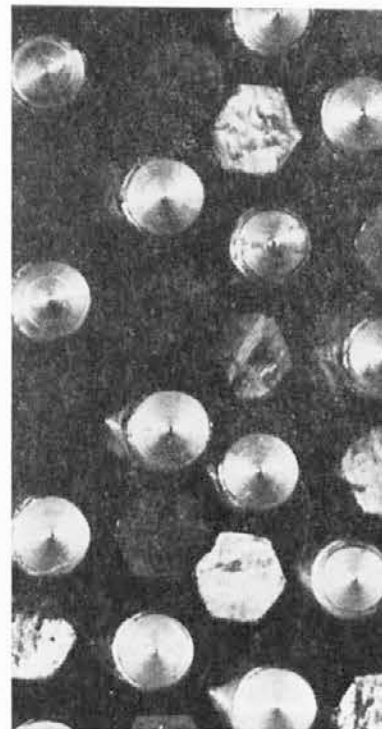
Izdaja delavski svet Železarne Ravne kot 14-dnevnik v nakladi 5500 izvodov

Ureja uredniški odbor: Jan-ko Dežman, Vida Gregor, Avgust Knez, Marjan Kolar, Franjo Miklavc, Helena Nerat, Rudolf Rajzer, Ivan Vušnik, Milan Zafošnik

Glavni in odgovorni urednik Marjan Kolar
Telefon 861 131, int. 304

Tiska CGP Mariborski tisk

Glasilo je po 7. točki 1. odst. 36. čl. zakona o obdavčenju proizvodov in storitev v prometu (Uradni listi SFRJ, št. 33/72) in mnenju sekretariata za informacije SRS št. 421-1/72 prosto plačila prometnega davka

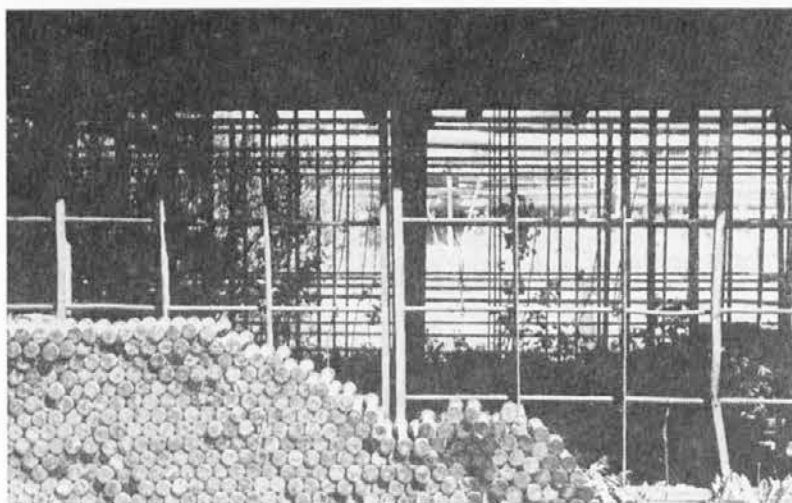

Konice

Program je po vrstah in tipih izbran tako, da se izpopolnjuje. Izpuščena pa je proizvodnja vrtnalnega orodja, ki bo prenesena v orodjarno.

Prodaja bo pri polni proizvodnji dosegla 13.450 kosov letno oziroma 530 t izdelkov. Pri taki proizvodnji bo prodanih za 204,7

(Nadaljevanje na 3. strani)

»Rastlinjak«

le pri pripravi vložka na el. obložni peči, saj je bil vložek dimenzijsko neprimeren, primanjkovalo pa je tudi delavcev.

TOZD jeklovilarna. V TOZD se je precej čutilo pomanjkanje delovne sile, saj so se visokim bolniškim izostankom pridružili še izpadi dnin zaradi letnih dopustov. Zato je bilo ukinjeno triizmensko delo v strojni kaluparnici in mini livarni. Kljub temu je TOZD presegel plan skupne proizvodnje za 0,4 odst. Veliko zastojev je bilo tudi v čistilnici zaradi

(Nadaljevanje na 2. strani)

(Nadaljevanje s 1. strani)

neučinkovitega remonta na žarilnih pečeh.

TOZD valjarna. Tako v juliju kot tudi kumulativno beleži TOZD prekoračitev skupne proizvodnje 1,7 odst., saj zaradi remonta 1800 t stiskalnice v kovačnici kot tudi visoke proizvodnje v topilnici ni primanjkovalo vložka. Planirani letni remont na srednji progi je bil izvršen v predvidenem času, proizvodnja po remontu je potekala dobro, kar kaže na kvaliteno opravljeno delo.

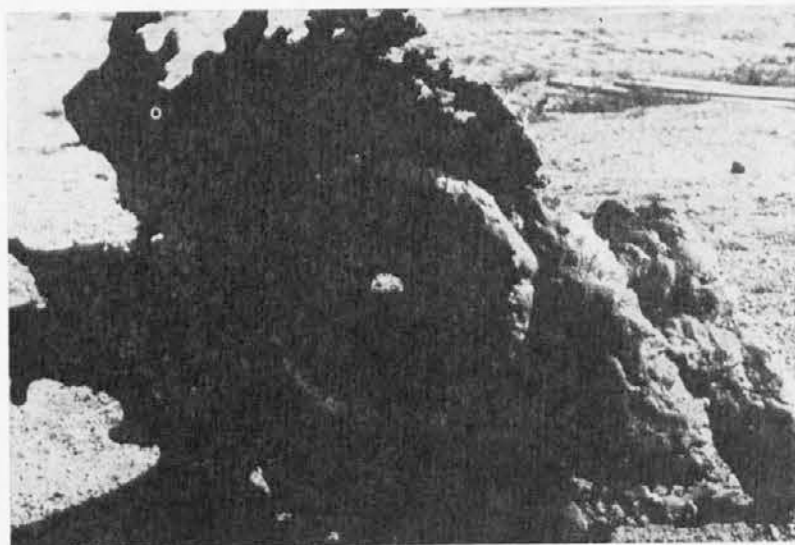
TOZD kovačnica. Zaradi generalnega remonta 1800 t stiskalnice je dosegel TOZD v juliju skupno proizvodnjo z 69,7 odst. Operativni plan pa, ki predvideva ta remont, je bil presežen za 0,2 odstotka. Na vseh ostalih agregatih je potekala proizvodnja dokaj dobro. Remont 1800 t stiskalnice je potekal po predvidenem programu. Tudi vsa ostala dela pri vzdrževanju so bila zadovoljivo opravljena.

TOZD jeklovlek. TOZD je tudi v tem mesecu precej prekoračil plan skupne proizvodnje, odpreme in fakturirane realizacije. Precej pa zaostaja pri izvozu, kjer primanjkuje primernih naročil.

TOZD stroji in deli. Prekoračitev plana skupne proizvodnje 10,5 odst. ni prinesla pričakovanih sadov, saj precejšnja količina gotovih proizvodov ni bila pravčasno odpremljena, s tem pa je nastal tudi velik zaostanek tako odpreme kot tudi fakturirane realizacije. Kapacitete brusilnih strojev so še vedno slabo izkoriščene, istočasno pa beleži TOZD zaostanek pri dobavi valjev za domače tržišče.

TOZD industrijski noži. Pri proizvodnji nožev zaostaja TOZD za planom skupne proizvodnje 32,8 odst., medtem ko je bil predvideni plan za brzorezno orodje dosežen 100 odst. Kot v juliju, tako tudi v kumulativni TOZD še vedno precej zaostaja za predvidenim planom izvoza.

TOZD pnevmatični stroji. TOZD je presegel plan skupne proizvodnje za 6,9 odst. Zaostaja pa pri skupini vrtalnega orodja 76,5 odstotka, in to zaradi pomanjkanja

Kot morska pošast

Odstotek doseganja načrtovane(ga)

T O Z D	Skupne proizvodnje		Odpreme		Fakturirane eksterne realizacije		Izvoza	
	julij	kumulativ.	julij	kumulativ.	julij	kumulativ.	julij	kumulativ.
JEKLARNA	104,2	102,7	—	—	—	—	—	—
JEKLOLIVARNA	100,4	99,2	97,8	97,9	102,0	97,6	112,6	104,3
VALJARNA	101,7	101,7	119,4	101,0	116,4	103,4	97,3	83,9
KOVAČNICA	69,7	105,0	97,1	130,3	128,4	137,0	79,3	57,9
JEKLOVLEK	108,5	109,5	109,2	112,4	125,6	116,7	58,9	73,0
STROJI IN DELI	110,5	87,4	36,4	62,5	41,8	58,7	3,4	37,0
— noži, brzorezno orodje	68,6	70,8	84,1	75,9	113,3	91,6	41,5	64,5
— gredice	—	100,0	—	—	—	—	—	—
— palice	96,7	110,5	96,7	110,5	96,9	109,8	—	—
INDUSTRIJSKI NOŽI	81,1	113,4	126,0	123,5	119,1	97,5	41,5	64,5
PNEVMATIČNI STROJI	106,9	94,8	132,8	94,6	116,9	92,3	156,5	65,8
VZMETARNA	105,0	101,5	109,0	102,9	121,7	105,0	130,7	124,6
REZALNO ORODJE	77,8	101,6	53,3	101,0	79,0	97,6	—	162,8
KOVINARSTVO LJUBNO	50,0	77,0	51,5	79,3	59,8	85,2	—	—
KALILNICA	—	—	—	—	118,7	168,4	—	—
STOR. DRUGIH TOZD—DS	—	—	—	—	72,7	94,7	—	—
S K U P A J D O	101,2	102,0	109,2	102,3	100,8	98,0	67,3	71,7

Odstotek doseganja operativnega plana skupne proizvodnje

TOZD	Julij	Kumulativno
Jeklarna	104,8	101,8
Kovačnica	100,2	105,4

Odstotek doseganja v primerjavi z enakim obdobjem lani

T O Z D	Skupne proizvodnje		Odpreme		Fakturirane eksterne realizacije		Izvoza	
	julij	kumulativ.	julij	kumulativ.	julij	kumulativ.	julij	kumulativ.
JEKLARNA	101,5	103,4	—	—	—	—	—	—
JEKLOLIVARNA	126,2	107,1	133,4	107,6	156,8	122,1	82,9	105,3
VALJARNA	108,2	105,1	123,1	105,8	132,3	128,6	240,9	168,4
KOVAČNICA	72,3	104,6	94,7	111,2	140,8	142,1	772,1	35,7
JEKLOVLEK	129,4	124,6	125,9	124,0	147,6	146,8	1416,0	354,0
STROJI IN DELI	149,0	107,9	45,6	78,0	78,0	95,0	30,0	27,1
— noži, brzorezno orodje	72,7	83,6	92,1	92,5	151,3	137,8	42,3	74,5
— gredice	—	159,1	—	—	—	—	—	—
— palice	—	—	—	—	—	—	—	—
INDUSTRIJSKI NOŽI	116,7	143,6	139,7	150,9	158,2	144,9	42,3	74,5
PNEVMATIČNI STROJI	151,2	112,7	180,9	115,0	146,0	125,1	—	172,8
VZMETARNA	119,9	119,4	126,3	120,9	163,7	140,6	161,9	188,4
REZALNO ORODJE	77,8	90,3	56,2	93,9	102,2	123,2	—	117,3
KOVINARSTVO LJUBNO	59,1	74,3	59,1	74,2	210,3	109,7	—	—
KALILNICA	—	—	—	—	114,5	163,4	—	—
STOR. DRUGIH TOZD—DS	—	—	—	—	130,3	147,4	—	—
S K U P A J D O	104,6	104,8	116,4	106,7	132,3	126,8	140,3	82,2

volosvedrnega jekla iz uvoza. V juliju beleži TOZD prek 1900 ur zastojev strojev zaradi okvar.

TOZD vzmetarna. Proizvodnja je potekala brez vseh motenj. Temu primerna je tudi prekoračitev skupne proizvodnje, odpreme, fakturirane eksterne realizacije in izvoza. Bolniški izostanki so se v minulem mesecu nekoliko zmanjšali.

TOZD rezalno orodje Prevalje. Zaloge diamantnih brusilnih plošč v TOZD so pošle. Primanjkuje karbidne trdine kakor tudi določenih vrst vložnega materiala, predvsem pločevine, ki služi kot vložek za diske krožnih žag.

TOZD kovinarstvo Ljubno. Vzrok nedoseganja predvidenega mesečnega plana je treba iskati predvsem v 12-dnevem kolektivnem dopustu.

ISKRE

Moškemu, ki bo izumil čevlje, manjše od zunaj in večje od znotraj, bodo ženske večno hvaležne.

»Izdelujete slike v naravni velikosti?« vpraša stranka fotografa.
»Vsekakor,« odgovori fotograf.
»Potem mi, prosim, povečajte diapozitiv Mont Blanca...«

Prevzeten playboj pelje domov mlado deklo v svojem športnem kabrioletu. Pred hišo jo vpraša:

»Lahko grem z vami v stanovanje ... samo na viski in zofo?«
»Pojdite,« odgovori lepotica,
»ampak samo na džin in platonik.«

Nova tovarna pnevmatičnih strojev

(Nadaljevanje s 1. strani)

milij. din izdelkov, od tega 43,0 milij. din v izvoz. Za primerjavo naj povemo, da je v letu 1978 bila proizvodnja 325 ton in prodaja 74,5 milij. din brez vrtnega orodja.

Novi tozid bo nekoliko drugače organiziran, kot so doslej naše temeljne organizacije. Prisotnost tujih partnerjev v financiranju in upravljanju zahteva posebne prijeme in določeno decentralizacijo nekaterih funkcij. Predvsem gre za prodajo, pripravo dela in razvoj izdelkov (konstruiranje, razvijanje in kontrola). Ta opravila bodo v veliki meri združena v tozdu.

S svojim izvozom bo tozid pokrival vse devizne obveznosti za povračilo vloženi sredstev tujemu družabniku, plačilo nadomestila za gospodarjenje ter za licenčno pri prodanih izdelkih iz programa Atlas Copco.

Nova tovarna bo postavljena na zahodni strani železarne za upravno zgradbo. Proizvodne hale in stranski prostori bodo obsegali skupaj 5400 m². Ta prostor daje možnost za povečanje proizvodnje ob ustrezni racionalizaciji dela. Možna je še tudi nadaljnja izgradnja v bodočnosti. Ob glavnih halah je predviden prizidek za pisarne, laboratorije in oblačilnice.

Za proizvodnjo je izbrana sodobna oprema, ki omogoča veliko produktivnost ter zahtevano natančnost. Temu je prirejena tudi kontrola, kjer bodo dane možnosti za tehnične meritve značilnih kazalcev pnevmatičnih strojev. Pri obdelovalnih strojih so v veliki meri izbrani tudi numerični stroji. Del strojev bo prenesen tudi iz sedanjega obrata.

V novi tovarni bo zaposlenih v dveh izmenah 230 delavcev (sedaj 163), pri čemer bo morala biti izpopolnjena tudi kvalifikacijska sestava.

Investicijska vrednost naložb obsega:	000 din
— osnovna sredstva	196.266
— energetski prispevek	8.365
— obratna sredstva	42.620
Skupaj	247.251

V tem znesku je upoštevana prenesena oprema in obratna sredstva iz sedanjega tozda ter odkup tehnološkega znanja (know-how).

Izgradnja bo končana v prvi polovici leta 1981, polna proizvodnja dosežena leta 1982. Dokumentacija za izgradnjo se pripravlja, kolikor je v tej fazi možno.

Ekonomski kazalci uspešnosti so ugodni. Investicija se povrne v 8,7 letih, stopnja donosa je 18 %, kar je dvakrat višje od predvidene obrestne mere za dolgoročne kredite. Akumulativnost bo za 2,5-krat večja kot doslej pri večji ekonomičnosti ter višjih osebnih dohodkih.

Viri financiranja:

	000 din	%
— lastna sredstva	119.940	49
— bančni krediti	74.160	30
— blagovni krediti	53.151	21
Skupaj:	247.251	100

Pri lastnih sredstvih je Železarna Ravne udeležena z 22 % v obliki gotovine, opreme in obratnih sredstev, Atlas Copco 14 % z gotovino in ovrednotenim znanjem, Univerzal 13 % z gotovino. Gotovinska sredstva Železarne Ravne v znesku 18.910.000 din bodo združevali vsi tozidi železarne.

Pravno stran izgradnje, sovlaganja ter sodelovanja med proizvodnjo zagotavljajo:

- pogodba o skupnem vlaganju vseh treh udeležencev,
- pogodba o dolgoročni proizvodni kooperaciji in pridobitvi pravic do tehnologije z Atlas Copco,
- pogodba o osnovah prodaje, servisa, oskrbovanja z nadomestnimi deli med vsemi tremi družabniki,
- samoupravni sporazum o združevanju dela in sredstev v skupni proizvodnji in prometu z Univerzalom.

Pogodbe in sporazumi so podpisani, vendar bodo po naših predpisih začeli veljati, ko bodo izdana ustrezna soglasja. Pri tem je treba prebroditi vrsto ovir zahtevnih instanc.

Spisek je dolg:

- Predhodna mnenja Jugoslovskega zavoda za statistiko, Zveznega zavoda za patente, Zveznega zavoda za družbeno planiranje.

Kako smo gospodarili v prvem polletju 1979

TOZD Železarne Ravne so v 1. polletju 1979 dosegle proti planiranim naslednje rezultate:

- skupne proizvodnje 102,1 %,
- blagovne proiz. 101,3 %,
- fakturirane realizacije 97,5 %, od tega izvoz 77,1 %,
- produktivnost, merjeno s količinsko proizvodnjo 102,5 in merjeno z realizacijo 99,3 %,
- celotnega prihodka 98,3 %,
- materialnih in drugih stroškov 100,4 %,
- dohodka 98,7 %,
- čistega dohodka 96,6 %.

Začasno nerazporejeni del ČD predstavlja znesek tistih TOZD, ki so pokrile vse obveznosti in še ustvarile skupaj toliko nerazporejenega čistega dohodka. Znesek nepokritih obveznosti TOZD predstavlja seštevek nepokritih posameznih TOZD, ki z ustvarjenim čistim dohodkom niso pokrile vseh samopriskupno dogovorjenih obveznosti.

— Dovoljenje samoupravne interesne skupnosti za ekonomske odnose s tujino za uvoz opreme, nakup tehnološkega znanja in odplačila licenčnine.

— Mnenje odbora udeležencev družbenega dogovora o višjih oblikah gospodarskega sodelovanja s tujino pri republiškem komiteju za ekonomske odnose s tujino.

— Soglasje zveznega komiteja za industrijo in energetiko pri zveznem izvršnem svetu.

— Registracija pri sekretariatu za zunanjo trgovino zveznega izvršnega sveta.

Pri tem je najvažnejše mnenje republiškega komiteja ter odobritev deviznih sredstev.

Že na prvi pogled je videti, da vseh teh stopenj ni mogoče v kratkem času prebrati. Trajalo bo gotovo do konca leta, preden bo vse urejeno. V tem času bo treba urediti tudi domače financiranje pri Ljubljanski banki ter izbrati domačo in uvoženo opremo. Z gradnjo in naročili ne bo mogoče prej začeti, dokler ne bodo pridobljena soglasja ter urejeno financiranje. Pred začetkom gradnje je treba ustanoviti delovno organizacijo v ustanavljanju, ki bo vodila vsa dela v času izgradnje. Ob začetku proizvodnje bo prešla v temeljno organizacijo Železarne Ravne.

Vse navedene dejavnosti že potekajo, poskušamo jih pospešiti, kjer se to da. Nestrpnosti pri tem ne smemo biti, čeprav bo mogoče potrebno tudi v pogodbah kaj spremeniti.

To je prvi primer tujega sovlaganja po novih predpisih, zato se bo mogoče še bolj zatikalo. Sad vsega tega bo pa vendar nov, sodoben obrat z razčiščenim programom, konkurenčnimi izdelki ter zagotovljenim tržiščem doma in v svetu.

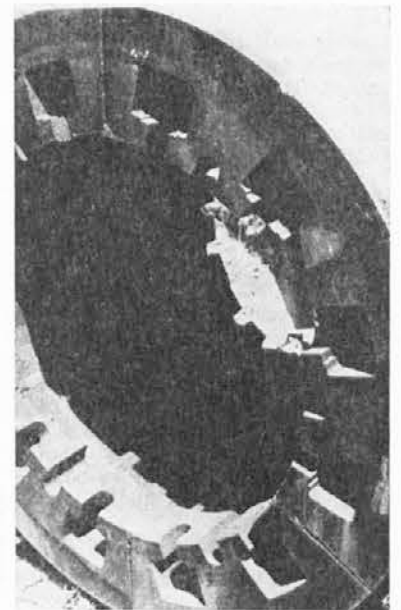
Jože Borštner, dipl. inž.

glavni vzrok, čeprav obstajajo še posamezne specifičnosti, ki tudi vplivajo na slabše finančne rezultate. Zato so prizadevanja za povečanje proizvodnje pri izboljšanju asortimana, zmanjšanju izmečka itd. osnovni izvor boljših finančnih rezultatov.

Temeljne organizacije so praktično v celoti začasno obračunale iz finančnih rezultatov planirano pospešeno amortizacijo in 10 % stanovanjski prispevek.

Naročil je bilo dovolj

Značilnost poslovanja v 1. polletju, ki velja za vse TOZD, je, da ni primanjkovalo naročil, temveč da je povpraševanje celo pre-

»Prstan«

veliko, kar povzroča kasnitve dobav, omogoča pa tudi izbiro ugodnejšega asortimana. Tudi pri nabavi surovin, energije in storitev ni bilo večjih problemov, razen podražitev.

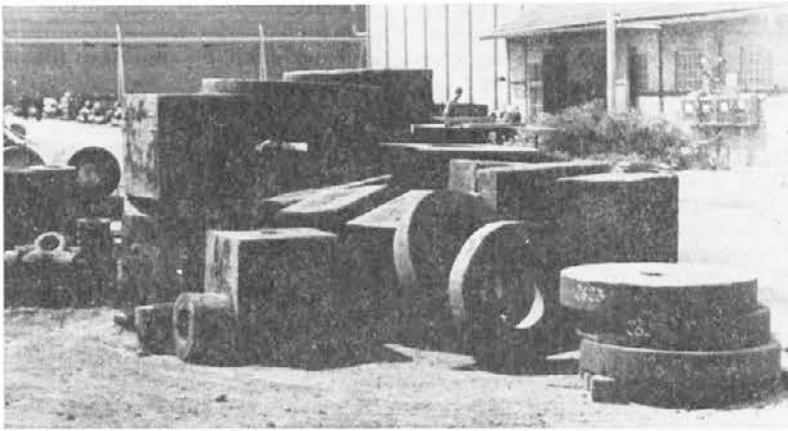
Veliko investiramo

Investicijska dejavnost železarne je v tem obdobju le prešla v izvedbeno fazo. Dokončno so bile pridobljene devizne pravice za uvoz opreme za tiste projekte, za katere so bile sprejete investicijske odločitve in konstrukcije financiranja. V izvedbi so projekti kovačnice, jeklolivarne posebne litine torzijskih osi, jeklarne, tovarne armatur, Ivarčko jezero, Kovinarstvo Ljubno in Rezalno orodje. Ob tem pa poteka cela vrsta nadomestitev in zamenjav osnovnih sredstev za odpravo ozkih grl. Značilnost načrtovane investicijske izgradnje je, da bodo v letu 1980 nastale ogromne obremenitve lastne udeležbe za izvedbo investicij, kar bo povzročilo večje potrebe po združevanju sredstev v letu 1980.

Letos bomo lahko odkupili stanovanj za okoli 45 mio din (skupno s krediti in sredstvi). Vprašanje pa je, ali bo toliko družbenih stanovanj za odkup sploh na razpolago. Za individualno stanovanjsko izgradnjo smo letos namenili 6 mio din, kar pa je več kot v preteklih obdobjih, kljub temu pa so potrebe še večje.

Višji OD le z boljšim poslovanjem

S stališča doseženih finančnih rezultatov lahko opozorimo, da imajo posamezne temeljne orga-

Železni legoland

nizacije različne možnosti porasta osebnih dohodkov. Zato bodo morale tiste temeljne organizacije, ki imajo slabše finančne rezultate, izdelati program ukrepov za izboljšanje rezultatov poslovanja, posebno še, če se bodo odločale za povišanje OD v naslednjem obdobju.

Izvoz postaja ekonomsko zanimiv

V tem poslovnem obdobju smo na ravni delovne organizacije realizirali samo 77,1% fakturiranega načrtovanega izvoza. Od tega pa je bilo od načrtovanega plačanega 74,1%. Prizadevamo si, da bi izpolnili planske zadolžitve. Pri tem je treba opozoriti, da na dosežen finančni rezultat TOZD izvoznice vplivajo:

- interno izvozno premiranje, ki je v tem poslovnem obdobju povečalo finančne rezultate izvoznikov,
- davčne olajšave, ki so v tem obdobju vplivale na zmanjšanje obveznosti.

Poleg teh stimulativnih elementov so izvozni posli stimulirani tudi z državno izvozno premijo, ki se giblje od 14,5 do 27,5% za posamezne izdelke. Iz teh ugotovitev je razvidno, da je bil finančni rezultat TOZD izvoznice povečan iz naslova internega premiranja izvoza in davčnih olajšav. To pomeni, da izvoz postaja (poleg potreb po devizah) ekonomsko zanimiv tudi zaradi vpliva na finančni rezultat.

TOZD, ki zaposlujejo več kot 10% invalidov, so lahko v skladu s predpisi iz naslova davka iz dohodka začasno oblikovale sklad za usposabljanje delovnih invalidov v višini 5,6 mio din.

V poslovnem letu 1978 je večina TOZD pokrila iz dohodka osebne dohode v zalogah. Temeljne organizacije: industrijski noži, pnevmatika in rezalno orodje niso oblikovale dovolj čistega dohodka, da bi pokrile vse osebne dohode v zalogah iz leta 1978. To obveznost bodo morale pokriti v poslovnem letu 1979 in temu ustrezno ustvariti večji čisti dohodek.

Cene osnovnim surovinam rastejo

Za 1. polletje je značilna neprestana rast cen osnovnih surovin, energije, storitev in drugih proizvodnih elementov. Tako so nabavne cene (v poprečju) že v 1. kvartalu presegle planske cene za okoli 6 mio din.

V posameznih TOZD so bile v tem obdobju dosežene nižje dejanske cene od planiranih, kar je

vplivalo na povečanje finančnih rezultatov. V nekaterih TOZD, ki so izkazale povečanje cen, so finančni rezultati omogočali pokrivanje teh razlik, medtem ko v drugih TOZD doseženi finančni rezultati niso omogočali pokrivanja teh razlik. Tako je na nivoju delovne organizacije ostalo nepokritih navedenih razlik za 10,1 mio din. Te razlike bodo TOZD morale pokriti v naslednjem obdobju.

Na podlagi trenda rasti cen nabavljenega materiala, surovin,

energije itd. v prvem polletju lahko zaključujemo, da se bo ta trend nadaljeval, čeprav v zmanjšanem obsegu, tudi v drugem polletju. Zato lahko pričakujemo večja negativna odstopanja med nabavnimi in planskimi cenami, kar bo vplivalo na zmanjšanje finančnih rezultatov TOZD.

Na finančni rezultat posameznih TOZD so vplivale nepokrite terjatve v višini 131,5 mio din. Na ravni delovne organizacije predstavlja to slabo polovico mesečne fakturirane realizacije. Pri vplivu na finančni rezultat pa moramo opozoriti, da je del teh terjatev v višini 44,7 mio din aktiviran v skladu s predpisi na zalogah, tako da nepokrite terjatve zmanjšujejo rezultate TOZD za 86,8 mio din. Na nivoju delovne organizacije konec junija ugotavljamo zmanjševanje neplačanih terjatev v primerjavi s 1. kvartalom za 9,9 mio din.

Do konca leta lahko pričakujemo še nadaljnje zniževanje terjatev, kar bo vplivalo na višje finančne rezultate. To bo pomembno še posebej za nekatere TOZD, ki v tem obdobju beležijo visoko neplačano realizacijo.

Rezultati po posameznih TOZD so razvidni iz tabel v članku »Kako izpolnjujemo planske obveznosti« na str. 2.

Iz dela OO ZKS železarne Ravne

Tudi komunisti iz osnovne organizacije ZK TOZD jeklarna so se kmalu po neuspelem referendumu lotili politične ocene. Predvsem so hoteli z njo zvedeti, kaj je njihove delavce — topilce privedlo do tega, da so bili na referendumu proti novim samoupravnim aktom, ki naj bi v bodoče urejevali nagrajevanje po delu. O tem se je razgovoril **Janez Polovšek**, sekretar osnovne organizacije ZK:

»Že dan po neuspelem referendumu je naša komisija za uresničevanje zakona o združenem delu analizirala vzroke nezaupanja med topilci. Tudi na razširjenem sestanku osnovne organizacije ZK smo nekoliko ostreje spregovorili o naših težavah. Kakorkoli že, ne vem, zakaj smo topilci postali takšni, da gledamo le na svoje interese in pri tem pozabljamo na svojo okolico. Tudi nerazumevanje do drugih tozdov se včasih pojavlja. Leta že govorimo topilci, kako nujno potrebna je posodobitev nove in stare topilnice. Kljub sodobni tehniki morajo naši topilci opravljati težka fizična dela, za katera niso preveč dobro plačani, vsaj če jih primerjamo z delavci v drugih tozdih, ki opravljajo lažja dela in naloge. Vse to nas spravlja v nezadovoljstvo in nezaupanje. Tudi kadrovske zadeve imamo nerešene. Zaradi pomanjkanja topilcev in delavcev v livni jami večkrat prihaja do preobremenitev in nezadovoljstva. Tudi pri tem je treba iskati vzrok, da topilci niso potrdili novih samoupravnih aktov. Na dru-

gi strani pa je treba vedeti, da v našem tozdu delajo delavci z nizko osnovno izobrazbo. Prav s takimi je težko delati. Če so že dobri delavci, še ni rečeno, da jih zanima samoupravljanje. Takim delavcem moramo zato večkrat nekatere stvari razložiti, pa še takrat po navadi ni uspeha. Zato so prav ti »nepoučeni delavci« ponavadi vselej na referendumih in sestankih proti.«

»S čim se topilci niste strinjali?«

»Že na sestanku osnovne organizacije je bilo moč iz razprav izluščiti, da je del vzroka za neuspeh referenduma tudi v osebnih dohodkih. Kot že rečeno, naši delavci niso zadovoljni z OD v primerjavi z drugimi tozdi in DS. Predvsem gre tu za odgovornost, za težko fizično delo in za pogoje dela (stalen ropot, visoke temperature in prašnost). Zato vztrajamo, da se mora pravilno ovrednotiti položaj in delo jeklarne ter dokazati ostalim TOZD in DS v delovni organizaciji pa tudi širši družbi, da prizna status osnovne TOZD. Precej negotovanja in nezaupanja je povzročila tudi 6. varianta, ki je prišla pred delavce tik pred zbori. Med delavci je bilo čutili nezaupanje v izračun variant. Zato menimo, da tudi strokovna služba nosi del odgovornosti, prav tako pa tudi družbenopolitične organizacije z vodstvom tozda, ker niso prestavile referenduma zaradi prepozno poslanske zadnje variante, katere delavci niso uspeli preučiti.«

»Težko delo in nizki osebni dohodki torej odganjajo delavce iz topilnice?«

»Glavni vzroki, da pri nas komaj kak delavec ostane dlje kot letno dni, so pogoji dela in štirizmensko delo. Iz dolgoletne prakse lahko povem, da je zaposlovanje v topilnici nekakšna odskočna deska. Tako se delavci zaposlijo v topilnici le za nekaj časa, dokler ne zaslužijo nekaj denarja in si ne poiščejo lažjega dela v železarni ali v tujini. Seveda so tudi osebni dohodki vzrok, da ne dobimo delavcev. Nekateri pravijo, da bo potem, ko bo topilnica posodobljena, drugače. Mislim, da tudi potem ne bo nič drugače. V topilnici nikoli ne bo manjkalo fizičnega dela. Še zmeraj bo glavno orodje topilca — lopata.

Da imamo tako pomanjkanje delavcev, je treba vzrok iskati tudi v velikem odstotku bolniških. Moram reči, da je pri nas veliko bolniškega izostanka opravičenega. So pa tudi taki delavci, ki izkoriščajo zdravnike in svoje sodelavce. Rado se dogaja, če delavec ne dobi dopusta, da gre potem k zdravniku in ta mu predpiše nekaj dni bolniške. Sicer pa ima tudi naša komisija za kadre veliko težav. Ta že nekaj časa dobiva prošnje za sprejem na delo takih delavcev, ki so že včasih delali v topilnici in so bili »problematični«. Zato želimo zaposliti dobre, pridne in tovariške delavce. Takih je danes malo, pa vendar poskušamo storiti vse, da bi jih dobili. Seveda bi bili najbolj dobrodošli domačini, ki že imajo delno rešen stanovanjski problem.«

»Kaj boste komunisti in vodstvo tozda storili, da bo vsaj naslednji referendum uspel?«

»Predvsem bomo morali pred delavce s takimi samoupravnimi akti, s katerimi bodo zadovoljni. Ob tem pa rešiti tudi kadrovski problem v topilnici. Drugače pa bomo v tem obdobju, ko bodo akti nared, pričeli z razpravami po delovnih skupinah. Bojim se, da bomo pri tem spet imeli težave. Zaradi tehnologije dela si pri nas ne moremo privoščiti, da bi se delovne skupine sestajale med delovnim časom, saj bi proizvodnja še bolj trpela. Po opravljenem delu pa je spet težko, saj vsak hiti domov.«

F. Rotar

IZREKI

Hrana je najboljša, če se je za lastno žlico.

Danski pregovor

*

Izguba denarja je lahka izguba, izguba časti je težka izguba, izguba poguma je nepopravljiva izguba.

Goethe

*

Prevaraj me v ceni, ne prevaraj me v robi.

Indijski pregovor

*

Tudi majhno deževje uničuje velike ceste.

Francoski pregovor

Kako veliki in uspešni smo

Ob letošnji akciji »zaključni račun« smo v železarni bolj podrobno obravnavali uspešnost naših temeljnih organizacij in delovne organizacije. Pri razpravljanju o uspešnosti poslovanja pa smo primerjali le lastne tekoče rezultate s tistimi iz predhodne periode, kar je nujno in dobro, ni pa dovolj, saj se morajo lastni rezultati primerjati tudi z rezultati podobnih ali enakih delovnih organizacij.

V prvem primeru se lahko slabi rezultati prikrijevajo, srednji pa se proglasijo za dobre, čeprav so slabši v primerjavi z drugimi delovnimi organizacijami in bi glede možnosti kolektiva samega lahko bili boljši. Primerjava rezultatov med istovrstnimi in podobnimi delovnimi organizacijami mora zato postati stalna praksa posebno ob končnih in periodičnih obračunih. Na osnovi analize vzrokov razlik pa bi se moralo tudi ukrepati.

Delavci morajo biti obveščeni o svoji produktivnosti dela, dohodku in tudi o rezultatih delavcev

iz drugih podobnih OZD. Če namreč primerjamo nekatere osnovne podatke (dohodek po delavcu, rentabilnost, reproduktivna sposobnost, osebni dohodek ipd.) med OZD, se pojavljajo velike razlike, čeprav so delovne organizacije imele enake splošne pogoje gospodarjenja.

Pravočasna in za delavca razumljiva informacija o vzrokih razlik v rezultatih kot tudi možnostih za njihovo premagovanje ima velik praktičen pomen in vpliv na večjo motivacijo delavcev za povečanje produktivnosti. Prav zaradi tega ter zakona o združenem delu, ki daje delavcem pravico in obveznost, da nenehno spremljajo rezultate svojega dela in rezultate poslovanja organizacije združenega dela, sem želel tudi našim delavcem prikazati ugotovitve Gospodarskega vestnika, ki je v svoji letošnji 25. številki objavil seznam 20 največjih delovnih organizacij v SR Sloveniji v letu 1978.

Seznam je bil narejen na osnovi podatkov o dohodku, številu

zaposlenih, uporabljenih poslovnih sredstvih ter celotnem prihodku.

Podatki o dohodku in celotnem prihodku so bili vzeti iz konsolidiranih bilanc, tako da v njih niso bili upoštevani zneski, ki se v obračunu internega prometa delovne organizacije ponavljajo. Seznam sicer ni bil narejen na osnovi pokazalcev, ki jih predpisuje zakon o združenem delu, nam pa kljub temu marsikaj pove.

Zakon o združenem delu v 140. členu namreč pravi, da so kazalci, s katerimi se morajo meriti rezultati dela delavcev in poslovanja temeljne organizacije, naslednji:

1. dohodek na delavca,
2. dohodek v primerjavi s povprečno uporabljenimi sredstvi,
3. čisti dohodek na delavca,
4. akumulacija v primerjavi z dohodkom,
5. akumulacija v primerjavi s čistim dohodkom,
6. akumulacija v primerjavi s povprečno uporabljenimi sredstvi,
7. osebni dohodek in sredstva za skupno porabo na delavca ter
8. čisti osebni dohodek na delavca.

Oglejmo si le del seznama, ki prikazuje 20 največjih delovnih organizacij! Ta bo za nas še posebej zanimiv, saj lahko v njem

najdemo poleg Železarne Ravne še Železarno Jesenice in Železarno Štore.

Kot je razvidno iz tabele 1, je Železarna Ravne na 7. mestu po ustvarjenem dohodku, Železarna Jesenice na 4., Železarna Štore pa na 20. Kar se tiče ostalih pokazalcev, je naša železarna na 10. mestu po številu zaposlenih, na 9. po uporabljenih poslovnih sredstvih, na 21. pa po celotnem prihodku. Po navedenih podatkih lahko sklepamo, da je Železarna Ravne v letu 1978 dokaj dobro gospodarila.

(Zanimivo je, da bi na tem seznamu lahko našli celo našo TOZD valjarna, saj bi z lanskim dohodkom 195,325.205,82 din bila na 159. mestu.)

Oglejmo si, katere delovne organizacije iz naše regije so še med 200 največjimi v Sloveniji. (tabela 2)

Zanimivo je, da je na dokaj visokem 66. mestu Rudnik svinca in topilnica Mežica, ki je, kot vemo, bil letos v velikih težavah.

Kakšen pa bi bil seznam največjih delovnih organizacij v Sloveniji, če bi upoštevali zakon o združenem delu in bi namesto dohodka kot pokazalec vzeli dohodek na delavca, ki v bistvu vrednostno izraža produktivnost dela?

Mesto	Ime	Sedež	Dohodek v 000 din	Indeks 1978/1977	Mesto	Povprečno število zaposlenih	Indeks 1978/1977	Mesto	Uporabljena poslovna sredstva v 000 din (povprečje)	Indeks 1978/1977	Mesto	Celotni prihodek v 000 din	Indeks 1978/1977
1.	Železniško transportno podjetje	Ljubljana	2.459.971	133,7	1	13.579	100,4	1	18.692.395	138,7	8	5.303.309	124,5
2.	ISKRA elektromehanika	Kranj	2.313.586	157,3	2	10.744	103,7	6	5.408.539	139,7	11	4.541.636	127,1
3.	REK Velenje	Velenje	1.610.969	229,4	8	6.406	105,1	3	7.276.780	119,0	17	3.616.172	170,9
4.	SŽ Železarna Jesenice	Jesenice	1.548.616	147,1	4	6.963	101,4	5	6.602.016	116,2	4	5.736.267	127,9
5.	GIP GRADIS gradbeno industrijsko podjetje	Ljubljana	1.368.760	127,6	3	7.153	100,9	16	2.772.211	127,5	14	4.388.821	133,7
6.	ZIV TAM Maribor	Maribor	1.260.953	138,8	7	6.807	103,8	26	1.909.959	111,2	15	4.345.464	103,2
7.	Železarna Ravne	Ravne/Kor.	1.236.769	156,4	10	5.013	107,3	9	3.725.567	140,8	21	3.209.733	129,4
8.	GORENJE Velenje	Velenje	1.022.793	101,2	5	6.886	108,5	12	3.210.209	155,1	6	5.585.853	118,9
9.	SLOVENIJA VINO	Ljubljana	890.779	142,8	9	5.224	99,5	14	3.058.211	110,7	20	3.218.852	131,4
10.	DES podjetje za distribucijo	Ljubljana	868.132	180,0	13	4.467	101,1	4	7.187.631	135,0	30	2.240.246	123,9
11.	IMV industrija motornih vozil	N. mesto	864.671	138,2	6	5.828	101,5	15	3.000.981	126,2	18	3.959.918	115,0
12.	REK ZASA VJE rudarsko elektroenergetski kombinat	Trbovlje	827.891	189,9	11	4.563	98,4	17	2.703.446	121,0	57	1.569.523	123,4
13.	KRKA farmaceutika, kemija, kozmetika	Novo mesto	728.444	205,1	34	2.773	103,6	18	2.453.900	143,7	38	1.970.934	128,1
14.	SLOVENIJA LES trgovina	Ljubljana	727.645	156,5	50/1	2.298	105,6	8	4.693.248	120,0	1	10.124.300	121,5
15.	SAVA Kranj industrija gumijevih, usnenih in kemičnih izdelkov	Kranj	717.081	120,2	14	4.237	104,4	23	2.087.577	115,4	19	3.275.435	162,0
16.	SGP Slovenija ceste	Ljubljana	714.286	146,7	24	3.269	110,9	24	1.962.601	224,4	35	2.562.583	155,8
17.	Metalna tovarna investicijske opreme	Maribor	639.774	119,2	23	3.329	105,4	34	1.706.220	133,3	56	1.562.671	132,4
18.	TITOVİ ZAVODI LITOSTROJ	Ljubljana	687.471	141,9	22	3.551	99,2	64	1.019.503	113,6	37	1.973.353	190,8
19.	LESNINA proizvodno in trgovsko podjetje z lesom, lesnimi izdelki in pohištvo	Ljubljana	667.992	144,2	44	2.525	104,4	13	3.064.314	200,0	9	5.301.713	129,4
20.	ŽELEZARNA ŠTORE	Štore	663.162	170,8	20	3.378	103,7	27	1.893.261	95,5	34	2.052.462	136,3

Tabela 1

Mesto	Ime	Sedež	Dohodek v 000 din	Indeks 1978/1977	Mesto	Povprečno število zaposlenih	Indeks 1978/1977	Mesto	Uporabljena poslovna sredstva v 000 din (povprečje)	Indeks 1978/1977	Mesto	Celotni prihodek v 000 din	Indeks 1978/1977
45.	LESNA gozdarstvo in lesna industrija	Sl. Gradec	445.316	136,3	43	2.562	104,4	47	1.340.334	144,8	78	1.160.732	134,1
66.	RUDNIKI SVINCA IN TOPILNICA	Mežica	388.982	140,2	72	2.085	102,0	83	830.554	118,2	163	924.531	106,9
141.	SGP KOGRAD splošno gradbeno podjetje	Dravograd	219.554	137,7	132	1.300	100,9	173	316.800	115,7	165	483.032	132,7
152.	GORENJE MUTA	Muta	205.378	158,2	134	1.278	103,4	152	414.326	218,1	142	572.647	136,9
159.	TOVARNA USNJA SLOVENJ GRADEC	Sl. Gradec	198.314	138,5	155	1.141	108,6	174	314.516	126,0	166	525.620	131,8

Tabela 2

Na odpraševalnih napravah

Kot je razvidno iz tabele 3, ki prikazuje 10 največjih delovnih organizacij glede na ustvarjeni dohodek na delavca, je prejšnji seznam največjih delovnih organizacij doživel precejšnje spremembe, saj je npr. Železniško transportno podjetje Ljubljana zdrsnilo s 1. na 99. mesto, Belinka Ljubljana pa se je s 139. mesta povzpela na 1.

Če si bolj podrobno ogledamo seznam, lahko ugotovimo precejšnjo razliko med prvouvrščeno Belinko in ostalimi. Na seznamu tudi ni več naše železarnice, saj po produktivnosti dela ni med najboljšimi desetimi v Sloveniji.

Kje se nahaja po produktivnosti dela naša železarna ter kakšen premik na lestvici 200 največjih delovnih organizacij so doživele delovne organizacije iz naše regije, pa lahko vidimo v tabeli 3.

Vidimo, da je Železarna Ravne zdrsnila s 7. na 33. mesto. Zanimivo je, da je s prejšnjega seznama pred nami le REK Velenje in sicer na 29. mestu. Železarna Jesenice je padla s 4. na 47. mesto, Železarna Štore pa z 20. na 69. mesto.

Zakaj smo doživeli takšen padec, nam statistika ne pove. Ali smo premalo produktivni? Mogoče so drugi na visokih mestih samo zato, ker bolj dvigujejo cene kot mi. Mogoče bi bila slika drugačna, če bi namesto vrednostno izražene produktivnosti uporabili naravno izraženo produktivnost.

Tehnika

»Po novem zaradi tehnike preračunavanja OD naj ne bi nihče pridobil niti izgubil!«

»Jaz bom pa prav s pomočjo tehnike poskušal več zaslužiti, ker delam na stroju!«

Mogoče bi bilo bolje, da se primerjamo le s tistimi delovnimi organizacijami, ki imajo isto ali sorodno dejavnost. Ali ne bi bilo dobro, da za oceno uspešnosti gospodarjenja upoštevamo tudi ekonomičnost poslovanja?

Kot vidimo, je tu še veliko ugank in bi bila potrebna podrobnejša analiza teh podatkov, če bi hoteli ugotoviti, kako uspešni smo.

Rezultate poslovanja moramo presojati tudi s stališča časa in bi zato letošnje podatke morali primerjati s podatki iz prejšnjih let. Če smo bili v preteklosti na slabših mestih na seznamu največjih, potem letošnji podatki niso zaskrbjujoči, v nasprotnem primeru pa se je treba zamisliti in tudi ustrezno ukrepati.

Na koncu pa poskušajmo odgovoriti na vprašanje, zastavljeno v naslovu.

Kljub temu, da smo si že iz navedenih podatkov ustvarili določeno sliko o velikosti in uspešnosti naše železarnice, je potrebno dobiti za realnejšo oceno naše uspešnosti poslovanja še podrobnejše podatke o poslovanju sorodnih in dohodkovno povezanih organizacij. Do teh podatkov pa nam ne bo težko priti, saj so izdani v publikacijah službe družbenega knjigovodstva. Potrebno je torej le, da te podatke dobimo, jih analiziramo in nato tudi ustrezno ukrepamo.

Kljub temu, da nimamo najboljših predstav o naši uspešnosti, lahko rečemo, da smo veliki, če upoštevamo število zaposlenih in ustvarjeni dohodek, s povečano produktivnostjo pa bi lahko postali še večji in uspešnejši. Zato jo skušajmo povečati, kajti s tem ne bomo le večji, temveč bomo dosegli tudi znižanje lastne cene, večjo količino proizvodov, višje realne osebne dohodke (vsaj morali bi jih) in končno porast družbenega in življenjskega standarda!

Aleksander Jug

Mesto	Ime	Sedež	Mesto v tabeli 1	Dohodek na delavca v 000 din
1.	Belinka, tovarna kemičnih izdelkov	Ljubljana	139.	1022,93
2.	Gruda, eksport-import	Ljubljana	189.	630,92
3.	Plutal, industrija plutovih izdelkov	Ljubljana	134.	577,03
4.	ZIV TAM, avtotrgovina	Maribor	131.	462,03
5.	Intertrade Ljubljana, podjetje za mednarodno trgovino	Ljubljana	76.	345,35
6.	Merkur, veleželeznina	Kranj	93.	332,80
7.	Dravske elektrarne	Maribor	117.	329,31
8.	Slovenijales, trgovina	Ljubljana	14.	316,64
9.	Avtocommerce Ljubljana	Ljubljana	77.	310,93
10.	SGP Zidar, splošno gradbeno podjetje	Kočevje	161.	296,66

Tabela 3

Mesto	Ime	Sedež	Mesto v tabeli 1	Dohodek na delavca v 000 din
33.	Železarna Ravne	Ravne	7.	246,71
105.	Rudnik svinca in topilnica	Mežica	66.	176,97
110.	Lesna, gozdarstvo in lesna industrija	Slovenj Gradec	45.	173,82
121.	Tovarna usnja Slov. Gradec	Slovenj Gradec	159.	169,43
123.	SGP Kograd, splošno gradbeno podjetje	Dravograd	141.	168,89
142.	Gorenje Muta	Muta	152.	160,70

Tabela 4

KAJ MI POMENIJO SLOVENSKE ŽELEZARNE

(Ob bližajoči se 10-letnici SOZD SZ)

V naravi človeka je, da čuti pripadnost narodu, svojemu kraju, neformalnim skupnostim in kajpak družini, celo takšen, ki morebiti zanika vse družbene norme, čuti pripadnost do skupine somišljenikov. Kajpada si človek ne reče vsak dan: Jaz sem Slovenec, postane pa to tisti hip, ko je kot Slovenec kakorkoli ogrožen in podobno je z vsem drugim. Ko začnemo z delom vsak dan ob istem času, ne mislimo na to, da smo železarji, ampak na primer le na neki vijak, ki ga ni najti. Potem vendarle pride tudi dan, ko ne mislimo na dopise in sporazume, ne na vijake, vročino, umazanijo in prah, še prepire in nerešene zadeve smo pripravljene pozabiti, kadar ob lepo zapeti pesmici, ob pogledu na kovača, ki na tekmovanju dviga uteži, ob srečanju v gorah začutimo, da smo železarji, ne le ravenski, ampak slovenski. Nekakšen tihi ponos je to, čeprav ga ne kažemo komursižebodi, niti ne govorimo radi o njem. Torej le ni samo skupno tržišče, denar in tone železa, poslovni pogovori in suhoparni akti — slovenske železarnice

niso samo to, so tudi tisoče človeških usod, ki se kdaj razgrnejo druga pred drugo, so spletnje mnogoterih vezi med Korošcem in Gorenjcem, pa Savinjanom in Ljubljančanom. Tako slovenske železarnice niso samo poslovnost na visoki ravni in delavcu nekaj odmaknjenega ampak so, poenostavljeno rečeno, kakor družina, ki se tu in tam skrega, a se ima vendarle rada in ji tudi gre kar dobro, ker se je naučila gospodariti. Izjave naših sodelavcev so take, da to potrjujejo.

Franc Telcer: »Že sama beseda združene slovenske železarnice vzbudi neko spoštovanje, pomeni moč in pomen občutimo. Od vsega začetka, ko so nam v podjetju začeli praviti, da bi bilo bolje, če se vse železarnice združimo v eno podjetje, nismo od tega pričakovali toliko, kot danes žanjemo. Mirno lahko trdimo, da smo res samo ena in močna železarska skupnost. Vsa razmišljanja in razglabljanja nekaterih omahljivcev so ostala brez uspeha. Zmagala je preudarna misel. Vnaprej je bilo jasno, da združitev ne bo le

uspeh posameznega podjetja — železarne, temveč vseh slovenskih železarn.

Popolnoma nepričakovano sem bil pričar tega velikega dogodka, ko so se rojevale slovenske železarne na vrhu Triglava. Takratni upravni odbor železarne se je pred dokončno odločitvijo o ustanovitvi slovenskih železarn slučajno sestel na najvišji ravni na Triglavu ob Aljaževem stolpu. Mislil, da smo se železarji z naše najvišje gore pravilno odločili — za ustanovitev.

Z nastankom slovenskih železarn je začelo vse naše delo potekati v okviru vseh nas in postajalo je vse bolj enotno in učinkovito. Povsod smo začeli nastopati združeni in močni. Z združitvijo se je začel preporod železarjev, začelo se je novo življenje, novo gospodarjenje in nov razvoj. Iz zdravih korenin posameznih železarn je pognalo novo steblo, ki nam daje en sam dober in zdrav sad.

Z dobrim in učinkovitim gospodarjenjem so se začela porajati tudi razna kulturna in športna srečanja. Vse to je nam železarjem potrebno, saj ne gre le za medsebojno spoznavanje, ampak za pripadnost, enotnost, občutenje moči, hkrati pa nas navaja na lepo družinsko življenje. Med vsemi našimi srečanji je eno najstarejših »pohod na Triglav«, prav letos bomo imeli že deseto obletnico. Teško bi prevedel v besede veselje, občutke, iskrene poglede in zadovoljstvo ob vsakoletnem srečanju, ko se zbere na našem najvišjem vrhu kakih petsto (500) slovenskih železarjev. Če ne bi bilo slovenskih železarn, najbrž tudi podobnega srečanja nikdar ne bi bilo. Danes nas ponesmajo tudi drugi kolektivi, in to dobro de. Z rastjo telesne in zdravju potrebne planinske rekreacije se krepijo predvsem tudi medsebojni odnosi in pomoč drug drugemu.

Za nas, ravenske železarje, pomenijo slovenske železarne samo veliko pridobitev, kjer lahko svobodno delamo, se razvijamo in polagamo temelje za boljši jutrišnji dan.

Marjan Gerdej: »Če ne bi bilo slovenskih železarn, bi bili za mnogo prikrajšani, tako pa je toliko raznovrstnega sodelovanja in vezi, ki nas morejo plemeniti in dajati nova spoznanja. Na kulturnem področju so srečanja slovenskih železarn kar pogosta. Res ni najboljša koordinacija, a že to, kar je, precej pomeni. Gre za izmenjavo mnenj, kulturnega dela, za nove odnose. Žal od manjših — Tovil, Žična, Veriga — še ni kaj dosti pobud za tovrstno sodelovanje. Zdi se, da se nekako ne znajdejo, čeprav imamo veliko prednost, da so namreč sredstva zagotovljena.

Če naj človek občuti pripadnost in povezanost s slovenskimi železarnami, mora v tej smeri biti aktiven. Sam prej, ko še nisem delal v komisiji za kulturo na nivoju SZ, tega nisem tako občutil kot zdaj. Gotovo bi lahko še več naredili, npr. na likovnem področju, pa literarne večere bi lahko pripravljali, saj ni malo umetnikov med železarji. Taka srečanja med nami niso le posredovanje različne kulture, ampak lepa priložnost, da vidimo, kaj kdo de-

la, kako živi. Lepo je, da se nekaj dogaja, da ni vsak zase. Kultura slovenskih železarn kaže, da ne gre samo za proizvodnjo železa, ampak tudi za proizvodnjo pesmi, odrskega dela, slike — za bogatitev medčloveških odnosov.

Rajko Jelenko: »Slovenske železarne so ponos in rezultat skupnih naporov za doseganje ciljev, ki jih je načrtovala zveza komunistov in naša revolucija v času NOB. Mi, borci, smo ponosni na vse ustvarjeno, smo veseli, da imamo zagotovljeno zaposlitev, mi in naše bodoče generacije. Zelo smo zadovoljni, ker se nenehno izboljšujejo pogoji dela, da naši delavci ne trpijo več tako kot v prvih povojnih letih. Borci smo še nadalje nosilci borbe in uveljavitve slovenskih železarn tako doma kot v tujini. Srečni smo, da so slovenske železarne lepo uskladile naše potrebe, posebej pa smo zadovoljni, da tudi naša mlada generacija upošteva naše minulo delo in ceni pridobitve revolucije. Lepo je, da lahko probleme nas borcev enotno rešujemo, še posebej pa izstopa vsakoletno srečanje borcev slovenskih železarn in želeli bi, da tako ostane tudi v bodoče, ko nas ne bo več, da to vlogo prevzame sindikat ali katera druga organizacija.«

Jaka Vidovšič: »Na športnem področju je tako, da skoraj nikoli ni časa za kakšno medsebojno spoznavanje med slovenskimi železarji. Prej, ko so metalurške igre združevale delovne organizacije črne in barvne metalurgije, je tekmovanje potekalo več dni in seveda je bilo tudi več časa. Bolj smo se poznali, več se pogovarjali. Zdaj te igre potekajo samo v okviru sozida in so omejene na en dan. Je komaj čas za bežen pozdrav s tistimi, ki se tu pač vedno srečujemo, ker je vse tako nagnano, da vsi nenehno gledamo na uro. Pri športu gre za tekmovalni duh, za rivalstvo in je torej tu vzdušje bistveno drugačno kot na planinskih pohodih. Ni sproščenosti niti tistega občutka pripadnosti kot pri drugih srečanjih. Je pa ena dobra stvar, namreč, na takšnih tekmovanjih se brišejo distance med »višjimi« in nami delavci. Vodilni, med njimi pogosto tudi tov. Gregor Klančnik, se pogovarjajo z nami kot s sebi enakimi.

Od takrat, ko smo bili še sami, pa do danes se je mnogo spremenilo. Združitev ni bila napačen korak, to je danes vsem jasno, vendar pa mislim, da bo treba še marsikaj urediti.«

Zlatka Strgar

Ali imamo marketing

Z reorganizacijo poslovnega organa bomo dobili petčlanski poslovodni odbor, katerega člani bodo odgovorni za:

- proizvodnjo in tehnologijo,
- družbenoekonomske in samoupravne odnose,
- marketing,
- razvoj.

Ker veliko delavcev v železarni ni dovolj informirano o marketingu, bomo le-tega poskušali malo bolj podrobno predstaviti.

K tej temi nas je spodbudil tudi podiplomski seminar z osrednjo temo: »Sodobne oblike nastopanja OZD na tržišču«, ki je bil 30. in 31. 5. v Mariboru.

Kaj je marketing

Če bi izhajali iz dobesednega prevođa »marketing«, bi mu rekli »trgovanje«, kar pa v širšem smislu besede pomeni nakupovanje in prodajanje oziroma nakupovanje blaga za prodajo.

Se včeraj je »marketing« pomenil »vse prodati, kar lahko delovna organizacija proizvede«, danes pa pomeni »prodati tisto, kar želi kupec in kar prinaša dohodek«.

V ospredje torej niso več postavljeni izdelki, temveč potrebe kupcev. Usmeritev h kupcu-potrošniku je torej bistvena značilnost zasnove marketinga.

Marketing pa ni samo dejanje, torej samo gola zadovoljitev kupca, temveč je to ekonomski proces povezovanja proizvodnje in potrošnje.

Torej omogoča, da kupec dobi natančno tisto blago, ki ga želi in zahteva, na določenem mestu ob določenem času in po določeni ceni, prodajalcu pa omogoča, da za svoj napor dobi tudi ustrezno vrednost.

Definicij marketinga je veliko in težko bi se odločili za najboljšo. Da bi

strani pa obsega širok instrumentarij za napredek prodaje (raziskavo tržišča, ekonomsko propagando, politiko cene, razvijanje izdelka itd.)

»Marketing ne predstavlja neke svojstvene funkcije podjetja, marveč je vodilna misel, koncepcija, pojem, ki združuje misli, spoznanja, planiranje, realizacijo in kontrolo uspeha.«

»Marketing je dejavnost poslovnih aktivnosti, usmerjenih v premik blaga ali storitev od proizvajalcev do potrošnika.«

Obstaja pa tudi mišljenje, da marketing ne pomeni ničesar drugega kot kompleksno prodajno politiko oziroma, da je istoveten s »prodajo«.

Vendar pa so med obema pojmom bistvene razlike, in sicer:

— področje prodaje prej ni poznalo znanstvene raziskave tržišča, kot podlago za planiranje (če se je sploh kaj planiralo);

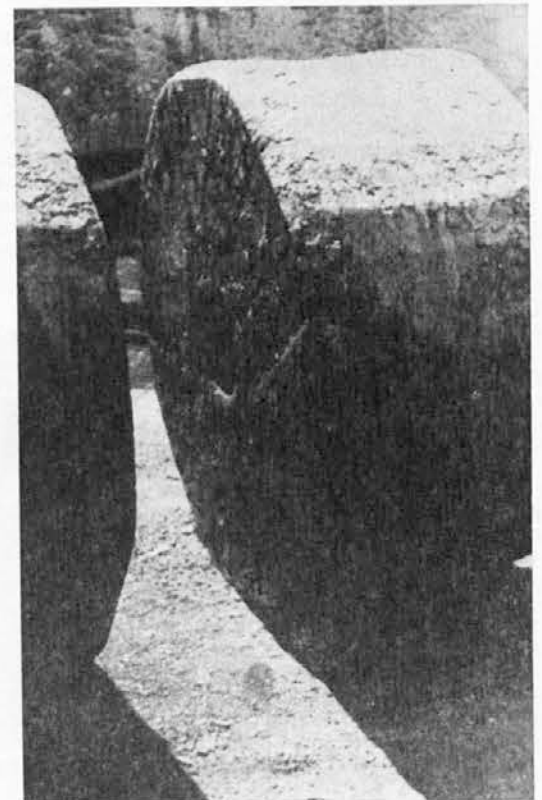
— prav tako prej ni bilo funkcije planiranja izdelka, odnosov z javnostjo in deloma tudi ne politike cene, ali pa le-te niso spadale v področje prodaje;

— sistematične koordinacije in integracije funkcij prav tako ni bilo, četudi je šlo za področja, ki so prej pripadala prodaji;

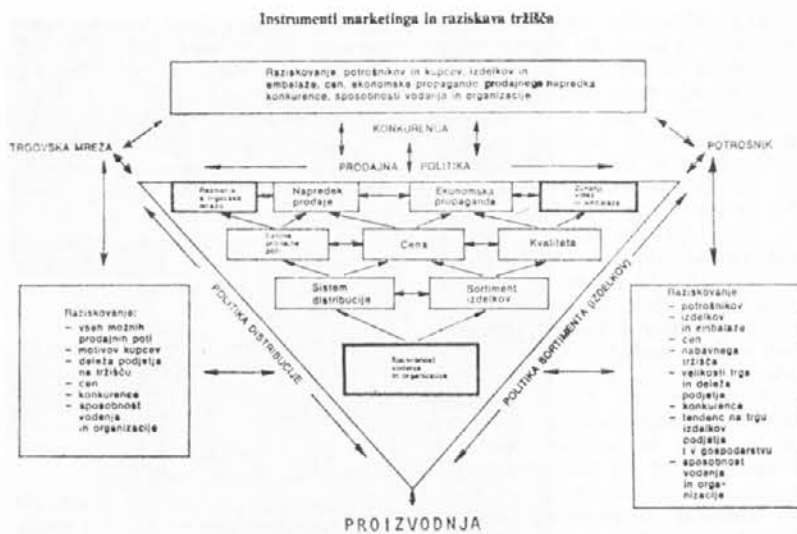
— prodaja je usmerjena na potrebe prodajalca, marketing pa na potrebe kupca. Namen prodajalca je, da spremeni blago v denar, namen marketinga pa, da zadovolji potrebe potrošnika z izdelkom.

Kadarkoli se govori o marketingu, se le-ta vedno pojmuje kot dejavnost, ki se nanaša samo na prodajno področje. Tudi tako naziranje je napačno, saj marketing vključuje tudi nabavno tržišče. Kljub vsem težavam pri definiranju marketinga pa lahko iz doslej povedanega oblikujemo enotno osnovno misel, da je marketing podjetniška filozofija, miselnost v čigar središču se nahaja tržišče oziroma potrošnik. Za nas pomeni marketing celotno dejavnost delovne organizacije, s katero se ugotavlja in vzbuja potrebe potrošnikov in s katero se te potrebe zadovoljuje na poseben način.

In kdaj se je pojavil? Lahko bi rekli, da najprej v ZDA, in sicer leta 1950. V Zahodno Evropo je prodrli

»Mlinska kamna«

Instrumenti marketinga in raziskava tržišča

leta 1965, v Jugoslavijo pa okrog leta 1975.

Kaj je koncepcija marketinga

Koncepcijo marketinga predstavljajo:

funkcije marketinga in politike marketinga. Vse funkcije marketinga so za doseganje ciljev marketinga neizogibno potrebne, se med seboj prepletajo in v določenem časovnem trenutku delujejo optimalno.

Pri opredelitvi funkcij marketinga oziroma njihovega števila se mnenja avtorjev razlikujejo (od 4 do 17 funkcij). Toda samo število funkcij ni tako pomembno, važno je, da obstaja v celotni DO »duh marketinga«. Najpomembnejše osnovne funkcije marketinga pa so: raziskava tržišča, planiranje izdelkov, prodaja, ekonomska propaganda in pospeševanje prodaje.

Kot posebne službe v sestavi marketinga pa so lahko (zlasti v velikih DO) še naslednje: organizacija marketinga kot služba, ki naj bi skrbelo za razvoj in izpopolnjevanje celotne organizacije marketinga ali služba dokumentacije in informacij in druge.

Naloga politika marketinga je spoznati in zadovoljevati potrebe potrošnikov. To dosega s politiko izdelkov, politiko cene, politiko ekonomske propagande in ukrepi na področju pospeševanja prodaje.

Kateri so instrumenti marketinga

Instrumenti marketinga so:

1. Instrumenti politike izdelkov oziroma asortimenta, med katere štejemo asortiment, kakovost, zunanji videz in embalažo izdelkov ter sposobnost organizacije in vodenja prodaje.

2. Instrumenti prodajne politike (v ožjem smislu) vključno politika cene (popust in kreditiranje prodaje), zunanji videz in embalaža izdelka, razmerja s trgovsko mrežo, ekonomska propaganda in napredek prodaje.

3. Instrumenti politike distribucije: sistem distribucije blaga, razmerja s trgovsko mrežo ter sposobnost vodenja in organizacije distribucije.

Nedvomno lahko trdimo, da je eden od najpomembnejših instrumentov marketinga raziskava tržišča. Ta vpliva na uporabnost drugih instrumentov marketinga, kot je razvidno iz slike.

Za lažje razumevanje prikazane sheme bomo razporeditev instrumentov marketinga primerjali z razporeditvijo posameznih igralcev nagometnega moštva. Razlika je le v tem, da je število instrumentov marketinga za eno manjše od števila igralcev.

V spodnjem delu trikotnika se nahaja »obramba«, v sredini so »zveze«,

zgoraj pa »napad«. Tudi pri izvajanju politike marketinga je v praksi podobno. Najbolj kočljiva in tudi najbolj potrebna obramba delovne organizacije je sposobnost vodenja in organizacije in zato predstavlja »nogometnega vratarja«, ki skupaj z »branilcem« — asortimentom izdelkov in sistemom distribucije bistveno vpliva na izid »nogometne tekme« — politike marketinga.

V našem primeru so »zvezni igralci«: cene, kakovost izdelka in lastne prodajne poti, ki so poglavitna podpora in pomoč za »napadalce« in »obrambo moštva«. Ob slabi »obrambi« na sprotnega moštva« že same cene in kakovost izdelka delovne organizacije (»zvezna igralca«) uspešno konkurirata (»napadata vrata«) v splošno zadovoljstvo potrošnikov (»objektivnih gledalcev«).

Dobri »napadalci«, zlasti ekonomska propaganda in napredek prodaje odigravajo odločilno vlogo posebno tedaj, če je konkurenca (»nasprotnik«) zelo močna.

Kakšno vlogo pa v tej igri odigrava raziskava tržišča? Ima zelo pomembno vlogo »trenerja moštva«, ki mora upoštevati želje gledalcev (navijačev). Trener že pred tekmo študira nasprotnika in za svojo ekipo določa »postav« ter daje navodila za strategijo in taktiko izvajanja.

Komu je potreben marketing

Ze iz doslej povedanega smo lahko ugotovili, da je marketing potreben potrošnikom, delovnim organizacijam in tudi vsej družbi. Potrošnikom je potreben zato, ker jim omogoča, da dobijo natanko tisto blago, ki ga želijo, na določenem mestu, ob določenem času in po določeni ceni.

MNENJA DELAVCEV:

Odnos do kulturnih prireditev

Jesen je pred vrati in z njo tudi nova kulturna sezona. Spet se bodo začele vrstiti kulturne prireditve, od dramskih do glasbenih in likovnih, kinematografi pa tako ne poznajo dopusta.

Ker nekateri kulturni delavci vztrajno trdijo, da prireditve v

Delovnim organizacijam je potreben zato, ker zmanjšuje riziko poslovanja in prispeva k ustvarjanju večjega dohodka. Družbi je potreben zato, ker omogoča razvijanje nerazvitih področij in njihovo povezovanje z razvitimi.

Kljub navedenim ugotovitvam o potrebnosti marketinga, pa se ta še prepočasno uvaja v delovne organizacije. Poskušajmo odkriti, kje so vzroki za takšno stanje, ki ne koristi delovnim organizacijam, prav tako pa ne celotni družbi. Na grobo bi lahko razdelili ovire v dve skupini:

- ovire institucionalnega značaja na makro področju in
- ovire, ki izvirajo iz gospodarskih organizacij samih na mikro področju.

Ovire institucionalnega značaja izhajajo iz nedograjnosti sistema. Hitre spremembe sistema zmanjšujejo manevrski prostor OZD in jim onemogočajo pravočasno prilagajanje. Negativno deluje tudi prevelika možnost državnega poseganja na tržišče.

Posebno težavo povzročajo zapiranje tržišč, kjer igrajo zelo negativno vlogo občine, ki nemalokrat podpihujejo to lokalno zaprtost zaradi egoističnih pogledov na občinski proračun, ki je odvisen od »domačih OZD«. OZD z območja trgovine so zato zelo ogrožene in omejene v svojem širjenju in ne morejo izvajati marketinga. Nadaljnja težava institucionalnega značaja je pomanjkanje znanstvenih in strokovnih institucij s področja raziskovanja, analize in načrtovanja, katerih delo bi bilo namenjeno gospodarstvu.

Oglejmo si še drugo skupino ovir, ki izvirajo iz gospodarskih organizacij samih. Težave pri prodiranju trženjske miselnosti v OZD je pripisati dejstvu, da nekateri vodilni v OZD mislijo:

a) da je marketing tipična kapitalistična ekonomska kategorija in kot tak nesprejemljiv za samoupravno OZD, ali

b) da jim marketing ni potreben, ker nimajo težav s plasmajem, ali

c) da je marketing sicer koristen, vendar se bojijo za položaj, ker menijo, da jim bodo trženjski strokovnjaki odvzeli njihovo pravico do odločanja (to so primeri tehnokratov, ki so v današnjih razmerah še posebej škodljivi), ali

d) da se marketing ne splača, češ da povzroča uvajanje njegovih funkcij (raziskave tržišča, ekonomske propagande, napredka prodaje) več stroškov, kot so morebiti učinki.

V vsakem primeru gre za nepoučene ljudi, kar kaže na pomanjkljivost v sistemu informacij oziroma obveščanja. Ta ni znal poučiti ljudi o mestu in vlogi marketinga v današnjih razmerah poslovanja.

(Se nadaljuje)

A. Jug — I. Kodrun

katere kulturne prireditve obiskujete in kolikokrat, katerih ne, katerih bi želeli več in zakaj?

Takole so povedali:

Jože Gruden, psiholog, DS KSZ.

»Priznati moram, da nisem ravno redni obiskovalec kulturnih prireditev. Najrajši obiskujem pevske prireditve in likovne razstave, predvsem zato, ker

Jože Gruden

sem se pred leti tudi sam na tem področju aktivno udeleževal. Gledaliških predstav se skoraj ne udeležujem. Vzrok za to je pomanjkanje časa in dejstvo, da precej tega lahko spremljam tudi na televiziji. Škoda, da v kraju nimamo primernejše dvorane, ki bi služila več namenom, predvsem pa bi omogočila tudi kakšno gostovanje opernih ansamblov. To je važno tudi zato, ker smo precej odmaknjeni od večjih kulturnih centrov in tako nimamo posebnih možnosti in izbire videti in doživeti tisto, kar bi radi. Filmskih predstav se ne udeležujem, čeprav spremljam spored kinematografov. Pri tem bi poudaril, da je izbor filmov zelo slab in da bi poleg najrazličnejših grozljivk, kavbojk in podobnih filmov morali predvsem otrokom nuditi več vzgojnejših predstav. Verjetno ni to samo moje mnenje, da bi na Ravnah čim prej potrebovali večnamensko dvorano. Mislim, da ni treba posebej utemeljevati, zakaj. Verjetno je ob dobrih predstavah množica obiskovalcev in tistih, ki niso imeli sreče priti pravočasno do vstopnice, največji razlog, da dvorano potrebujemo.«

Mirko Angeli, odprenik valjanega blaga, TOZD valjarna:

»Trditve, da kvalitetne kulturne prireditve ali manifestacije niso

Mirko Angeli

obiskane, kot si sicer zaslužijo in kot si želimo, so točne. Zakaj je tako? Na to vprašanje je več odgovorov. Prva ugotovitev je, ali smo kulturo res že toliko podružbili, da je omogočeno najširšim slojem proizvajalcev in krajanov, da lahko aktivno sodelujejo pri kreiranju programov prireditev? Ali so to take prireditve, ki si jih delovni ljudje po napornem delu v resnici želimo? Odgovor na to pa bo lahko dala le temeljita raziskava v obliki ankete, ki jo bo nujno potrebno za našo delovno organizacijo čimprej izvesti, saj bo le rezultat ankete lahko osnova pri sestavljanju kulturnih načrtov TOZD, katere predvideva tudi zakon o združenem delu. Če bo tako, sem prepričan, da se nam bo takoj postavljalo novo vprašanje, kako zagotoviti ustrezne prostore za zadovoljevanje povpraševanja, ne pa obiska prireditev. Da predstave niso tako obiskane, je treba iskati vzrok tudi v nedodelanem, neelastičnem in prepoznom informiranju krajanov, kdaj in kje je kakšna kulturna prireditev. Kar pa se tiče praznikov za praznike naše revolucionarne zgodovine, menim, da zaradi izredno hitrega tempa življenja in hitre rasti standarda vse prehitro pozablamo, da smo generaciji, ki nam je udobje, v katerem živimo, priborila tudi za ceno življenj, dolžni skromen spomin, ter da praznovanja vse preveč mlačno, rutinsko in nedoživeto beže mimo nas.«

Fanika Večko, čistilka, TOZD jeklarna:

»Ker stanujem na Brdinjah, le malokdaj zvem za kakšno kulturno prireditev. Če človek ne bi hodil vsak dan v železarno na delo, nič ne bi vedel. Še dobro, da imamo v železarni dobro organizirano obveščanje. Največ zvezo pri vratarju z velikega panoja. Zato menim, da bi tudi bolj odročne kraje morali kdaj pa kdaj informirati. Tudi kmetje si zaslužijo povabilo na kakšno kulturno prireditev. Sicer pa jaz hodim že leta na kulturne prireditve. Tako sem obiskovala skoraj vse, če zanje le pravočasno zvezo. Zadnje čase, ko je v športni dvorani na Ravnah vse več prireditev, sem kar zadovoljna. Upam, da bo tako tudi v bodoče in da bo podobnih predstav še več. Drugače pa prav rada prisluhnem dobro zapeti domači koroški pesmi. To še najbolj znajo zapeti pevci Fužinarja. Vresa in mešanega zbora. Tudi popevke rada poslušam, saj se človek mora na vse navaditi. Včasih, ko nismo imeli televizije, sem večkrat hodila v kino. Danes

Fanika Večko

pa smo ob TV postali preveč »komod«. Sicer pa sem mnenja, da se že spet vračamo nazaj v dvorane. Na Ravnah bi morali dobiti večnamensko dvorano. Sedaj ne moremo pričakovati, da bi k nam prišlo kakšno večje poklicno gledališče, saj nimamo pogojev.«

Peter Mihelač, instrumentalec, TOZD ETS:

»V naši občini, sploh pa na Ravnah, je kulturna dejavnost dokaj razgibana. Veliko je nastopov amaterskih in poklicnih ansamblov. Mislim, da so programi sestavljeni tako, da je za vsakega delovnega človeka in občana kaj zanimivega. Res pa je, da nekatere predstave niso obiskane tako, kot si s svojo kvaliteto zaslužijo. Za to je več vzrokov. Včasih zaškrblje že pri reklamah in obveščanju, kjer in kaj se bo dogajalo. Menim, da so plakati premalo. Ljudje jih po navadi sploh ne opazijo, če niso posebno veliki in vidni. Dogajalo se je že, da smo morali velikokrat kakšno predstavo uskladiti s televizijskim programom. Če je ta bolj zanimiv kot npr. predstava v Titovem domu, je obisk precej manjši. Je pa še precej drugih stvari, ki vplivajo na ljudi, da ne prihajajo tako radi v dvorane, vendar

Peter Mihelač

jih ne bi našteval. Kar pa se tiče praznikov, menim, da bi jih morali popestriti in jih nič več pripravljati v ozkih krogih. Za primer naj povem, da je bila za 27. april proslava v Titovem domu dokaj obiskana. Poleg družbeno-političnih delavcev kraja so prišli tudi drugi krajanje.

Pri kinematografih pa je stvar drugačna. Predvsem menim, da bi najprej morali urediti dvorane, da bi obiskovalec vedel, da gre v kulturno dvorano, ne pa v »štalo«. Kdor je odgovoren za vzdrževanje kinodvoran, svojo delo zelo slabo opravlja, čeprav je to povezano z velikimi sredstvi. Naj ob koncu še dodam, da ni tako slabo na kulturnem področju, kot hočejo nekateri dokazati. Mislim, da se ljudje spet vračajo v dvorane, kajti živeti samo zase, med štirimi stenami ni preveč dobro.«

Viktor Levovnik, telefonist v gasilski centrali, DK KSZ:

»Ker že več let delam na kulturnem področju in sem tudi avtor nekaterih dramskih del, lahko rečem, da je kulturno življenje v Šentjanžu pri Dravogradu dokaj živahno. Tako se v tem kraju vsako leto odigra kakšno dramsko delo, pa tudi pevska

Viktor Levovnik

zbora iz Otiškega vrha in Šempe-trski pavri večkrat poskrbita za razvedrilo. Kot dolgoletni predsednik prosvetnega društva sem se večkrat pogovarjal z našimi krajanje o kulturnem življenju. Tako sem zvedel, da na podeželju najraje gledajo in poslušajo domače stvari. Še najbolj jih veseli, če pri njih gostujejo zamejski Slovenci. Njihova domača pesem in slovenska beseda jih vselej poživita. Sam sem včasih dosti več obiskoval kulturne prireditve. Zaradi večizmenskega dela mi sedaj marsikaj uide. Zato si želim, da bi bilo prireditev več tudi čez teden, ne samo ob nedeljah. Takrat je že tako dovolj razvedrila.«

Mirko Čreslovnik, nadzornik strojnih montaž, TOZD RR:

»Mislim, da trditve kulturnih delavcev v glavnem držijo. Kadarkoli sem na katerikoli kulturni prireditvi bil, je bil obisk bolj slab, pa naj je šlo za nastop amaterskih ali poklicnih igralcev. Menim, da ni toliko vzrok neobveščanost ali nezainteresiranost krajanov, temveč okolje, v katerem predstava ali koncert poteka. Mislim, da je malo krajev v Sloveniji, ki bi imeli takšno kulturno zaledje, a tako skromne kulturne domove, kot jih imamo v Mežiški dolini oziroma na Ravnah. Res je, da je bil z izgradnjo športne dvorane pri osnovni šoli nekako rešen problem množičnih prireditev, nismo pa še izboljšali pogojev za vadbo sekcij KPD Prežihov Voranc. To najbolj občutijo pevski zbori in folklorne skupine, saj morajo iskati gostoljubje povsod, kjer so vsaj minimalni pogoji za vadbo. Zato ta čas na Ravnah ni kulturnega delavca, ki bi nasprotoval gradnji novega, večjega kulturnega doma.«

Mirko Čreslovnik

Če se povrnem k vprašanju, katere prireditve obiskujem in kolikokrat, bi moral reči, da me najbolj privlačijo pevski zbori, in sicer od oktetov do mešanih in moških zborov. Te koncerte v glavnem obiskujem vse, če je za to le možnost. Precej pa me navdušujejo tudi plesi folklorne skupine. Manj redno sem na predstavah dramskih skupin. Temu je kriva televizija, saj lahko na malih zaslonih tedensko gledam precej gledaliških del. Na drugi strani pa je doma bolj udobno kot v kakšni slabi dvorani. Zaradi pestrosti prireditev bi zelo težko rekel, katerih manjka ali katerih je preveč. Prepričan sem, da si v času Prežihovih dnevov lahko še tako zahteven obiskovalec kulturnih prireditev najde nekaj zase. Sicer pa si želim več nastopov pevskih zborov, predvsem oktetov, kot so: Slovenski in Koroški akademski oktet ter še drugih kakovostnih ansamblov. To pa predvsem zato, da bi lahko tehnični vodja Koroškega okteta primerjal sposobnosti naših fantov z ostalimi, bolj renomiranimi zasedbami.«

Silvo Kresnik, strugar, TOZD raziskave in razvoj:

»Že od rojstva živim v Starem trgu, kjer sem o kulturi največ zvedel. Pri nas je dokaj razgibano kulturno življenje. Dolgo že gojimo letno gledališče, ki ima vsako leto več stalnih obiskovalcev. Veliko dobrih dramskih del sem tam videl. Zelo rad prisluhnem domači koroški pesmi, še posebno, če je zapeta v narečju. Zelo me privlačijo tudi domači dramski ustvarjalci, ki jih na Koroškem ni malo.«

Silvo Kresnik

Sicer pa sem mnenja, da je pri obisku kulturnih prireditev zelo pomemben pravi stik z obiskovalci. Tudi pravočasnega obveščanja pri tem ne gre zanemarjati. Mislim, da ni dovolj, če nalepimo samo plakate, ampak je potreben tudi osebni prijateljski stik. Drugače pa menim, da bi tudi pri nas morale biti predstave, na katerih bi nastopali poklicni igralci ali glasbeniki. Prav bi bilo, da bi tudi naš preprosti delavec vsaj enkrat videl dobro opero. To bo baje že v kratkem izvedljivo v Starem trgu, kjer bodo zgradili nov kulturni dom s 600 sedeži.«

Oto Hafner, asistent topilnice II., TOZD jeklarna:

»Tudi mi, ki stanujemo v Dobji vasi, včasih izvem za kakšno kulturno prireditev, ko je ta že bila. Prav zato se vprašujemo, ali

res toliko stane pano, na katerega bi lahko lepili plakate vsi tisti, ki pripravljajo predstave. Prej, ko sem stanoval na Čečovju, sem bil o vsem dobro obveščen, zato sem veliko dobrih kulturnih prirediteljev videl. Ker nisem nasprotnik sodobnega sveta, sem prej večkrat hodil tudi v kino, česar danes ne počem več. Tudi danes rad grem v športno dvorano, saj je ta postala kar čez noč »kulturni dom«. Tako zadnje čase nisem zamudil nobene prireditve v njej. Tu sem prisluhnil godbenikom, pevcem, folkloristom in še bi lahko našteval. Zelo pa pogrešam gostovanje kakšnega poklicnega gledališča. Veste, vsaka sprememba dobro deluje na človeka. Zato ne dvomim, da na nas ne bi vplivali tudi poklicni igral-

Oto Hafner

ci ali glasbeniki. Dobro se zavedam, da na Ravnah nimamo primerne dvorane. Zato menim, da bi že zdavnaj morali zgraditi večji kulturni dom. Naj o tem sedaj razmislijo tisti, ki so za to poklicani.

Zvonko Erjavec, strokovni sodelavec za energijo in ekologijo:

»Pogovori o tem, kako je bila kakšna prireditev obiskana, so vedno del komentarja ob minulim kulturnem dogodku. Večkrat sem ob prepolni ali prazni dvorani premišljeval o tem, zakaj je bila predstava tako ali drugače obiskana. Mislim, da je kakovost vsekakor premalo za polno dvorano. To dokazujejo po eni strani dobro obiskane predstave domačih amaterskih društev (ne vedno), po drugi strani pa nekatera slabo obiskana gostovanja profesionalcev (tudi ne vedno), pri čemer je nesporna kakovost podajanja, gledano z absolutnimi merili, na strani slednjih.

Odločilne važnosti za dober obisk je lahko propaganda, ki pa se kvaliteno razlikuje glede na to, ali so nastopajoči domači ali pa pridejo v goste profesionalci. Propaganda za domače je bolj neposredna. Vest o njihovem nastopu gre od ust do ust, ker nastopajoče poznamo in ni nam vseeno, če zamudimo nastop znanca, prijatelja ali sorodnika. Propaganda za profesionalce je osredotočena običajno na sredstva javnega obveščanja. Tako imenovane »sindikalske karte« delujejo v tem primeru kot vsiljen način privabljanja ljudi. Zanimiva s stališča obiska se mi zdi prireditev »Od Pliberka do Traberka«. Marsikdo bo priznal, da je ta prireditev, kar se tiče kakovosti, na precej nizki

Zvonko Erjavec

ravnih. Za to so tudi objektivni razlogi. Tudi profesionalni zbori so prikazali na podobnih prireditvah relativno nižjo raven izvajanja. Tako so lahko vzroki za prepolno športno dvorano (nekaterim je to edina kulturna prireditev v letu) le tisti, ki so mimo kakovosti podajanja merodajni za dober obisk. Sicer pa polna dvorana ni največ, kar nastopajoči lahko pričakuje od poslušalca. Važnejši je neposredni stik, ki se lahko ali pa tudi ne ustvari med avditorijem in nastopajočim. Polna dvorana pa ni vedno pogoj za to.

Razmišljanja privedejo morda marsikaterega do vprašanja, koga najeti za predstave, amaterja ali profesionalca. Nesporno ostaja, da enako kot gojimo amatersko dejavnost, je treba vabiti poklicne umetnike. Od njih pridobivamo nove izkušnje domači ustvarjalci umetnosti in domače občinstvo. Marsikateri tuj ansambel je tudi poprečno drag. Morda ob tem začne marsikdo bolj ceniti trud amaterjev, ki solidneje poračunajo svoje usluge. Večkrat sem premišljeval o obiskih proslav, otvoritev, odkritij, komemoracij in podobnih prireditvah, ki same po sebi, ne glede na kulturni program, zahtevajo svoje občinstvo. Mislim, da so te prireditve včasih neokusne — kičaste. Podrejene so ustaljenim tradicijam, ki pomešajo med sabo godbo, recitatorje, folkloro, govornike in pevce. Morda je ravno ta zmešnjava vzrok za slab obisk. Ali ne bi bilo dobro ob takih prireditvah povabiti koga, ki se vsaj malo spozna na režijo? Kulturni program bo gotovo boljši, mogoče pa tudi obisk. Franc Rotar

OBISK IZ ČAČKA

13. avgusta je železarno obiskala delegacija iz pobratene občine Čačak, v kateri so bili družbenopolitični in kulturni delavci iz podjetja Cer. Gostje so si ogledali nekatere proizvodne tozde ter se dalj časa pogovarjali s člani predsedstva sveta sindikatov in s tov. Francem Faletom, predsednikom poslovnega sveta.

Tovariši iz Čačka, ki so bili tudi gostje letošnjega koroškega turističnega tedna v Črni, na katerem so čačanski likovniki razstavili svoja dela, so podarili našemu kolektivu skulpturo Edvarda Kardelja, delo kiparja samouka Vidoslava Kadića. Tov. Fale pa jim je v imenu ravnstvenih železarjev podaril lik ravnstvenega železarja, delo akad. kiparja Batića. F. R.

Osebni dohodek in njegova struktura v prvem polletju

V železarni Ravne smo že dalj časa pogrešali v našem informativnem glasilu prispevke s področja osebnih dohodkov. Zato smo se odločili, da v bodoče objavljamo v njem prispevke o gibanju osebnih dohodkov, ki bodo služili vsem zaposlenim kot informacija, s katero moramo biti vsi delavci dobro seznanjeni. Nenormalna odstopanja podatkov pa nas morajo opozarjati, da bomo vedeli in znali pravočasno ukrepati in izboljšati položaj, v katerem se bomo znašli pri oblikovanju in delitvi osebnih dohodkov.

V tabeli 1 prikazujemo pregled osebnih dohodkov v prvem polletju 1979. Od 5.611.437 ur je bilo iz sredstev delovne organizacije plačanih 5.372.712 ur ali 96,7%. Ure ostalih izostankov, kot so bolezni nad 30 dni, plačani izostanki iz sredstev drugih ter neplačani izostanki pa so zastopani v strukturi vseh potrebno opravljenih ur s 4,3%.

V vseh temeljnih organizacijah in delovnih skupnostih železarne Ravne smo v prvem polletju 1979 razdelili 224.793.436 din sredstev neto OD. Od dejansko opravljenih ur (4.636.342) odpade na opravljene ure v rednem delovnem razmerju 98% vseh ur in na ure v podaljšanem delovnem razmerju 2%.

Vseh plačanih ur iz sredstev OZD je bilo 5.372.712, od tega znašajo ure nadomestil 13,7% ali 736.470 ur. Vsi ostali deleži so razvidni iz tabele 1 pod točko I. Zanimiv in obenem zaskrbljujoč je podatek, da odpade na ure nadomestil za bolezni do 30 dni 4,9% vseh plačanih ur iz sredstev železarne.

V tabeli 2 je prikazana struktura OD, kjer je za vsako vrsto izplačila izračunan delež neto OD na zaposlenega delavca, za 182 ur mesečno je tu procentualno prikazana struktura neto OD v poprečju za 1. polletje 1979.

Ce pogledamo v vrsti izplačila dodatke, vidimo, da znašajo za nadurno delo za 1. polletje 1.223.197 din ali 41 din poprečno na zaposlenega oziroma 0,6% v strukturi izplačanega neto OD na zaposlenega. Iz tabele 2 je razvidno, da smo v 1. polletju izplačali za nadomestila za državne praznike in letni dopust 21.079.942 din ali 698 din na zaposlenega delavca oziroma 9,3% od poprečno izplačanega neto OD v 1. polletju. Za bolezni do 30 dni smo izplačali iz sredstev delovne organizacije 8.470.945 din ali kar 289 din na zaposlenega oziroma 3,8% od poprečno izplačanega OD.

V tabeli 3 prikazujemo strukturo OD po mesecih za 1. polletje. Delež OD za živo delo se giblje od 73,6% do 82,5% v strukturi vrste izplačila za neto OD. Za polletje je ta podatek znašal 78,0%. Značilno je, da se delež

bolezni do 30 dni po mesecih giblje neenakomerno in znaša od 3,0% v januarju do 4,3% v februarju, aprilu in juniju.

Boleznska odsotnost narašča in je zaskrbljujoča. Ob tem se nam postavlja vprašanje, kako bo, če se bo tako stanje nadaljevalo. Sprejeti moramo odločne ukrepe in zmanjšati bolezensko odsotnost. Prav gotovo bomo morali v železarni še več storiti, da bomo ustvarili boljše delovne pogoje, ki so porok za zmanjševanje bolezenske odsotnosti. Zaradi vse večjih izostankov z dela zaradi bolezni je vedno bolj ogrožena proizvodnja. Zaradi tega ne ustvarjamo takega dohodka, kot bi ga lahko, ter si s tem zapiramo pot za doseganje višjih osebnih dohodkov. Znano je dejstvo, da je dohodek najpomembnejša kategorija našega dohodkovnega sistema gospodarjenja in zato osnovni nosilec gospodarskega razvoja.

V tabeli 4 je prikaz primerjava ur bolezenske odsotnosti po mesecih za 1. polletje. Največji izostanek z dela zaradi bolezni do 30 dni je bil v marcu, in sicer 47.560 ur ali 5,26% od vseh plačanih ur iz sredstev DO.

Skupne ure bolezenske odsotnosti, t.j. do 30 dni in nad 30 dni, imajo trend postopnega porasta in znašajo po mesecih od 7,66% do 9,71% od vseh plačanih ur iz sredstev DO. Na delavca pa odpade skupne bolezenske odsotnosti od 13,8 do 17,3 ure na mesec. To pa pomeni, da v bistvu vsak mesec skoraj 2 (dva!) delovna dni ne dela celotni kolektiv železarne zaradi bolezenske odsotnosti. Menimo, da navedena ugotovitev ne zahteva še posebnega komentarja in se moramo nad tem pošteno zamisliti. Seveda pa ni samo bolezenska odsotnost tista, ki nam zmanjšuje dohodek. Veliko je še skritih rezerv, ki jih moramo poiskati, da bi dosegli večjo gospodarsko učinkovitost in dohodek, ker si samo tako lahko zagotovimo kritje za večje osebne dohodke. Čisti dohodek, ki ga ustvari TOZD ali delovna skupnost, se deli na:

- sredstva za bruto osebne dohodke,
- sredstva za skupno porabo,
- sredstva za izboljšanje in razširitev materialne osnove dela, — rezerve.

Poleg sredstev za bruto osebne dohodke so izredno pomembne tudi vse ostale kategorije čistega dohodka. S sredstvi za skupno porabo omogočamo vsem zaposlenim regresiranje družbene prehrane, letnega dopusta, dodeljevanje kreditov za gradnjo stanovanj itd.

Sredstva za izboljšanje in razširitev materialne osnove dela so prav tako izredno pomembna za širjenje proizvodnih kapacitet.

(Nadaljevanje na 15. strani)

glasilo mladih delavcev železarne ravne

mladi fužinar

priloga informativnega fužinarja

Leto VI

Ravne na Koroškem, 1. septembra 1979

Št. 6

Mladi fužinar pripravljajo:
Vida Gregor, Bojan Lesjak,
Franjo Miklavc, Rudi Mlinar
ter COP pri OK ZSMS
Ravne na Koroškem.

2. srečanje mladih delavcev jugoslovanskih železarn „Ravne 79“

Ravenčani bomo letos drugič gostitelji prireditve, ki je širšega pomena. Pri nas se bo v začetku septembra točneje: 7., 8. in 9. odvijalo srečanje mladih jugoslovanskih železarjev. Dobili se bomo z namenom, da se delavci iz raznih krajev domovine tembolje spoznamo in da se zblížamo ter postanemo še boljši prijatelji. Srečanje bo letos drugič in že samo to, da so nam zaupale slovenske železarne organizacijo letoga, nam mora nekaj povedati. Toda prej, da bi se ne vem kako postavljali, moramo srečanje uspešno končati.

Prvič so bili organizatorji mladi iz železarne Sisak, in sicer lani. Morda bi se srečanja začela že pred leti, vendar nekako ni bilo prave gonilne sile, ki bi to stvar sprožila. Da je do njih le prišlo, se moramo zahvaliti največ organizatorjem in udeležencem skupne delovne brigade »Norbert Veber« jugoslovanskih železarn, ki že več let sodelujejo na zveznih delovnih akcijah. Letos na Ravnah bodo sodelovali predstavniki vseh jugoslovanskih železarn, in sicer: Iz Rudarsko metalurškega kombinata Zenica in železarn: Sisak, Ilijaš, Smederevo, Nikšič, Skopje, Vareš, Split, združena ekipa slovenskih železarn, Ind. energ. kombinat Kostolac, Koksno kemijski komb. »Boris Kidrič«, Lukovac, Magnohrom Kraljevo in seveda ekipa naše železarne.

Pomerili se bomo v kvizu znanja, in sicer: SKOJ — ZMS od leta 1919—1979 (60 let) ter zakon o združenem delu. To je na sporedu prvi dan. Cel drugi dan je namenjen športnim igram. Tako bodo na sporedu naslednje panoge: mali nogomet — moški, odbojka ženske, namizni tenis moški in ženske, streljanje moški in ženske ter šah, kjer nastopajo ekipe v sestavi ena mladinka in dva mladince. Zadnji dan so na programu šaljive igre. Vsa tekmovanja in šaljivi del se bodo odvijala v parku telesne kulture.

Sedaj, ko sem vas spoznal s celotnim programom srečanja, mi dovolite, sodelavke in sodelavci, da vas pozovem k čimvečjemu obisku oba dneva v park telesne kulture, ker tako boste lahko v pomoč naši ekipi, ki se bo borila za naše barve in tudi

vi boste doživeli sigurno veliko športnih užitkov. Poudariti pa moram, da samo rezultati na igriščih le niso glavni oziroma cilj nastopajočih, saj se taka srečanja organizirajo predvsem zaradi boljšega spoznavanja med seboj, sklepanje novih poznanstev, širjenje kroga prijateljev in kar je še najbolj pomembno — krepitev bratstva in enotnosti med narodi naše domovine. Pri nas v naši železarni je že tako zaposlenih veliko delavcev iz drugih republik in na srečanju se bomo lahko tudi mi in oni pogovarjali in izmenjavali izkušnje z mladimi, ki delajo enaka ali podobna dela kot mi, vendar na različnih krajih domovine.

Sedaj, ko zaključujem to obvestilo in vabilo hkrati, moram še enkrat poudariti, da smo kot drugi organizatorji, prvi iz Slovenije, ponosni in polni pričakovanj, da bi to drugo srečanje mladih jugoslovanskih železarjev pri nas na Ravnah uspelo in doseglo svoj namen. Ravne bodo septembra za dva dni zopet Jugoslavija v malem. Mi

domačini pa storimo vse, da se bodo naši gostje dobro počutili med nami v naši sredini. Uredimo tudi okolico naših hiš in clega mesta. Tekmovanja pa si oglejte v čimvečjem številu in s spodbujanjem priporočite tekmovalki in tekmovalcu k čimboljšim rezultatom. Na koncu želim vsem športnikom, predvsem našim, čimveč uspehov, vam sodelavke in sodelavci pa obilo športnih užitkov in novih spoznanstev.

Drago Vrstovšek

HOČEMO LI

Prvega maja 1946 se je ob prisotnosti mladinskih delovnih brigad iz vseh krajev naše domovine s skromno slovesnostjo pričela gradnja mladinske proge Brčko—Banovići, ki je odprla novo stran v zgodovini mladinskih delovnih akcij. V izgradnji proge je sodelovalo prek 62.000 mladink in mladincev iz vseh krajev Jugoslavije. 22 dni pred rokom so zaključili gradnjo 90 kilometrov dolge proge, kar je tedaj pomenilo svojevrsten gradbeni podvig.

Ohrabrena s takšnim uspehom je mladina Jugoslavije v naslednjih letih organizirala v velikanskem obsegu še druge delovne akcije. V obdobju od 1946. do 1952. leta je mladina

Med delom se ni dala motiti

sodelovala v izgradnji 70 najvažnejših objektov. V dvomesečnih izmenah je prostovoljno delalo prek milijon mladincev in mladink, ki so prispevali okoli 60 milijonov prostovoljnih delovnih dni.

Ta oblika dela je postala tradicionalen način sodelovanja mladine Jugoslavije pri izgradnji nove družbe in socialističnega patriotizma vse do današnjih dni.

Danes so vsi, ki so 1. maja 1946. leta začeli delati na progi ali kasneje na drugih akcijah, že zreli ljudje. Vsi so v svojem življenju, na svojem delovnem mestu dali svoj prispevek v izgradnji socializma. Vendar vsi ti ljudje, ki so sodelovali na katerikoli prostovoljni akciji širom domovine, to sodelovanje, to delo uvrščajo med najvažnejši osebni prispevek v izgradnji socializma. Čeprav so opravljali težko fizično delo, v neverjetno težkih pogojih, štejejo te dneve k svojim najlepšim velikim prispevkom v izgradnji in krepitvi Federativne Jugoslavije. Prav gotovo ima ta ponos svoje opravičilo, kajti mladina je razumela, da ne gradi samo posameznega objekta, temveč, da gradi novo družbo — socializem. In še nekaj.

Prostovoljno delo se je v tem času veliko več in veliko bolj vidno kot katerikoli drugo opravljalo kot družbeno delo — kot je tedaj govoril mladim pokojni Boris Kidrič: »Delo v naši domovini se je iz težke in neprijetne nujnosti tistih, ki ne razpolagajo z ničemer razen s svojo delovno silo, spremenilo v častno dolžnost, v ponos v življenju in ustvarjalno veselje naših delavcev.«

Delovne akcije trajajo že trideset let. Res je, da v določenih obdobjih akcij ni bilo, še posebno večjih, toda, ko danes pogledamo nazaj, vidimo, da je bilo to predvsem v času, ko so se krepile birokratske, tehnobirokratske ali liberalistične tendence v naši družbi.

Vendar s krepitvijo samoupravljanja, še posebno s krepitvijo pravic in možnosti delovnih ljudi, da upravljajo z vsemi družbenimi sredstvi, dobivajo delovne akcije ponovno svojo polno vrednost, dobivajo jo vsebolj z razvijanjem zavesti in prakse, da delovni ljudje suvereno upravljajo s sredstvi in rezultati svojega dela.

PO DOLGEM ČASU V SLOVENIJI

»Obujanje« akcij v Sloveniji se je začelo 1972. leta s prvo solidarnostno akcijo, ki jo je na Kozjanskem v Kozjem pripravila mladina občinske organizacije ZSM Ljubljana-Center. Ljubljansko DELO je takrat zapisalo: »Ljubljanski mladinci so prvi prišli od besed k dejanjem. Na Kozjanskem so pomagali pri napeljavi vodovoda, električnega voda, domačinom pa so priskočili na pomoč tudi s socialno in zdravstveno službo.«

Isto leto sta bili še dve večji lokalni delovni akciji. Prva je bila v Planici, kjer so mladinci iz Ljubljane urejali hudournik, druga, specializirana, pa na Ravnah na Koroškem. Brigadirji — to so bili gradbeniki, instalaterji, elektriki in drugi — so v Reki na Koroškem pomagali pri gradnji kulturnega doma, v popoldanskem času pa so pomagali domačinom.

Letos je na območju SR Slovenije bilo že deset republiških delovnih akcij. Dveh izmed njih sta se udeležili tudi brigadi, ki jih je pripravila občinska konferenca ZSM Ravne na Koroškem. Na Kozjanskem je od 8. julija do 4. avgusta delala brigada Bratstvo Enotnost v kateri so sodelovali brigadirji iz pobratenih in prijateljskih občin Bele Palanke, Bosanske Dubice, Čazina, Čačka, Garešnice, Podravske Slatine, Suve Reke in Raven na Koroškem. Skupno jih je bilo 47 in so delali na izgradnji vodovodnega ter cestnega omrežja. Brigada je bivala in delala v naselju Bistrica ob Sotli skupno z brigado Galebova kri-la pomorske šole Split.

Brigadirji so se med sabo odlično razumeli, tako, da je po prvi dekadi prišlo tudi do bratstva brigad, ob tej priložnosti pa je OK ZSM Ravne prejela bronasto plaketo Jugoslovanske vojne mornarice, pomorska šola SPLIT

pa bronasto plaketo OK ZSMS Ravne na Koroškem.

Mladinska delovna brigada Prežihovega Voranca iz Raven je delala od 14. julija do 4. avgusta na republiški MDA Bela Krajina 79 v Kotu pri Semiču. Brigada je na akcijo odšla nekompletna (37 od 50 brigadirjev) zaradi premajhnega števila evidentiranih brigadirjev. Po končani prvi dekadi je zaradi podobnih situacij v domala vseh OK ZSM v Sloveniji postala vprašljiva realizacija plana, zato smo se na OK ZSMS Ravne odločili, da pošljemo v Belo Krajino vikend brigado, ki je 28. in 29. julija pomagala brigadirjem na trasi, deset brigadirjev pa se je priključilo MDB Prežihovega Voranca in ostalo na akciji do zaključka druge izmene. Ta poteza je omogočila, da je bil plan izmene dosežen in presežen, napravila pa je tudi izjemno ugoden vtis na vodstvo akcije.

Vse težave, ki so se pojavljale ob formiranju obeh brigad so povzročile tudi nekaj nezadovoljnosti brigadirjev, saj niso dosegli pogojev za najvišje priznanje — trak akcije. Slaba volja se je ob sprejemu brigadirjev na Ravnah polegla, saj so dojeli, da je bistvo njihove udeležbe na akciji sodelovati v izgradnji za življenje pomembnih objektov na nerazvityh območjih, razvijanje in ohranjanje revolucionarnih tradicij, bratstva in enotnosti ter tovarištva med brigadirji. Mladinska akcija v takšni vlogi pomeni mnogo več, kot borbo za procente in papirnata priznanja.

Poslavljanja in obljub brigadirjev, da se bodo še vnaprej srečevali na mladinskih delovnih akcijah ni in ni hotelo biti konec. Kdove katerokrat že so si pripovedovali šale iz brigadirskega življenja in izmenjavali prekaljene pozdrave:

Prežihov Voranc — revolucija
Prežihov Voranc — zmaga

Prežihov Voranc — svoboda, mladost, delo
Z-D-R-A-V-O ZDRAVO, zdravo, zdravo

ali pa:

1, 2, 3	Na kubike navali
4, 5	Vagonet
6, 7	I još jedan
8, 9, 10	Sto pedeset
Sto pedeset	Dvesta deset
Dvesto deset	Trista šezdeset
Ko to ide?	Brigadiri!
Ko ih vodi?	Komandiri!
Hočemo li?	Hočemo!
A šta?	Da radimo!
Za koga?	Za Tita!
Za koga?	Za partiju!
Za Tita!	Sve!
Za partiju	Sve!
Za narod!	Sve!
	Sve, sve, sve!

Tako po vsaki še tako naporni akciji pričaka nasmejan obraz brigadirjev. Prijateljstvo na njej skovano pa ostane, ostanejo pisma, ki potujejo od brigadirja do brigadirja, obujajo spomine in prenašajo obljube za ponovna srečanja.

Brigadirji pravijo, da bi bili opeharjeni za bogato šolo življenja, če se akcije ne bi udeležili, pa vendar ob vsakem formiranju brigad ni dovolj mladih, ki bi se akcij hoteli udeleževati. Je mar temu kriva preslaba propaganda, splošna nezainteresiranost, razvajenost ali kaj drugega?

Temu vprašanju se bo predsedstvo občinske konference ZSMS moralo posvetiti in že letos pričeti z bolj vsebinskimi pripravami brigad za naslednje leto.

Na tak način bomo tudi na naslovno vprašanje dobili več pozitivnih odgovorov, mar ne?

Stane Bodner

V vodovod smo vgradili tudi sebe

Bela krajina ali kot jo nekateri imenujejo tudi deželica belih brez in narodnih noš je bila letos drugačna; lepša in mogoče bolj zasanjana. Lepša, pravim zato, ker so jo tokrat gradile roke brigadirjev, ker so kraji kjer akcija poteka (Kot pri Semiču) dobesedno živeli in dihali z brigadirji, z njihovo pesmijo ter mladostnim elanom in poletom. Zato nič čudnega, da se je tu naselil povsem drugačen, svojstven način dela in življenja. Tu pa so se rojevala tudi prva spoznanja, da se lahko tudi v teh krajih, ki so drugače odmaknjeni od sveta, ki jih je napredek obšel lahko živi.

Mladinska delovna akcija »Bela krajina 79« je letos prvič, vendar pa trenutni izredni rezultati, ki so jih dosegle mlade brigadirske roke vse tako kažejo, da dela še ne bo tako hitro zmanjkalo, da bo pesem in tisti značilni HO-RUK odmeval tod okoli še tudi v prihodnjih letih. In nenazadnje tako dolgo bo plapolala tudi slovenska zastava v brigadirskem naselju kot znanilka boljše in lepše prihodnosti za te kraje in ljudi.

V prvi izmeni te akcije je sodelovala tudi MDB »Zdravko Čebular-Rado« iz Slovenj Gradca ter MDB »Slavko Šlander« iz Domžal. Ne moremo mimo tega, da smo se zares čudovito razumeli, da smo živeli in dojemali tisto pravo, brigadirsko življenje. In to nam je pomenilo veliko.

Standard visoke brigadirske kategorije

Stanovali smo v montažnih barakah tik ob glavni cesti, ki pelje proti Semiču in dalje Črnomlju. Tako kot je vsak začetek težak, je bil tudi naš, saj smo si morali urediti notranjost prostorov, kakor tudi sam zunanji videz naselja. Vsaka brigada je imela svoje klubske prostore, pa zunanje in notranje tuše (zunanje zaradi boljše aklimatizacije), zadaj za naseljem pa smo si uredili tudi pravo

pravcato nogometno igrišče, ki pa nam je hkrati služilo tudi kot mesto, kjer smo se po obilici pretegovanja na jutranji fizikulturi tudi dokončno predramili. Ob močnejših nali-vih pa smo imeli improvizirano kopalnico ali maketo presihajočega jezera. Česa vsega se nismo domislili.

Tudi za proste aktivnosti je bilo poskrbljeno

V naselju je delovala mladinska politična šola »Edvard Kardelj«, zelo aktiven in najbolj množičen pa je bil radioamaterski krožek, kjer je sodelovala večina brigadirjev. Ja, z brigadirji iz Slovenskih goric smo odgrlili po radijski zvezi celo šahovski turnir. Poleg naštetega je deloval še foto krožek. Vsaka brigada je izdajala svoje biltene, pa stenčase, kjer je bilo v sliki in besedi prikazano delo in življenje tako na delovišču kot tudi v samem naselju. Po vsem tem sodeč je bilo informiranje na zavidljivem nivoju.

Nočno življenje, pa odhodi v partizane...

Razglasna radijska postaja v naselju je večidel predvajala brigadirski program, glasbo s plošč, vključevali pa so se tudi v radijski program. Brigadirje se je sprotno obveščalo o uspehih na trasi. Seveda pa se je tudi o nočnem življenju vedelo marsikaj povedati. Kako tudi ne, ko pa se je ob 20. uri začel kulturni program ob tabornem ognju, kjer so se navezovale družabne vezi. Tudi prvi spopadi na športnem polju so bili vzpodbudni za začetek. Potem pa so sledila razna srečanja tudi z domačini ter vojaki iz Tolminske kasarne. Ja, celo obrambni dan smo imeli, ki se je začel s pravim alarmom. Zato nič čudnega, da so bili odhodi v »partizane« tako pogosti...

Del brigadirjev MDB Zdravko Čebular-Rado pred odhodom z akcije

Zemlja je trda kot beton

»Koliko je ura?«

»Pol ena bo čez pet minut.«

»Še dobre pol ure bomo v kanalu, potem pa končamo za danes. Dajmo, dajmo, hitro izkopljimo še tole,« se je slišal pogovor brigadirjev. In spet so se zaslišali žvenketi kram-pov, ki so se zagrizli v trdo, ilovnato, ter čisto nič prijazno zemljo. Zemlja pa je potem kar letela na vse strani, saj so tudi mojstri lopat naredili svoje.

Zulji so naše plačilo

O sami akciji in sploh o brigadirskem življenju pa so nekateri brigadirji povedali oziroma menili takole:

Marjana Kos: »Prvič sem na takšni akciji in moram priznati, da je zame naredila izred-

no lepe vtise. Mislim, da se mladinske delovne akcije v Sloveniji bistveno razlikujejo od ostalih v Jugoslaviji. Pri nas se pozna, da potekajo akcije zadnjih nekaj let. Sicer pa sem na akciji spoznala veliko novega in koristnega. Delali smo trdo, živeli pa enkratno brigadirsko življenje. Še bom šla na akcije.«

Franci Zpanc: »Tudi sam tokrat prvič sodelujem na akciji in tudi vtisi z nje so enkratni, ob tem čutim neko prelomnico. Tudi stiki s prebivalci tukajšnjih krajev so izredno dobri, pokrajina sama pa se mi zdi izredno slikovita.«

Lenart Jože: »Rad bi naredil nekaj za našo celotno družbo in po priporočilih prijateljev, sem sklenil, da bom sodeloval na mladinski delovni akciji. Spoznal sem veliko novih prijateljev, v brigadi pa mi je všeč tudi nekaj interesnih dejavnosti. Nepozabni pa so tudi večeri ob tabornih ognjih. Najbrž to ne bo moja zadnja akcija.«

Vidite, tako menijo o akciji nekateri, mladi ljudje, ki so žrtvovali sebe, svoj čas, da so pomagali nerazvitim. In ni jim žal.

Tudi nadvse topel in prisrčen sprejem so nam ob vrnitvi pripravili slovenjgradčani. Z mladinske delovne akcije smo se vrnili z vsemi možnimi priznanji in pohvalami, v naši sredini smo imeli 13 udarnikov, 16 brigadirjev je dobilo priznanja komandanta akcije. Dobili smo posebno priznanje za interesne dejavnosti, petkrat smo bili izredno udarni in kar nam največ pomeni je — trak akcije. Pomembno pa je tudi to, da nas je akcija kalila, naredili smo zrelejši korak k odgovornejši človeški osebnosti in nenazadnje ponosni smo, da so ti kraji in ljudje dobili vodovod ter nove kilometre novih cest; s tem pa so prišli tudi boljši pogoji za življenje.

Lepa je Bela krajina. Vitke breze se ogledujejo v zeleni reki, povsod okrog pa žareča praprot in šepetajoče temne smreke. Kot iz pravljice dežele pričarana okolica Črnomlja in Semiča, vsa zasanjana in prikrito prevzeta in tokrat upravičeno, ne zaman, saj je v njenih nedrjih položen prepotreben vodovod.

SILVO JAŠ

NE SE ZMERAJ STRINJATI

Občinska konferenca ZSMS Ravne skrbi za to, da bi delo v osnovnih organizacijah dobro teklo, za zveze med republiškim vrhom in bazo, za koordinacijo in poleg tega opravlja še vrsto drugih nalog. Uspešna je toliko, kolikor so njeni člani zavzeti za delo. Sekretarja OK ZSM Staneta Bodnerja pa smo vprašali po tem in onem:

»Zadnji čas se o delu ZSMS sliši bolj malo. Gre za kratek stik ali pa se res nič ne dogaja?«

»Če je to res, potem sistem informiranja ne funkcionira. To poletje smo poslali v brigado bratstva in enotnosti 45 brigadirjev, ki bodo delali na zvezni akciji »Kozjansko 79«, v Belo krajino pa je šla brigada Prežihovega Vornanca. Organizacija brigadirjev ni preprosta stvar, še zlasti ne letos, ko so mladi zelo neradi odločajo za brigadirski delovnik. Srednješolska in višješolska mladina si najraje poišče delo v tovarnah, da si kaj prisluži, zaposlena mladina pa spet ne more množično odhajati, ker je to obremenitev za združeno delo.

No, druga vrsta dela je res taka, da se ne sliši kaj dosti, obiskujemo namreč tiste OO, ki jim delo ne gre. Sem spadajo razni razgovori, analize, ukrepi.«

»Kakšni so vzroki za nedelo OO?«

Kar dosti jih je, ampak običajno je tako, se v vsaki OO najde kdo, ki bi rad delal. Takemu se naloži funkcija predsednika. Sprva vse lepo kaže, čez čas pa postane vse skupaj rutina, zgolj formalnost in aktivnost upada. Cokla je v tem, da nimamo centra za klubsko dejavnost. Na splošno so mladi soraz-

merno aktivni v raznih društvih in organizacijah, le da mi nimamo evidence o tem. Ena glavnih napak je tudi ta, da se OO ukvarjajo s preširokim področjem dela in da vsaka pripravlja vse, namesto da bi se delo racionaliziralo, razgrupiralo, tako da bi se OO ukvarjale z ožjim področjem dela. Seveda pa bi bilo treba dobre koordinacije.«

»Neki del mladih sploh ni organiziran. Ta mladina je bodisi šolska ali brezposelna in večinoma nima nobenega odnosa do družbenih dogajanj. Je mogoče zanje kaj storiti?«

»To mladino bi razdelil na dve skupini. Eni so taki, da jih je še možno usmerjati in na srečo je teh tudi več. Druge, manjše skupine pa v bistvu ni mogoče usmerjati. V naši občini je približno 150 težjih primerov. Podvrženi so alkoholu in narkomaniji. Nimajo nobenega odnosa do družbe in družbene lastni-

Kolektivno delo, odločanje in odgovornost

Titova misel in zahteva za hitrejšo razvijanje vsebine ter metod kolektivnega dela in vodenja ter uvajanja enoletnega mandata povsod, kjer je zaradi narave funkcije to nujno in potrebno, je morda mnogo bolj kot druge politične pobude naletela na izjemno širok odmev ter pritrjevanje.

To je razumljivo predvsem zaradi tega, ker

ne, razen do svoje družbe. V lažji skupini jih je več, vendar števila ni mogoče določiti, ker je velika fluktuacija. To so mladi srednjih šol, ki v življenju iščejo linijo najmanjšega odpora in težko sprejemajo kakršnokoli obveznost. Med prvimi in drugimi so pogosto otroci dobro situiranih staršev, tudi staršev, ki v naši družbi nekaj pomenijo in jih spoštujemo. Morda je tako, ker hočejo na neki način prekašati svoje starše in si izbirajo področje, kjer to dosega brez truda.

Pomanjkanje organiziranega prostega časa vodi pretežno del mladine, ne le »hipijev« v to, da si zabavo organizirajo sami, le da imajo te, žal, večkrat negativno vsebino.«

»Samoupravljanje mladih se zdi šibko. Je to neznanje, nezainteresiranost ali strah pred starejšimi?«

»V bistvu se mladi vključujejo v samoupravljanje bolj kot kdajkoli. Zgrešeno pa je mišljenje, da samoupravlja tisti del mladine, ki je v delovnih organizacijah, ker to ni odraz naše generacije. Ta namreč ni v delovnih organizacijah, ampak na fakultetah in ta generacija dojema nove samoupravne tokove drugače, predvsem polnejše. ZSMS in druge DPO največkrat sprejemajo načelna stališča o vseh novih samoupravnih aktih, ki urejajo življenjsko pomembne reči. Najbolj žalostno je, da v OO ni dovolj takih ljudi, ki bi se sprijeli s problematiko, jo razložili drugim, da bi OO na taki podlagi oblikovale stališča. In nič hudega ne bi bilo, če bi imeli kdaj tudi nasprotna stališča. Tako pa se dogaja, da že mladi postajajo naučeni razlagalci dokumentov, ki jih pripravijo strokovne službe in se kajpada z njimi strinjajo, pa če so ti dobri ali ne.

Mlademu človeku je težko biti dober samoupravljalca, predvsem zato, ker mu ni dovoljeno, da bi od časa do časa »krmaril«, dovoljeno pa mu je, da za današnje odločitve odgovarja prihodnji generaciji.«

»Delo COP (centra za obveščanje in propagando) je menda čisto zamrlo. Kako je v resnici?«

»COP ni več niti senca tistega, kar je bil, še manj tistega, kar bi moral biti. Ko so v OO evidentirali mlade za COP, niso razmišljali, kaj bodo ti ljudje tam delali. No, in zgodilo se je, da ljudje niso bili »pravi«, pač sploh ne taki, da bi imeli posluš za oblikovanje informacij. Realiziran ni bil niti okvirni program. V zadnjem letu skoraj vse naloge opravi predsedstvo in sam, kolikor morem. Ob tem, ko je prenehal izhajati Mladi fužinar, je situacija še slabša. Da bi vsaj delno izboljšali stanje, smo pričeli izdajati informacije OK ZSM, ki so v bistvu samo razširjena kronika aktivnosti in dogajanj na OK. S tem dobijo OO najnujnejše informacije o delu mladih v občini. Vsekakor gre tu za problem, ki je potreben posebne obravnave, ta pa ne bo prej kot jeseni, saj bi zdaj le na hitro kaj skrpali in bi se utegnili maščevati.«

»Kdaj ti je kot sekretarju najtežje?«

»Kadar pri delu ostaneš sam. Neredko se zgodi tako, krog sodelavcev je izredno ozek. Tudi tisti člani predsedstva, ki so odgovorni za posamezna področja, ne izpolnjujejo svojih obveznosti in te seveda padejo na sekretarja.«

Z. Strgar

opozarja na vprašanja, ki so povezana z demokratizacijo političnega življenja ter presejanjem vsakršnega odtujevanja političnih in drugih družbenih odločitev, katera so v središču naših naporov ter tudi razmišljanj naprednih gibanj in organizacij v svetu. Razumljivo je, da je ta zahteva sprožila razen številnih razprav tudi ocenjevanje doseženega

v poglabljanju našega političnega ter celotnega sistema, hkrati pa pripeljala tudi do konkretnih predlogov in rešitev za njeno polno uresničenje.

SAVIN JOGAN — TEORIJA IN PRAKSA 4 1979

KONKRETIZACIJA IDEJE V OK ZSMS RAVNE NA KOROŠKEM

Kolektivna odgovornost v najširšem pomenu besede pomeni odgovornost vseh, v kateremkoli politično izvršilnem organu OK ZSMS in v drugih politično izvršilnih organih. V nadaljevanju to pomeni **skupno odgovornost slehernega** za izvajanje dogovorjene politike (resolucija) ZSMS v našem samoupravnem socialističnem sistemu. Iz takšne odgovornosti izhaja tudi motiviranost celotnega članstva za aktivno vključevanje mladih v razreševanje vseh odprtih vprašanj v naši družbi in motiviranost za nadaljnji razvoj sistema.

Ta spoznanja nam nalagajo, da čimprej pričnemo s konkretizacijo Titove pobude in jo v praksi uresničimo.

Ta pobuda je daljnovidna, saj nam omogoča, da z njo zagotovimo večjo demokratičnost pri našem delu (demokratizacija onemogoča negativne pojave v družbi), kar pa je tudi nujno za uspešno funkcioniranje našega skupščinskega sistema. Jasno je, da na kolektivno delo ni mogoče preiti takoj, pa to tudi ne bi bilo dobro, saj je nujno, da pred tem izdelamo oceno dejanskih razmer pri našem delu. Šele na tej osnovi lahko pričnemo graditi zasnovo kolektivnega vodenja in kolektivne odgovornosti.

Pri ocenjevanju trenutnega stanja lahko ugotovimo, da občinska organizacija kljub nekaterim pozitivnim oblikam delovanja (področne konference, komisije, centri) še zdaleč nima v organizirano delovanje zajetih vseh mladih, predvsem tistih, ki aktivno delujejo na raznih interesnih področjih, posebej v okviru družbenih organizacij in društev (OD-D).

Ob tem seveda ne moremo biti zadovoljni s funkcioniranjem delegatskega sistema znotraj ZSM kot tudi ne z delom delegatov osnovnih organizacij in občinske konference v drugih DPO ter skupščinskem sistemu.

Osnovna naloga ZSM je, **da ne vpelje samo izbranega dela mladih**, temveč fronto mladih v boj za nadaljnjo krepitve samoupravnega socialističnega sistema. Zatorej moramo poiskati rešitev za takšno organiziranost in delovanje, ki nam bo na eni strani omogočala imeti idejnopolitičen vpliv na delo mladih v vseh interesnih področjih, hkrati pa morajo ti mladi imeti enakopraven položaj v družbi. Zaradi tega si moramo **zagotoviti delovanje preko delegatskega sistema** iz osnovnih sredin, v katerih razrešujemo vprašanja in tako dajemo prispevek za nadaljnji razvoj sistema.

Samo človek, ki ima možnost in pravico, da lahko odloča o vseh vprašanjih, lahko razvija takšne dejavnosti, ki so v korist celotne družbe.

Razprave o predlogu za prehod na kolektivno delo, vodenje in odločanje morajo ob vseh navedenih dejstvih upoštevati tudi specifične razmere v vsaki sredini, ker le-te bistveno vplivajo na spremembe s tega področja.

V razpravah moramo upoštevati tudi to, da naša reorganizacija ni namenjena le temu, da bi se z njo odvijala določena aktivnost in bi zaradi tega pričakovali boljše rezultate pri delu temveč spremembe našega organiziranja zahteva nova, kvalitetnejša in bolj demokratična vsebina delovanja znotraj ZSM in izven nje. Če torej hočemo v konkretizaciji te pobude iskati kvalitetne vsebinske premike bi izgubljali čas z razpravami o mandatni dobi posameznih politično izvršilnih organov, kakor tudi o novem nazivu sedanje funkcije predsednika, saj takšne razprave v prvem zamahu ne bi rešile nič vsebinskega. Ta vprašanja so zgolj tehnične narave in bodo sama po sebi rešena, ko bo vzpostavljena demokratizacija odnosov.

Izjemno pomembno je tudi spoznanje, da kolektivnega vodenja s kolektivno odgovornostjo ni mogoče uspešno vzpostaviti brez delitve nalog na posamezna področja, v katera je zajeta celotna načrtovana politika mladih. Ker je to nujno, smo tudi osebno odgovorni

za izvajanje politike na svojem področju, politično izvršilni organ pa s povezovanjem teh področij nosi kolektivno odgovornost pri izvajanju dogovorjene politike.

Dosedanja praksa je pokazala, da nekatere oblike dela v ZSM (področne konference) dosega pozitivne rezultate, pri boljši vzpostavitvi delegatskih odnosov pa bodo ti rezultati še ugodnejši, zato je nujno, da upoštevamo vse dosedanje izkušnje in primere, ki so se dobro pokazali, še naprej razvijamo.

Pri iskanju boljših rešitev nam ni treba razmišljati o novih oblikah organiziranosti. Statuta ZSMS in ZSMJ nam s sedanjo vsebino že sedaj omogočata popolno demokratizacijo odnosov. V že znanih oblikah je nujno poiskati boljše delegatsko povezavo in dosledno izvajati vse naloge, ki smo jih sprejeli z resolucijo ZSMS.

Tako moramo v zvezi s tem predvsem razvijati dejavnost DO—D, klubsko dejavnost mladih, v vseh krajevnih skupnostih pa moramo za večjo akcijsko in politično usklaje-

nost ustanoviti krajevne konference ZSMS. S tem bomo omogočili mladim neposreden vpliv na razvoj osnovne družbenopolitične skupnosti. V okviru krajevnih skupnosti je takšno organiziranje nujno, tudi zaradi aktivnejše vključitve mladih v frontno organizacijo vseh delovnih ljudi in občanov (SZDL).

Mladi v TOZD se morajo zavedati, da je nadaljnji razvoj družbenoekonomskega sistema v TOZD predvsem njihova skrb, ne glede na to, da je nosilec razvoja sindikat. Sindikalno organizacijo morajo upoštevati predvsem kot mesto v združenem delu, kjer se usklajujejo hotenja in potrebe vseh DPO v TOZD. Zato morajo vse OO ZSMS imeti v izvršilnih odborih sindikata svoje predstavnike. Upoštevajoč vse te razmere in razprave v vseh organiziranih oblikah delovanja mladih, bomo v OK ZSMS Ravne na Koroškem v septembru mesecu pričeli s potrebnimi organizacijskimi spremembami za prehod na kolektivno vodenje.

Zdravko Fajmut

Naloge ZSMJ pri realizaciji pobude tov. Tita o kolektivnem delu, odgovornosti in uvedbi enoletnega mandata

Pobuda tovariša Tita o uvedbi kolektivnega dela, odgovornosti in enoletnega mandata predsednika predstavlja veliko obvezo in nalogo za vse organizirane socialistične sile v borbi za nadaljnji razvoj socialistične samoupravne demokracije.

Na desetem kongresu ZSMJ je bila pobuda tovariša Tita sprejeta in močno podprta. Izražena je bila neomajna odločnost ter pripravljenost, da se ta ideja realizira v konkretni praksi na vseh nivojih ZSM in da je potrebno k uresnitvi te zamisli pristopiti odločno ter brez odlaganja, vendar osmišljeno in temeljito, da se ne bi izčrpali z nepremišljenimi površinskimi rešitvami. Prav to nas obvezuje, da organiziramo, dosledno in koordinirano pristopimo k realizaciji bistva ideje, če hočemo vizionarske besede tovariša Tita vtakati v prakso.

Dosledno uvajanje kolektivnega dela, odločanja in odgovornosti je, kot je poudaril tovariš Tito, imperativna potreba nadaljnje izgradnje delegatskega sistema, kar pomeni da je uresničitev teh načel korak naprej v razvoju celotnega političnega sistema. Demokratizacija v kolektivnem delu izvira iz bistva našega samoupravnega sistema in zato ni posebnost samo nekega nivoja odločanja ali nekaterih delov družbenega življenja in dela, ampak je to skupni imenovalec naše celotne družbe in predstavlja aktiven faktor nadaljnjega razvoja in krepitve socialističnih samoupravnih odnosov. Uresničitev kolektivnega dela in odgovornosti temelji na bogatih izkušnjah demokracije in kot najgloblji izraz revolucionarne kontinuitete omogoča možnost, da se v popolnosti izrazijo ustvarjalne pobude delovnih ljudi in občanov.

Ker kolektivno delo in skupna odgovornost izvirata neposredno iz delegatskega sistema je pred nami obveznost, da se v okviru ZSM dosledno razvijajo delegatski odnosi in da povsod pride do izraza ustvarjalni odnos do zadanih nalog in njihovi realizaciji. To pomeni, da mora ZSM voditi aktivnost za nadaljnjo demokratizacijo dela svojih organov in teles in da v skladu z načeli kolektivnega dela ter odgovornosti prilagodi svojo organiziranost in način delovanja.

Da bi celotna aktivnost pri uvajanju kolektivnega dela in odgovornosti bila vsebinska, kreativna in ustvarjalna je predvsem potrebno izvršiti korenite politične, organizacijske in kadrovske priprave, kakor tudi statutarne in druge normativne spremembe. Nadalje moramo v vseh organizacijah ZSM konkretno in kritično preučiti dosedanje izkušnje pri izvajanju in funkcioniranju delegatskega sistema, delovanja ZSM v njem in nato na podlagi pozitivnih spoznanj usmeriti težišče akcije k nadaljnjem razvijanju delegatskih odnosov ter

odpravi dosedanjih slabosti v funkcioniranju delegatskega sistema znotraj in navzven organizacije.

Z osvojitvijo načela kolektivnega dela in odgovornosti v ZSM, so potrebne naslednje spremembe:

— uresničiti popolnejše delovanje ZSM na delegatskih osnovah

— demokratizacija notranjih odnosov skozi vključevanje kar največjega števila članov ZSM v proces odločanja

— integrirati demokratično odločanje in delo s samoupravno družbeno osnovo in preprečiti razkorak med dogovorjenim in ustvarjenim, ki je še zmeraj prisoten

— ustvariti metode dela v realizaciji stališč in zaključkov, ki bodo akcijske, organizirane in učinkovite

— izgraditi stališča in sprejemati zaključke v organizaciji ZSM na demokratičnih osnovah in poteh, izhajajoč iz stvarnih življenjskih interesov mlade generacije

— neprestano širiti kadrovske baze v organizaciji ZSM

— ocenjevati mladinske kadre po sposobnostih in delovnem prispevku

— izvršiti razrešitev funkcij in zadolžitev pri posameznikih

— aformirati deprofesionalizacijo in zmanjšati reprodukcijo političnega profesionalizma

— dosledno spoštovati princip rotacije na dolžnostih predsednika in sekretarja

— pravilno razporediti obveznosti, pravice in odgovornosti med člani ZSM

— omogočiti javnost dela

— povezovati in krepiti kolektivno in osebno odgovornost organov, teles in članstva ZSM.

Te spremembe in dopolnitve bodo privedle do popolnejšega ustvarjanja vloge kolektivnih organov in teles ZSM skozi njihovo odprtost interesom in potrebam mlade generacije. Skozi javnost dela bodo ustvarjeni realni pogoji, da bodo vsi mladi nosilci dogovorov in mobilizatorji akcij. Na ta način bodo prenehali obstojati organi, ki so bili velikokrat zaprti in niso dajali možnosti vpliva širših demokratičnih pobud, zahtev in interesov mladine.

Za objavo priredil
Miklavc Franjo

OPOMBA

Ker smo prejeli kompletno gradivo za to številko tik pred zaključkom redakcije, nismo opravili običajnih jezikovnih lektur. Prosimo bralce, da to upoštevajo.

Marjan Kolar

(Nadaljevanje z 10. strani)
Samo z razširitvijo proizvodnih zmogljivosti lahko odpiramo nova delovna mesta ter na ta način v bistvu ustvarjamo nove osebne dohodke.

Prav tako kot prej navedene kategorije čistega dohodka imajo pomembno mesto rezerve. Mi smo danes dokaj uspešni, toda naše in svetovno tržišče je podvrženo nenehnim nihanjem in ne moremo zagotovo vedeti, kako

bomo jutri uspešni na tržišču. Zato so izredno pomembne rezerve, ki bi nam omogočale na manj boleč način preživeti krizno obdobje.

V tem sestavku smo poskušali prikazati kategorijo čistega dohodka, s tem da smo dali poudarek sredstvom za bruto osebne dohodke, saj predstavljajo v strukturi čistega dohodka glavno udeležbo za delovno organizacijo.

J. Roženičnik

Tabela 1 a

PREGLED OSEBNIH DOHODKOV V PRVEM POLLETJU 1979

I. PODATKI O URAH

Zap. št.	O P I S	URE	% 3=100
1.	dejansko opravljene ure (a+b)	4.636.342	—
	a) v rednem delovnem razmerju	4.541.957	84,5
	b) v podaljšanem delovnem razmerju	94.285	1,8
2.	Ure nadomestil in plačanih izostankov (a do d)	736.470	—
	a) državni prazniki	182.150	3,4
	b) letni dopust	236.446	4,4
	c) boleznine do 30 dni	261.628	4,9
	d) ostali plačani izostanki	56.244	1,0
3.	Skupaj plačane ure iz sredstev OZD (1+2)	5.372.712	100,0
4.	Ure ostalih izostankov (a do c)	238.725	—
	a) boleznine nad 30 dni	217.178	—
	b) plačani izostanki iz sredstev drugih	5.894	—
	c) neplačani izostanki	15.653	—
5.	SKUPAJ (3+4)	5.611.437	—

Tabela 1 b

II. PODATKI O SREDSTVIH ZA NETO OSEBNE DOHODKE (v din)

6.	OD za opravljene ure pod zap. št. 1 (brez dodatkov za nadure) a+b	175.448.673,04
	a) po individualnih merilih	137.685.218,13
	b) za udeležbo pri poslovnem uspehu	37.763.454,91
7.	Nadomestila za ure pod zap. št. 2 a+b+d) — boleznine do 30 dni	21.079.942,15
	— boleznine do 30 dni	8.740.945,07
8.	Dodatki za posebni delovni čas (a do f)	8.463.176,00
	a) za nadurno delo	1.223.196,82
	b) za nočno delo	3.298.255,11
	c) za nedeljsko delo	1.249.946,64
	d) za delo na dan državnih praznikov	195.345,13
	e) za popoldansko delo	2.176.797,26
	f) ostali dodatki	319.635,04
9.	Ostali OD (a+b)	11.006.742,36
	a) doatek za del. dobo + stalnost	10.918.884,64
	b) ostalo	87.857,72
10.	Skupaj iz red. in dop. del. razmerja	224.739.478,48
11.	OD iz civilno pravnega del. razmerja	53.957,20
12.	SKUPAJ NETO OD (10+11)	224.793.435,68
13.	Izplačila iz sredstev skupne porabe (a+b)	10.204.406,60
	a) regres za letni dopust	9.568.350,10
	b) ostalo — odpravnine	636.056,50

Tabela 2

STRUKTURA OSEBNIH DOHODKOV V 1. POLLETJU 1979

Zap. št.	Vrsta izplačila	Znesek neto OD v din	Din na za-poslenega	Din za 182 ur	Struktura OD v % na zap. 17=100
1.	Po individ. merilih	137.685.218	4.555	4.664	61,2
2.	Za poslovni uspeh	37.763.454	1.249	1.279	16,8
3.	Skupaj (1+2)	175.448.672	5.804	5.943	78,0
4.	Dodatek za del. d. in stalnost	10.918.885	361	370	4,8
5.	Ostalo	87.858	3	3	0,1
6.	Skupaj (4+5)	11.005.743	364	373	4,9
7.	Dodatek za nadurno delo	1.223.197	41	41	0,6
8.	Za nočno delo	3.298.255	109	112	1,5
9.	Za nedeljsko delo	1.249.947	41	42	0,6
10.	Za drž. praznike	195.345	6	7	0,1
11.	Za popol. delo	2.176.797	72	74	1,0
12.	Ostali dodatki	319.635	11	11	0,2
13.	Skupaj (7 do 12)	8.463.176	280	287	4,0

Zap. št.	Vrsta izplačila	Znesek neto OD v din	Din na za-poslenega	Din za 182 ur	Struktura OD v % na zap. 17=100
14.	Nadomestila za: drž. praznike, letni dop.	21.079.942	698	714	9,3
15.	Bolezni do 30 dni	8.740.945	289	296	3,8
16.	Skupaj iz rednega in dop. del. raz. (1 do 15)	224.739.478	7.435	7.613	—
17.	OD iz CPDR	53.957	2	2	0,02
18.	Skupaj izplačani NETO OD (16+17)	224.793.435	7.437	7.615	100,0

Tabela 3

STRUKTURA OSEBNIH DOHODKOV PO MESECIH (v %)

Zap. št.	Vrsta izplačila	M E S E C						
		jan.	feb.	mar.	april	maj	jun.	I—VI.
1.	Po individ. merilih	59,5	64,6	64,3	60,4	57,9	60,9	61,2
2.	Za posl. uspeh	16,5	17,9	17,3	16,6	15,8	16,8	16,8
3.	Skupaj (1+2)	76,0	82,5	81,6	77,0	73,6	77,7	78,0
4.	Dod. za stalnost + delovno dobo	4,7	5,2	5,0	4,9	4,6	4,8	4,8
5.	Ostalo	0,1	0,1	—	—	—	—	0,1
6.	Skupaj (4+5)	4,8	5,3	5,0	4,9	4,6	4,8	4,9
7.	Dodatki za nadurno delo	0,6	0,5	0,6	0,6	0,5	0,5	0,6
8.	Za nočno delo	1,5	1,5	1,5	1,4	1,4	1,4	1,5
9.	Za nedeljsko delo	0,6	0,6	0,5	0,7	0,5	0,5	0,6
10.	Za drž. praznike	0,1	—	—	0,2	0,2	—	0,1
11.	Za popol. delo	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0
12.	Ostali dodatki	—	—	0,1	0,1	0,2	0,1	0,2
13.	Skupaj (7 do 12)	3,8	3,6	3,7	4,0	3,8	3,5	4,0
14.	Nadomestila za drž. praznike, letni dop.	12,3	4,2	5,4	9,8	14,6	9,7	9,5
15.	Boleznine do 30 dni	3,0	4,3	3,9	4,3	3,4	4,3	3,8
16.	OD iz CPDR	0,03	0,16	0,07	—	—	—	0,02
17.	Skupaj izplačani NETO OD (1 do 16)	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Tabela 4

PRIMERJAVA UR BOLEZENSKE ODSOTNOSTI

MESEC	Ure bolezenske odsotnosti do 30 dni	Na zaposlenega ur odsotnosti do 30 dni	Plačane ure iz sredstev delovne organizacije	%	Skupne ure bolezenske odsotnosti	Na zap. ur bol. odst.	%
Januar	38.340	7,6	909.101	4,22	69.634	13,8	7,66
Februar	45.272	9,0	859.238	5,27	77.218	15,4	8,99
Marec	47.560	9,4	903.580	5,26	85.040	16,9	9,41
April	46.312	9,2	896.234	5,17	86.998	17,3	9,71
Maj	37.312	7,4	902.605	4,13	75.694	15,0	8,39
Junij	46.382	9,2	901.954	5,14	84.222	16,6	9,34

Odškodninska odgovornost kot oblika odgovornosti

Ob sistemu medsebojne odgovornosti v združenem delu in s tem v delovnem razmerju se problemi odškodninske odgovornosti ne tičejo samo pravnikov, pač pa v bistvu vsakega delavca v združenem delu. S tem ne mislimo samo na tistega delavca, ki bo v morebitni nesreči poškodovan in bo zahteval odškodnino, torej na oškodovanca, pač pa na vsakega delavca, ki bo moral kot samoupravljalca tudi odločati o upra-

vičenosti, po potrebi pa tudi o višini odškodninskega zahtevka za odškodnino, ki jo bo zahteval drug delavec v temeljni organizaciji.

SMERI ODŠKODNINSKE ODGOVORNOSTI V DELOVNEM RAZMERJU

Ko govorimo o odškodninski odgovornosti, nas seveda predvsem zanima, kdo je odgovoren in komu je kdo odgovoren za

škodo, vse v okviru delovnega razmerja. Govorimo torej o posameznih razmerjih odškodninske odgovornosti oziroma njenih smereh.

V okviru delovnega razmerja pridejo v poštev naslednje smeri odškodninske odgovornosti:

a) odškodninska odgovornost delavcev temeljne organizacije proti delavcu za škodo, ki jo je utrpel delavec na delu ali v zvezi z delom. Delavec lahko utrpel škodo v delovnem procesu zaradi nesreče pri delu ali zaradi kakšnega drugega protipravnega ali nedopustnega ravnanja temeljne organizacije (npr. zaradi nezakonitega prenehanja delovnega razmerja, zaradi kršitve kakšne druge nje-gove pravice, npr. osebnega do-hodka, letnega dopusta itd.);

b) odškodninska odgovornost delavca proti drugim delavcem temeljne organizacije za škodo, ki jo je na delu ali v zvezi z delom povzročil temeljni organizaciji npr. s tem, da je povzročil pri-manjkljaj, da je uničil ali pokvaril delovno orodje, ki mu je bilo zaupano, da je kako drugače povzročil škodo v delovnem pro-cesu;

c) odškodninska odgovornost delavcev temeljne organizacije za škodo, ki jo je delavec te temelj-ne organizacije povzročil komu drugemu (ki ni delavec iste temeljne organizacije), v zvezi s tem pa tudi

č) odškodninska odgovornost delavca za škodo, ki jo je temeljna organizacija plačala komu drugemu, ki ni delavec iste temeljne organizacije (imenovana regresna odgovornost).

Vsaka teh smeri ima sicer svoja pravila oziroma svoje zakonite pogoje, toda vse navedene smeri imajo temeljne pogoje odškodninske odgovornosti skupne.

POMEN IN NAMEN ODŠKODNINSKE ODGOVORNOSTI V DELOVNEM RAZMERJU

Temeljni namen odškodninskega prava, tako tudi odškodninske odgovornosti v delovnem razmerju je nedvomno v tem, da storilec povrne povzročeno škodo. Odškodninsko pravo določa pogoje, kdaj in kako jo povrne.

Tisti, ki povzroči škodo, mora odstraniti škodne posledice svojega ravnanja. Storilec bo škodo povrnil predvsem tako, da bo vzpostavil prejšnje stanje, torej stanje, ki je bilo pred škodnim dogodkom. Postavitve v prejšnje stanje je temeljni način povrnitve povzročene škode. Žal pa je v življenju zelo redko mogoče škodo povrniti s postavitvijo v prejšnje stanje. Kadar škode ni mogoče povrniti s postavitvijo v prejšnje stanje, je treba zato škodo povrniti posredno, s plačilom. Toda v delovnem razmerju, zlasti v pogojih združenega dela, ni edini namen odškodninskega prava le povrnitev povzročene škode, ampak je predvsem v utrjevanju medsebojnih odgovornosti delavcev v združenem delu. Na to, da so odškodninska pravila v delovnem razmerju vsaj deloma drugačna od splošnih odškodninskih pravil civilnega prava, kaže že dejstvo, da vsaj v temeljih urejajo odškodninsko odgovornost v delovnem razmerju predpisi s področja delovnega razmerja (zakon o združenem delu, zakon o delovnih razmerjih), le podrejeno

pa predpisi s področja civilnega prava. Tako se odškodninska odgovornost po svojem temeljnem namenu stapa z disciplinsko odgovornostjo delavcev v delovnem razmerju.

ODŠKODNINSKA ODGOVORNOST JE ZAKONITA ODGOVORNOST

Pravilo, da je odškodninska odgovornost zakonita odgovornost, je sicer že staro, toda dobiva v pogojih združenega dela novo vsebino, deloma pa tudi nove razsežnosti. Pomeni torej naslednje:

a) pogoje odškodninske odgovornosti določa zakon, ne pa samoupravni splošni akt. Samoupravni splošni akt tudi ne more spreminjati zakonitih pogojev za odškodninsko odgovornost, lahko določa samo pogoje uveljavitve odškodninskega zahtevka, torej postopek in način, kako ob ugotovljeni odškodninski odgovornosti povrniti povzročeno škodo.

b) Nihče se ne more vnaprej odpovedati pravici, ki mu po zakonu gre, torej tudi ne odškodninskemu zahtevku, ki bi ga kdaj kasneje imel. Potem ko upravičenec dobi pravico do uveljavitve odškodninskega zahtevka (to pa je praviloma s trenutkom nastanka škode), lahko prosto razpolaga z njim: ali ga v celoti uveljavi ali le deloma, se o njem poravnava, ali pa ga sploh ne uveljavi.

c) Načelo, da je odškodninska odgovornost zakonita odgovornost, je dobilo z uveljavitvijo zakona o združenem delu in zakona o delovnih razmerjih nadaljnjo razsežnost: če je škodo povzročil delavec na delu ali v zvezi z delom drugim delavcem temeljne organizacije, lahko začne odškodninski postopek razen oškodovanca organ, ki je upravičen začeti disciplinski postopek, to pa je med drugimi tudi družbeni pravobranilec samoupravljanja, sindikat itd.

Če torej pride do škode na družbeni lastnini, ni upravičen uveljaviti odškodninskega zahtevka samo tisti organ, ki neposredno upravlja z delom oškodovane družbene lastnine, pač pa je krog teh organov z navedenimi določbami močno razširjen. To pomeni tudi načelo, da je treba izterjati odškodnino za oškodovano družbeno lastnino, čeprav se tisti organ, ki skrbi za določen del te lastnine, ne briga za to. Če torej pride do škode na družbeni lastnini, je pristojni organ dolžan uveljaviti zoper povzročitelja odškodninski zahtevek.

POSTOPEK ZA UGOTAVLJANJE ODŠKODNINSKE ODGOVORNOSTI

Kakor disciplinsko je treba tudi odškodninsko odgovornost ugotoviti v ustreznem postopku. Temeljni namen takega postopka je, da se sploh ugotovi odgovornost povzročitelja škode oziroma tistega, ki je zanj odgovoren, kakor tudi škodo oziroma odškodnino zanj, skratka, vse elemente odškodninskega delikta.

Zakon o združenem delu obravnava tudi odškodninske zahtevke kot zahtevke iz medsebojnih razmerij v združenem delu. Razumljivo pa je, da nimajo značaja medsebojnih zahtevkov iz združevanja dela in sredstev odškodninski zahtevki tretjih oseb za

škodo, za katero je odgovorna organizacija združenega dela.

Postopek za ugotavljanje odškodninske odgovornosti, ki ga obravnavamo, se tiče samo postopka, v katerem se ugotavlja odškodninska odgovornost delavca proti temeljni organizaciji oziroma postopka, v katerem se ugotavlja odškodninska odgovornost temeljne organizacije proti delavcu.

Postopek za ugotavljanje odškodninske odgovornosti mora biti urejen v ustreznem samoupravnem splošnem aktu (npr. v okviru akta o odgovornosti). Res je sicer v zakonu o združenem delu določba, da če je s kršitvijo delovne discipline nastala škoda, lahko disciplinska komisija odloči o povrnitvi škode ali da pobude za odškodninski postopek, torej je določena možnost, da se o odškodninski odgovornosti odloči tudi v okviru disciplinskega postopka, ta možnost pa ne izključuje tega, da delavci temeljne organizacije ne bi imeli posebej urejenega postopka za ugotavljanje odškodninske odgovornosti, in sicer:

— za primere, kadar delavec povzroči škodo temeljni organizaciji, ne da bi obenem kršil delovno obveznost;

— za primere, ki so zajeti v t. i. pavšalni odškodnini;

— kakor tudi za primere, ko je temeljna organizacija odškodninsko odgovorna proti delavcu.

Odškodninski postopek lahko začne razen oškodovanca organ, ki je upravičen začeti disciplinski postopek. To pa pomeni, da bo lahko zahteval uvedbo odškodninskega postopka za škodo, ki jo je povzročil delavec na delu oziroma v zvezi z delom v temeljni organizaciji:

— delavski svet, individualni poslovodni organ ali predsednik kolegijskega poslovodnega organa, organ samoupravne delavske kontrole, zbor delavcev, družbeni pravobranilec samoupravljanja, sindikat, pristojni organ družbenopolitične skupnosti.

Razumljivo je, da imajo vsi navedeni predlagatelji odškodninskega postopka pravico zahtevati uvedbo takega postopka ne samo pred organi temeljne organizacije, pač pa tudi pred sodiščem združenega dela — ali potem, če niso zadovoljni z odločitvijo pristojnega organa temeljne organizacije glede odškodninske odgovornosti, ali pa kar neposredno, brez ustreznega postopka v temeljni organizaciji (158. člen ZDR).
Sonja Slemnik

V KISIKARNI

V verigi proizvodnih obratov nikoli ne gre brez sodelovanja. Če bi na primer obstala kisikarna, bi obstala tudi topilnica in sploh vse naprave, ki jim je kisik potreben. Stroji torej dihaajo, le da nekoliko drugače kot mi in seveda samo z našo pomočjo. V železarni so leta 1963 zgradili novo kisikarno, ker stara ni več stregla vedno večjim potrebam. Od zunaj in znotraj so jo medtem že nekajkrat prebarvali in posodobili, da je vedno videti kot nova.

Ivo Mlakar

Ivan Mlakar je začel delati v tem obratu l. 1964 najprej kot ključavničar, kasneje pa se je z dodatnim tečajem usposobil za delo prvega strojnika. Pove, da je

delo zelo zanimivo, čeprav se komu, ki prvič vstopi, zazdi, da gre tu vse brezhibno in zato ni nikakršnega dela, ker stroji noč in dan ropotajo tako silovito in mogočno, kakor da gre za kak perpetuum mobile. No, okvare niso tako redke in ni bojzani, da bi dela zmanjkalo. Vsako malenkost je treba sproti in temeljito popraviti. Delo v kisikarni poteka v štirih izmenah, kar je Ivanu sprva delalo težave, ampak potem je to prešlo v kri in danes je zanj nekaj čisto normalnega, da gre delat v soboto ali nedeljo popoldne, ko mu izmena tako pade. Se pa zgodi, da mora biti kdaj odsoten v teh dneh, ker je športni dopisnik in so te prireditve običajno ob koncu tedna. V takih primerih mu gredo sodelavci in mojster na roke in to zna ceniti.

Delo v kisikarni je odgovorno, zato je tem lepše slišati, da v vseh letih (štirinajst jih je) ni zagrešil nobene hude okvare. Rekl bi torej, da je vesten delavec. Preizkusil se je v vseh delih, ki pridejo v poštev in pravzaprav spada že med veterane. Je pa pri njih tako, da ne poznajo ne malice ne počitka, kadar odpravljajo okvare in pri tem je še nekaj — složni so. Nihče ne išče krivih v takih primerih, za delo primejo vsi. Najti okvaro je že pol opravljenega dela, je dejal Ivan in potem je treba samo še spretno uporabiti delovne izkušnje.

V kisikarni so tudi dela, ki ne spadajo med dolžnosti strojnika, ampak največkrat se za to ne menijo. Tako gredo nakladat tudi jeklenke, saj so dnevi, ko kupci kar v vrsti čakajo. Na dan prodajo včasih kar po tristo jeklenk. Glavni odjemalci so Plinarna in Emo Celje, TAM in Boris Kidrič Maribor, pa manjša podjetja kot Instalater, Fecro in

Prispevek železarne Ravne za reciklažo

»V industriji moramo osnovna pravila o krožnem toku v naravi sprejeti kot vodilo industrijske filozofije. Beseda recikliranje mora postati stalen pojem bodočega gospodarjenja.«

E. W. Mommsen (1971)

Železarna Ravne (TOZD stroji in deli) je pričela okoli leta 1972 s proizvodnjo strojev za mehansko procesno tehniko za sekundarne surovine. To so škarje in stiskalnice. Iz naslednjega sestavka bomo videli, da usmeritev ni bila napačna, narobe pa je, da smo začeli s preveč zastarelimi stroji, da je napredek počasen. Razumljivo je, da tržišče zahteva stroje, ki so optimalno produktivni in racionalni.

Beseda »recikliranje« pomeni, da se s posebno tehniko ponovno uporabijo dragocene snovi, ki so sicer odpadne. Poleg tega pa je s tem dosežen še zaščitni ukrep našega ekosistema. Ekosistem obsega življenjski prostor, našo življenjsko skupnost. Zaradi tega je zaščita okolja zelo pomembna za vsak tehnološki proces. Vsak živ sistem proizvaja odpadke, ki naraščajo v odvisnosti od življenjskega standarda, od industrije ter energetskih procesov. Seveda je razlika v tem, da se v naravi, kamor še človek ni posegel, odpadki ponovno uporabljajo, in je tako ustvarjena lastna stabilnost. Tam pa, kjer se je vmešal človek, se večinoma odpadki ne trošijo na ta način in se zaradi tega vse bolj nevarno kopičijo.

Tako npr. proizvaja letno vsak mešan razvitih držav 0,3 t gospodinskih odpadkov različne sestave in vsak podeželski prebivalec 0,15 t. Gospodinski odpadki so zelo heterogene sestave in so zaradi tega zelo neprimerni za droljenje.

Tudi industrijski odpadki so zelo heterogeni. Vzemimo npr. kompaktne ingote, aluminijske folije, votle odlitke iz sive litine, bakrene cevi, žico avtomobilске gume itd.

Leta 1973, ko je bila prva naftna kriza, je postalo jasno, da moramo računati s postopnim pomanjkanjem mineralnih in organskih primarnih surovin, verjetno še ne pred letom 2000, toda kmalu v naslednjem tisočletju. Zaradi take situacije človeštvo razmišlja predvsem:

- o reciklaži surovin, produktov in odpadkov.
- o razširitvi baze za primarne in sekundarne surovine,

bolnišnica Slovenj Gradec. Že samo zaradi bolnice morajo posebej paziti na čistočo kisika, sicer pa je železarna ena izmed redkih v Sloveniji, ki proizvaja zelo čist kisik.

O kolektivu je rekel Ivan, da je vzoren. Nikoli večjih nesporazumov. Ze v začetku so ga sodelavci navajali na to, da če se kakšna reč kam da, tam tudi ostane, tako nikdar ne zaklepajo garderobnih omaric in v njih so menda lahko tudi plače ali karkoli že, nihče se ne boji, da bi kaj zmanjkalo, ker še nikoli ni. Ni to zgled poštenosti? Pravijo, da gre pri tem precejšnja zasluga vodji oddelka. Ob koncu pa je Ivan dejal za tiste, ki prihajajo tja, da ne bo ničesar pretežko, če bodo navajeni reda, natančnosti in odgovornega odnosa do dela. Z. Strgar

— kako zmanjšati porabo surovin, povečati izkoristke pri predelavi in zamenjavi z drugimi snovmi.

Za prvo nalogo ima prva mehanska procesna tehnika velike možnosti in dela ter, kot rečeno, je že tudi Železarna Ravne vključena s proizvodnjo nekaterih strojev za omenjene procese.

Na splošno (laično) se zelo zanemarija ali pozabi na posredne učinke, koristi in ugotovitve, če se sekundarne surovine in odpadki vrnejo v proces. Naj navedem samo primer bakra, (bil sem v tovarni bakrenih cevi v Majdanpeku, kjer imajo stiskalnice HPS-1000, proizvod Železarne RAVNE in sem se nekoliko seznanil s tem). Specifična poraba električne energije za pridobivanje bakra iz rudnega koncentrata je 13000 kWh/t bakra. Če pa uporabimo bakrene odpadke namesto bakrenega koncentrata se že pri 40 % dodatku odpadnega bakra zmanjša poraba na okoli 7500 kWh/t bakra. Podobne možnosti imamo seveda tudi pri drugih kovinah oz. sekundarnih surovinah in odpadkih, kar pa industrijsko razvite države že uspešno izkoriščajo. Tako npr. v nekaterih razvitih državah že dodajajo 40 % odpadnega bakra, 32 % odpadnega aluminija, 48 % kositra, 30 % cinka, 52 % svinca, 35 % odpadnega železa v reciklažo.

Gospodinski odpadki nam pa z recikliranjem dajo še dodatne količine različnih produktov in koristi. Če npr. odpadno steklo ponovno uporabimo, prihranimo toplotno energijo pri izdelavi stekla oz. izdelkov iz stekla. Da bi lahko optimalno rešili in uredili nastale probleme, bi morali imeti tehnologijo brez kakršnih koli odpadnih snovi, kar pa še danes ni mogoče. Prizadevati si pa moramo, da čim bolj zmanjšamo količino odpadkov, kar je mogoče na različne načine:

- s primarnim čiščenjem surovin,
- z zamenjavo uporabljenih surovin,
- s spremembami v tehnološkem postopku,
- z uvajanjem naprav in postopkov za odstranjevanje škodljivih snovi in
- s ponovnim uporabljanjem odpadnih produktov.

Droljenje sekundarnih surovin in odpadkov

Droljenje industrijskih, komunalnih in gospodinskih odpadkov je zelo pomemben pripravljalni postopek za sežiganje, deponiranje in recikliranje. Za droljenje ter mletje imamo na razpolago naslednje deformacijske mehanizme:

1. udarjanje in medsebojni trki, t. j. primerno za keramiko, les in litine.
2. rezanje in struženje, kar je primerno za gumo, tekstil, usnje, papir, plastiko ter v posebnih primerih tudi za mehko železo, barvne kovine, les in živila;
3. Trganje uporabljamo za vlaknate, žilave snovi, kot so umetne mase, tekstil, lepenka in papir,
4. mletje je primerno le za krhke, že zdrobljene snovi.

Različna velikost in sestava odpadkov zahteva drolilne naprave, ki delujejo z različnimi deformacijskimi mehanizmi. Konstruirani so tako, da ne zdrobljeni predmeti padajo skozi drolilni prostor, ne da bi ga pri tem poškodovali ali blokirali. Upoštevati je treba tudi nevarnost eksplozije, prahu, par in plinov, morebitno prisotnost eksplozivnih snovi oz. predmetov v odpadkih.

Glavne vrste naprav za droljenje gospodinskih in industrijskih odpadkov so:

odbojni drolilnik, udarni drolilnik, strgalo, odrezalni mlini, »schreder«, in škarje. Med drolilnimi napravami so pomembni kladivarji. Ti so konstruirani z gosto razporejenimi kladivi na osi rotorja (rezalni in trgalni efekt) ali pa z redko razporejenimi kladivi (odbojni-udarni efekt). Za vlaknate snovi je zaželen rezalni in trgalni efekt, pri čemer pa zelo velik problem predstavljajo v odpadkih ženske nogavice, ker imajo majhno maso. Rastlinski odpadki pa se večkrat nezaželeno komprimirajo.

Slaba stran kladivarjev je relativno visoka obraba drolilnih elementov, predvsem pri keramiki in steklenih odpadkih. Problem avtomobilskih gum še vedno ni popolnoma rešen. Sežig zahteva zaradi emisijskih problemov posebne naprave. Rešeno je odrezavanje gum s tekstilnimi vložki z odrezovalnimi mlini, medtem ko se droljenje gum z jeklenimi vložki še rešuje. Obraba nožev pa je zelo velika, čeprav so noži iz kakovostnih Cr-jekel. V zadnjem času se uveljavlja kriolitičen postopek za droljenje kovin in starega železa, kakor tudi za droljenje avtomobilskih gum. Poraba tekočega dušika znaša pri železu 0,25 do 0,4 m³/t, pri gumi do 1 m³/t. Za lokacijo drolilnih naprav za odpadke se morajo upoštevati geografski, geološki, meteorološki, kakor tudi prometni in naseljeni pogoji. Živimo v alpskem področju, kjer so značilne daljše in ozke doline ter vetrovi, ki pihajo v glavnem le v dveh ekstremnih smereh, opraviti imamo tudi pogosto z inverzijami, zato moramo še posebej upoštevati vse zgoraj navedene pogoje.

Tam, kjer je razčlenjen teren, imamo načelno dve možnosti za postavitev drolilnih postaj za odpadke:

— predelava odpadkov na ravnem terenu,

— predelava ob razpoložljivi strmini.

Na ravnem terenu potrebujemo več strojne opreme kot na strmini. Čeravno je droljenje sekundarnih surovin v zadnjem času vse obsežnejše, še vedno niso zadovoljivo rešeni vsi primeri, npr. droljenje litega železa, kompaktnih neželeznih predmetov. Tako je naloga droljenja kovinskih predmetov oz. starega železa dvojna:

1. pridobivanje drobnozrnatega materiala,
2. razklop različnih komponent v izdelku, kar je prvi pogoj za sortiranje. Poleg teh naprav morajo biti še naprave za klasiranje zdrobljenih odpadkov.

Kompletna tehnologija recikliranja

Industrijsko razvite države vlagajo velike raziskovalne napore in sredstva za nove kompleksne tehnologije predelave gospodinskih in industrijskih odpadkov. Ta tehnologija je zelo zanimiva za strokovnjake kot tudi za nestrokovnjake in tudi posnemanja vredna.

Baje so najdlje prišli Švedi. Leta 1974 so pričeli razvijati t. i. fläkt sistem za pridobivanje raznih snovi iz gospodinskih odpadkov in ne uporabljajo vode za predelavo. Že od leta 1975 deluje blizu Stockholma industrijska naprava z letno kapaciteto 30.000 t. Njihove izkušnje so zelo zanimive tudi za naše razmere, čeravno z njo še eksperimentirajo.

Tehnološka shema

Gospodinski odpadki pridejo do prevzemne postaje, se nato drobe in klasirajo, v cevni centrifugi se zadržijo tekstilni predmeti in predmeti iz umetnih mas, sicer bi lahko zamašili klasifikator. Klasifikator oz. zračni separator razdeli odpadke na težke in lahke. Sledi sekundarno droljenje v šredrju in nato ločevanje papirja od umetnih mas. Težki odpadki gredo najprej na magnetni separator za izločevanje železa, nato pa spet v cevno centrifugo, kjer se ločuje steklo, porcelan in ostanki hrane. Steklo in keramični odpadki se zmlejejo in nato v flotacijskih celicah izločijo iz ostanka.

Materialna bilanca celotnega postopka, ki je bila napravljena v eksperimentalni fazi, je: poprečno je mogoče pridobiti 90 % do 95 % železa, 65 do 75 % papirja, 60 do 70 % umetnih mas. Ostanek je zdrobljen in primeren za kompostiranje, deponiranje oz. sežiganje v toplarni, saj je tako zaradi razdrobitve zmanjšan volumen za 80 do 90 %.

S podobno tehnologijo se ukvarjajo tudi še drugod. Mehanska procesna tehnika s svojimi postopki tako omogoča na eni strani pridobivanje določenih surovin, na drugi pa zmanjšuje volumen neuporabnih odpadkov. Zaradi tega potrebujemo mnogo manjše deponije, če odpadkov ne sežigamo in pridobivamo toplotno energijo.

Ker so tudi v Jugoslaviji deponije odpadkov vsak dan večje pa tudi neurejene, bi bilo dobro, da še naprej hitreje razvijamo omenjene stroje.

Delovnim organizacijam bi lahko očitali premajhno pripravljenost za predelavo in pripravo odpadkov, pa čeprav jih na te naloge opozarja tudi zakon.

Avgust Knez, dipl. inž.

VESTI IZ SKIS

Komunalno opremljanje stavbnih zemljišč in razmejitev stroškov

Po novem se spremeni sistem plačevanja komunalnega prispevka za družbeno gradnjo. Prej je investitor plačal 12% komunalni prispevek od končne vrednosti objekta. Za ta znesek je morala SKIS zgraditi osnovne komunalne objekte (vodovod, kanalizacijo, asfaltno ulico). Po sedaj veljavnem sistemu se sredstva zbirajo iz stanovanjskega dinarja v višini 1,16 %. Letno se tako zbere okoli 13 milijonov din strogo namensko za komunalno opremljanje stavbnih zemljišč družbene gradnje. Prednost tega sistema je mesečni dotok denarja.

Zdaj se morata SKIS in samoupravna stanovanjska skupnost dogovoriti:

— kakšno komunalno opremo bo financirala SKIS,

— kje, kdaj ter katerim komunalnim objektom se da prednost.

Predlagano je, da SKIS financira osnovno komunalno opremo, toplovodne priključke in izgradnjo podpostaj pa investitor. Njega bremenijo tudi stroški ostalih priključkov in sorazmeren del stroškov izgradnje sekundarnih objektov in naprav kolektivne rabe.

Premalo prostih lokacij v Reka Grabnu

Predlagano je, naj se v zazidalnem načrtu Reka Grabna dvojčki in trojčki črtajo, namesto njih pa se predvidi gradnja individualnih hiš. Javni natečaj za oddajo stavbnih zemljišč namreč sedem-

krat ni uspel, medtem ko so se za individualne hiše prijavili celo po štirje občani na eno lokacijo.

Ker SKIS zemljišče komunalno opremlja, stroški pa so zaradi zahtevnega terena precej veliki, je sprememba zazidalnega načrta smotrna, saj bi v tem primeru lahko takoj oddali 14 parcel. S tem bi pospešili vračanje denarja, ki je vložen v komunalno opremo. Do sedaj je bilo oddanih že 24 parcel. Težava pa je v tem, da ni možno dobiti nadaljnjih 10 parcel. Lastnici je namreč zemljišče edini vir dohodka. Po zakonu o kmetijskih zemljiščih ji je treba najti drugo zemljišče, tega pa tudi ni.

Višje cene za komunalne storitve

Cene komunalnih storitev v naši občini so med najnižjimi v Sloveniji. Da ne bi Komunalno podjetje poslovalo z izgubo, so pred-

lagane nove, in sicer: za odvoz smeti 0,40 din v gospodinjstvu in 0,86 v gospodarstvu po m² stanovanjske površine in kanalščina 0,55 v gospodinjstvu in 1,10 din v gospodarstvu po m³ porabljene vode.

Popravki plana SKIS

Po prvotnem planu bi morala SKIS dobiti 9 milijonov din. Ker pa so v naši občini problem barakarska naselja, je IS SO Ravne sprejel sklep, da se del tega kredita nameni izključno za rušitev barak. Tako bo SKIS odobreno le 6 milijonov din. To bo močno vplivalo na sprejeti finančni načrt za leto 1979 in bo treba narediti popravke plana oziroma rebalans.

Udeleženci teh sredstev so: Rudnik Mežica, Kograd Dravograd, TOZD Stavbenik Prevalje, SSS in SKIS občine Ravne. T. R.

Kljub akciji „NNNP“ doživljamo presenečanja

Najbrž se ne motimo, če trdimo, da je že sleherni član naše celotne delovne skupnosti seznanjen s pomenom in vsebino akcije »NNNP«. O tej akciji smo priobčili že nekaj člankov v našem tovarniškem glasilu in na ta način seznanili sodelavce z vsebino vseh potrebnih in možnih dejavnosti, podobno vsebino o tej akciji pa smo zasledili tudi v ostalih sredstvih javnega obveščanja, kot so televizija, radio, dnevni časopisi itd.

Obveščanje sodelavcev o vsebini in pomenu akcije NNNP pa ni ostalo omejeno le na splošne informacije. V okviru celotne delovne organizacije so bili pripravljani programi vseh dejavnosti za vse samoupravne dejavnike, tako da bi v tej akciji vsakdo lahko našel »svoje mesto« in deloval za čim boljše uspehe. Še več. Pripravljani programi so dopuščali in še dovoljujejo vso samoiniciativo in pobudo TOZD in DS, ker je ena od bistvenih značilnosti te

akcije, da naj le-ta pride s sodelovanjem vseh delovnih ljudi in občanov do izraza v temeljnih organizacijah in delovnih skupnostih in seveda tudi v krajevnih skupnostih. Da bi celotna akcija potekala čimbolj uspešno in usklajeno, so bili določeni tudi koordinacijski organi, to je odbori za ljudsko obrambo in družbeno samozaščito po TOZD in DS ob vsestranski podpori vseh družbenopolitičnih dejavnikov v omenjenih sredinah.

V zadnji številki smo objavili podatke o dosedanjih prizadevanjih in rezultatih akcije NNNP po TOZD in DS ter tudi navedli, da podatki niso popolni, ker vsa poročila o poteku akcije v TOZD in DS zaostajajo oz. je konkretna aktivnost večja in živahnjša, kot to ponazarjajo dospela poročila.

Akcija še teče in naj bi se stopnjevala vse do konca septembra, ko naj bi bili vsi pred izpitom o naši obrambni pripravljene

nosti in samozaščitni usposobljenosti.

Vprašajmo se, ali bomo en dober mesec, ki je še pred nami, izkoristili za vse zamujeno in ali se bomo še mogli toliko pripraviti, da bomo »ta izpit« uspešno opravili. Res je, da je na voljo še nekaj časa, čeprav ne preveč, v glavnem pa še toliko, da je še čas opozoriti pristojne organe in dejavnike na nekatere pomanjkljivosti in dejavnosti, na katere smo do sedaj v tej akciji skoraj pozabili ali pa smo bili nanje premalo pozorni.

Navedeni nameravamo le nekaj primerov, ki so se nam pripetili v zadnjem času, to je že med potekom akcije NNNP, ter nas opozorili na premajhno budnost in varnost, predvsem pa vzbudili našo pozornost.

1. Ob referendumu 12. 6. t. l., ko naj bi sprejemali določene akte s področja delitve OD, so bili v nekaterih obratih raztrošeni letaki v obliki »izjave« s precej negativno vsebino, s katero je neznani avtor hotel vnesti med kolektiv zmedo, nesigurnost in nezadovoljivo. Letaki so bili najdeni in odstranjeni, toda za to je preteklo preveč časa. Kje smo družbeni samozaščitniki, v katero vlogo smo v akciji NNNP pa tudi sicer postavljeni vsi člani naše delovne skupnosti vsak čas ali kot delovni ljudje med delom ali pa kot občani v prostem času? Dvomimo, da so vsi sodelavci, ki so prvi dobili v roke te letake, ustrezno reagirali, temveč so šli prek dogodka, kot da se ni nič pripetilo. Menimo, da je jasno — sklicujemo se na vlogo nas vseh kot družbenih samozaščitnikov!

2. Strojelom — okvara zgornjega vodila viličarja z nepotrebno in neprevidno vožnjo žerjava ob montaži kaloriferja na zadnji stebel žerjavne proge v proizvodni hali TOZD jeklovlek. Komisijsko je bilo ugotovljeno, da v tem primeru nikakor ni šlo za znake namerne sabotaže, temveč čisto za »otroško« bolezen ob takih delih — nespoštovanje že od davno znanih »pravil igre« ob podobnih vzdrževalnih in montažnih delih. Taki primeri ob malo več budnosti in varnosti, pa četudi ne gre za akcijo NNNP, se nam v bodoče res ne smejo več pripetiti.

3. Eksplozija z amonijakom napolnjene jeklenke v TOZD jeklovlek. Najmanj imamo namen analizirati na tem mestu vzroke in krivce za omenjeno presenečenje, saj je bila v ta namen imenovana posebna strokovna komisija, ki je primer že strokovno obdelala in sprejela ustrezne zaključke. Omemba tega primera v tem prispevku ima bolj in tudi edini namen opozoriti pristojne dejavnike, na kaj vse moramo vsak čas misliti in biti pozorni, kar nam je do sedaj očitno »ušlo«, kajti vsa sreča je v tem, da dogodek ni zahteval človeških žrtev, brez katerih pa takih primerov verjetno tudi ne bomo registrirali.

4. Vdor vode v pisarniške prostore objekta, kjer deluje procesni računalnik. Z imenovanjem in nastopom posebne komisije, ki je na primer raziskala in več ali manj tudi ugotovila vzroke, smo ta primer odložili »ad acta«. Toda prav v teku akcije NNNP nam to nikakor ne sme biti dovolj temveč opozorilo za vse naslednje primere vseljevanja v nove poslovne prostore, česar pa je pri

nas vedno veliko, saj stalno nekaj gradimo in dograjujemo ter se selimo z enega na drug konec tovarne.

Navedli smo le nekaj in morda najbolj boleče primere dogodkov, ki ne prispevajo pozitivnih »točk« v akciji NNNP, ampak obratno! Menimo pa, da so ti primeri taki, da vsakdo najde v njih »svoje mesto« — tako odgovorni organi ter osebe in vsi mi, kolikor nas je v celotni delovni organizaciji kot družbeni samozaščitniki. Bodo enkrat odkriti in samokritični ter si izprašajmo vest, ali smo se v vseh naštetih in mnogih neomenjenih primerih obnašali pravilno in delovali v smislu dobro uspele akcije. Ali smo res že tako daleč s svojo zavestjo in se že zadovoljujemo z omembo kratice NNNP pri vsakem koraku, na vsakem mestu — na delu ali doma in to kratico čestokrat omenjamo že v posmehljivem smislu, obnašamo pa se in delamo po starem, že vpeljanem »voznem redu«? Ali je to prav? Sigurno ni in imamo še toliko časa, da odpravimo tudi te napake in se tako še bolj pripravimo za bližnjo preizkušnjo.

Na koncu našega razmišljanja je treba omeniti, da je področij našega delovanja v akciji NNNP še mnogo več. Ni namen tega prispevka v nizanju vseh naših »rakran«, vendar ne moremo mimo tega, da ne bi poleg omenjenih navedli še nekaj akutnih in bolečih problemov, kot so:

1. Delovna disciplina — ali smo res prepričani, da smo vsi že vse storili na področju utrjevanja oziroma izboljšanje delovne discipline, ko pa na drugi strani tudi mi vsi kritiziramo, da nekaj z disciplino ni v redu? Nehote se nam vsiljuje vprašanje — na koga pa torej naj »leti« ta kritika? Odgovor je jase — na nas same! Zato pa smo zopet mi vsi tisti, ki bi se naj v tem pogledu dejansko »poboljšali«.

2. Bolniški izostanki — ali res izostajamo od dela in obremenjujemo že itak skromen zdravstveni kader vselej takrat, ko smo res bolni (razen rednih in izrednih dopustov ter drugih opravičenih izostankov). Ali naj iščemo krivce za tako porazno stanje na področju bolniških izostankov izključno »kje drugje« ali smo zelo pogosti sokrivci takemu stanju tudi mi? Težko bi bilo zagovarjati trditev, da so za to področje odgovorni in krivi samo neki »drugi« — menimo, da smo tisti drugi v pretežnem delu le vsi mi.

Problemov se odpira še in še in lista le-teh bi lahko bila zelo pestra, če bi hoteli navesti prav vse. Med zadnjimi smo navedli le še dva, ki nekatere tozde spravljata že res v kritičen položaj zaradi težavnega osiguranja nemotenega in rednega poslovanja. Mislimo, da je čas in prilika za konkretno akcijo, katere glavni pobudniki in kreatorji bomo morali biti mi sami — ne pa nekdo drugi »izven plota«.

Roman Kogelnik

Spomin na stare čase

IZ NAŠIH KRAJEVNIH SKUPNOSTI:

Ravne v novi podobi

Na krajevni skupnosti Ravne smo tokrat za kratek razgovor prosili Ivana Vušnika, predsednika skupščine KS. Vprašali smo ga, zakaj je prišlo do zakasnitve pri gradnji magistrata in zakaj se ne začne urejati križišče pri železnici.

»Tudi na krajevni skupnosti nas je zanimalo, zakaj je potrebno zavlačevanje pri gradnji magistrata, saj so za to namenjena in zagotovljena sredstva. Da gradnja ni stekla v določenem roku, je treba vzrok iskati v nedodelanih načrtih. Prav zaradi njih je tudi prišlo do zastoja. No, to smo sedaj že uredili. Gradnja normalno napreduje, tako da ne bi smelo prihajati do večjih težav. Kljub temu pa moramo vedeti, da gre tu za odnos do sredstev, ki smo jih Ravenčani zbrali že s prvim samoprispevkom. Prav zato ne smemo dovoliti, da bi se rok za dokončanje magistrata prestavil. Krajanom smo obljubili, da bo magistrat nared do konca leta in pri tem tudi mora ostati. Na drugi strani pa si želimo, da bi čimprej uredili staro mesto. Ne vem, zakaj še niso začeli graditi novega objekta nasproti postaje milice, saj kolikor vem, so vsi potrebni načrti že nared. Zato ne vidim vzroka za zavlačevanje.»

»Kaj pa avtobusna postaja, kdaj nameravate to urediti?»

»Vsi dobro vemo, da nam taka avtobusna postaja, kot je na Ravnah, ne more biti v ponos. Zato smo se že pred časom pričeli pogovarjati s Sap — Viator, TOZD potniški promet Prevalje, da uredi postajo. Dogovorili smo se, da naj bi jo uredili do 13. oktobra, ko bomo Ravenčani praznovali svoj krajevni praznik.»

»Tovariš predsednik, zakaj se zavlačuje ureditev semaforiziranega križišča pri železnici? Ali se res mora zgoditi večja nesreča, da bomo potem storili kaj za varnost občanov?»

»Za ureditev tega križišča smo na krajevni skupnosti svoje že naredili. Sedaj je vrsta na drugih, da to čimprej uredijo. Vendar, kot se je izkazalo, so tudi pri tej zadevi našli opravičilo. Tako pravijo, da z ureditvijo križišča še ne bodo rešili celotnega varnostnega kompleksa. Tako morajo baje ob vsem tem še porušiti nekaj starih hiš in na mestu teh zgraditi novo pošto in banko. Vse to pa bo povezano z ogromnimi sredstvi, kar nas ne odvezuje od ureditve tega dela Raven, saj je to križišče eno najnevarnejših na Ravnah.»

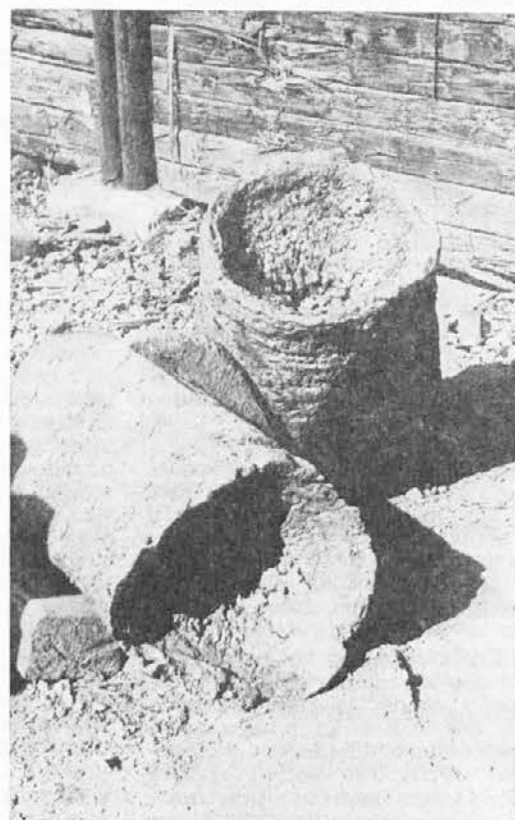
»Kako so bile Ravne preskrbljene z zelenjavo in sadjem čez poletje?»

»Kljub temu, da je bila preskrba s kruhom dokaj redna, se nekateri krajan pritožujejo nad slabo kvaliteto. Pravijo namreč, da občani ravenske občine jemo kruh, ki je s svojo kvaliteto pod slovenskim poprečjem. Kar pa se tiče preskrbe z zelenjavo in sadjem, ugotavljamo, da ni v redu. Na Ravnah namreč imamo samo eno specializirano trgovino, ki »naj« bi prodajala samo zelenjavo in sadje. Je pa v njej moč kupiti vse drugo, samo dobrega sadja in zelenjave ne. Tudi ostale trgovine na Ravnah se ukvarjajo s prodajo zelenjave, a jim je to postranski zaslužek, zato je ta prehranski artikel podrejen drugim po izbiri, kvaliteti in ceni. Zadovoljni pa smo, da se precej zelenjave in sadja prodaja na tržnici, kjer lahko krajan kupijo po nekoliko višji ceni kvaliteto sadje in zelenjavo.»

»Sedaj, ko je ponovno pričel delovati svet potrošnikov, se bo verjetno tudi preskrba izboljšala. Kaj menite vi?»

»Za dokončno ureditev tega dokaj perečega področja čaka velik nalog in dela naš novo izvoljeni svet potrošnikov, ki je že pričel z delom. Ugotavljamo pa, da svet potrošnikov ne more prisiliti trgovcev, da bi izboljšali preskrbo in si s tem zagotovili večji dohodek. Prav zaradi tega bomo morali v prihodnosti več sodelovanja posvetiti potrošniškemu svetu — trgovcev, na drugis strani pa se povezati z inšpekcijskimi službami in izvršnimi organi SO Ravne. Ugotavljanje predlogov in pripomb potrošniškega sveta bi moralo biti vsem v razumevanje. Na podlagi teh naj bi se izboljšala preskrba krajanov in ne nazadnje kulturna in vpludna strežba.»

F. Rotar

Tihožitje

10. Pišite kratke stavke. Najvažnejša misel naj bo v glavnem stavku, v odvisniku pa utemeljite, primeri in dopolnila.

11. Ne skačite s predmeta na predmet in ne trgajte misli.

12. Izigibajte se prepogostnim zvezam z »in«, »da«, »ko«, »če«.

13. Stavčni členi se morajo ujemati, da ne nastanejo dvoumnosti.

14. Ločili nista samo pika in vejica. Naučite se uporabljati vsaj še klicaj in pomišljaj!

15. Varujte se suhoparne uradniške slovenščine.

16. Poskušajte se izražati pozitivno. Izogibajte se negativističnemu prikazovanju stvari, če lahko s pozitivnim dosežete isto.

17. Ne dajte ničesar pisanega iz rok, ne da bi prej še enkrat preverili oblikovanost. Tudi tu velja izrek: zaupanje vase je dobro, kontrola je še boljša.

(Prirejeno po: Tom Werneck, Reinhard Grasse, Formulierungstraining, München, Wilhelm Heyne Verlag 1978)

Učimo se preprostega izražanja

(konec)

POVZETEK OSNOVNIH PRAVIL

1. Govorite in pišite skrbno. Pri pisanju vpletajte vprašanja, premi govor in velelnik! Ne silite se s privzemanjem posebnih stilov, izločite samo izraze pogovornega jezika. Naj vam strah pred pisanjem ne odvzame živahnosti, nazornosti in prepričljivosti!

2. Vedno znova iščite kratke, jedrnatne pojme. Nadomeščajte obrabljene besede s svežimi. Namesto kompliciranih pojmov uporabljajte enostavne. Ustvarite si stil, ki vam najbolj pristaja, in ga uporabljajte dosledno.

3. Izogibajte se šablonskega izražanja in uporabljajte modne besede le, če ne gre drugače.

4. Ne bodite dolgovezni, ampak se lotevajte stvari pri bistvu. Varujte se prepogostnih ponavljanj, če nimate izrazito pedagoških namenov.

5. Odpišite tujke in dajte prednost slovenskim besedam. Tujke uporabljajte popolnoma pravilno.

6. Ne mešajte pojmov! Isti pojem mora biti vselej povezan z isto vsebino.

7. Izogibajte se modnih besed.

8. Odrzite izraze: »treba bi bilo«, »moral bi«, »naj bi«! Dajte prednost oblikam, ki izražajo dejanje.

9. Štedite s pridevniki! Uporabljajte samo nujno potrebne.

SLIKARSKA KOLONIJA RAVNE 79

Železarna Ravne je tudi letos priredila slikarsko kolonijo, in sicer od 15. do 25. avgusta. Vodil jo je naš sodelavec, slikar Franc Boštjan, udeležili pa so se je naslednji likovniki:

Dušan Lipovec, akademski slikar iz Kamnika, Zora Stančič, študentka pedagoške akademije iz Ljubljane, akad. kiparka Milena Braniselj ter študentje ALU iz Ljubljane Matjaž Počivalšek, Husagić Burhamdin, Hamid Tahir in Walled Mustafa. Njihov mentor je bil akad. kipar prof. Slavko Tihec.

IZ OBČINE

POBRATENJE Z OBČINO PROBIŠTIP

Skupščina občine Ravne je 18. julija 1979 na skupnem zasedanju vseh zborov sprejela med drugim tudi listino o pobratenju z občino Probištip.

Osnova za pobratenje je bila dana že na začetku okupacije, ko je bilo interniranih iz naše občine 13 družin na prisilno delo v rudnik svinca in cinka Probištip. Naši interniranci so sodelovali pri vseh akcijah organiziranega odpora proti okupatorju.

Negovanje bratstva in enotnosti se je po vojni nadaljevalo s sodelovanjem med rudnikoma Zleto in Mežica, vse večji interes, da se to sodelovanje še poglobi, pa je privedel do pobratenja.

Z D R A V J E

O ZGODOVINI TRANSFUZIJE KRVI

V dnevnem časopisu, televiziji in drugih medijih javnega obveščanja lahko skoraj dnevno zasledimo pozive ljudem, naj darujejo svojo kri transfuzijski službi v zdravstvu. V današnji medicini si skoraj ne moremo zamisliti zdravstvene dejavnosti brez transfuzije krvi. Pri vsak dan številnejših poškodbah, velikih operacijah in težkih porodih poleg zdravnikovega znanja in spretnosti nadomestna kri v resnici rešuje življenja. Ta medicinski poseg je danes že nekaj tako vsakdanjega, da kar ne moremo misliti, da je ta dejavnost pravzaprav zelo mlada, pa čeprav sega ideja o nadomestitvi izgubljene krvi več stoletij nazaj.

Transfuzija krvi kot pojem prelivanja krvi iz zdravega organizma v oboleli je stara približno 350 let, medtem ko je ideja nadomestjanja izgubljene krvi s človeško ali živalsko stara vsaj 2000 let. O tem nam poročajo razni mitološki zapisi oziroma dokazujejo običaji pri zaostalih plemenih v Avstraliji še danes, ko dajejo starcem piti kri zdravih mladeničev. Ohranjeni so podatki o starih Grkih, ki so dajali izkrvavljenim vojakom na bojiščih piti živalsko kri. Ta misel o nadomestitvi krvi ima sicer nekaj skupnega z današnjim pojmovanjem potrebe po nadomestitvi izgubljene krvi, čeprav so jo v preteklosti uporabljali predvsem v druge namene.

Pri nekaterih plemenih Južne Amerike je bila nekoč najpopularnejša metoda izganjanja duhov iz človeka s puščanjem »bolne« krvi in nato nadomestitev le-te z živalsko krvjo, predvsem s krvjo mladih telet. Stari Egipčani so smatrali kopanje v živalski krvi za postopek pomlajevanja in vračanja življenjske sile. Stari Rimljani pa so z navdušenjem pili kri v arenah ubitih gladiatorjev, da si pridobijo pogum. Naš znani Krjavelj iz Jurčičevega »Desetega brata« je tudi svoji kozi Liski puščal »pregrešno kri«, ko mu je uhajala na graščakovo deteljo.

Tehnika prelivanja krvi v smislu današnje transfuzije se začne v drugi polovici 17. stoletja. Prva, v literaturi opisana transfuzija krvi v zdravilne namene je bila izvedena leta 1490. Papežu Inokentiju VIII. so zdravniki iz-

vedli transfuzijo, ko je bil na smrtni postelji. Trem zdravim mladeničem so odvzeli kri in jo dali umirajočemu. Ni natančno znano, ali so to kri vbrizgali v žile ali jo je bolnik popil. Znan pa je rezultat: umrli so vsi štirje prizadeti — sprejemnik in dajalci. Zdravniki, ki so bili udeleženi pri transfuziji, pa so bili izgnani iz Rima. Leta 1667 so napravili transfuzijo krvi nekemu duševno prizadetemu bolniku. Vbrizgali so mu kri mlade ovce. Kri te mirne živali naj bi pomirila vznemirljivega bolnika. Ta transfuzija je bila celo demonstrirana zdravnikom londonskega kraljevskega kroga. Istega leta opisujejo podobno transfuzijo pri mladeniču, ki je ponorel zaradi nesrečne ljubezni. Dali so mu telečjo kri, ki naj bi zaradi svoje »mirnosti in svežine pogasila vrenje njegove krvi«. Rezultat te transfuzije ni opisan.

V tem času je prevladovala ideja, da mora biti dajalec domača žival, predvsem jagnje zaradi svoje mirnosti. Pri takratnih transfuzijah so najprej bolniku spustili »bolno« kri in jo potem nadomestili z »zdravo«. Seveda takrat še ni bilo ničesar znanega o prenosljivosti prejemnikove in dajalčeve krvi, predvsem pa o krvnih skupinah. Ker zaradi tega večina takratnih transfuzij ni imela uspeha, so se vse končale ponavadi z žalostnim koncem. Oblasti so zato transfuzijo prepovedale. Te prepovedi so trajale vse do začetka 19. stoletja in vsak poizkus označujejo kot šarlatanstvo.

Prvi zdravnik, ki se je ponovno ojunčil in pričel dajati človekovo kri, je bil Anglež James Blundell, ki je tudi skonstruiral aparat za transfuzijo. Kri je odvzel zdravim in močnim osebam in jo s pomočjo svojega aparata vbrizgal bolnikom, predvsem močno izkrvavljenim porodnicam. To je bila predvsem prva medicinska indikacija za transfuzijo. Svoje izkušnje je objavil leta 1829. Tem izkušnjam so postopoma začeli slediti tudi drugi zdravniki, vendar le z delnimi uspehi.

Leta 1901 znameniti Landsteiner opiše, da v krvi obstajajo anti-A in anti-B telesa, ki igrajo odločilno vlogo pri strjevanju krvi. Zaradi tega odkritja je do-

bil Nobelovo nagrado. Njegovi sodelavci so v tej smeri uspešno nadaljevali in opisali pri ljudeh štiri krvne skupine, kar je za uspešnost transfuzije krvi odločilnega pomena. Dokazali so, da morata sprejemnik krvi in dajalec imeti v krvi enaka protitelesa, ker sicer pride do strjevanja krvi v žilah, kar povzroči smrt.

Znanstveniki — hematologi so z leti odkrili v človeški krvi še druge pomembne faktorje. Predvsem odkritje t. i. Rh-faktorja je odločilnega pomena. S tem so bile pojasnjene tudi do takrat nerazumljive smrti novorojenčkov oziroma že odmiranje še nerojenega ploda.

V Jugoslaviji je bila opravljena prva uspešna transfuzija leta 1916, vendar vse do leta 1930 po bolnišnicah ni bilo pravega navdušenja za transfuzijo. Šele z odkritjem snovi, ki preprečuje strjevanje krvi, je ta dejavnost medicine počasi naraščala. Druga svetovna vojna je dala najširšo možnost in seveda tudi potrebo po transfuziji krvi. Pogoji za uspešen razvoj te dejavnosti v medicini so: odkritje štirih krvnih skupin, podskupin in t. i. Rh-faktorja ter možnost konzerviranja in hitrega transporta.

Po II. svetovni vojni so se naglo ustanavljali številni transfuzijski centri. Naporne raziskave lastnosti krvi, njene biokemične sestave in imunoloških lastnosti so znanje o transfuziji pripeljale do take višine, da danes nihče več ne pomisli na nevarnosti, ki so včasih pretile bolniku ob transfuziji krvi.

Prim. dr. Janez Platzer

**DRUŠTVO
INVALIDOV
RAVNE**

V okviru te naše rubrike bi želeli zapisati nekaj dejstev v zvezi z usposabljanjem in zaposlovanjem invalidnih oseb. Marsikdo namreč ne pozna pravic, ki jih naša zakonodaja nudi invalidom, zato je prav, da smo s tem seznanjeni.

KAKO JE Z ZAKONODAJO?

V Sloveniji smo pričeli invalidsko problematiko sistematično spremljati in urejati leta 1962. V resoluciji, ki jo je leta 1963 sprejela slovenska skupščina in v dokumentih konference za rehabilitacijo invalidov Slovenije, so sprejeli naslednja načela:

— najbolj učinkovito humano in najbolj družbenoekonomsko utemeljeno je varstvo invalidnih in prizadetih oseb, če jim omogočimo zaposlovanje v rednih delovnih organizacijah ob normalnih pogojih družbenega dela in življenja;

— na tej osnovi morata rehabilitacija in zaposlovanje invalidov postati sestavni del celotne družbene dejavnosti;

— problemov rehabilitacije in zaposlovanja ni mogoče obravnavati ločeno od ekonomskih problemov delovnih organizacij in komun;

— nujni so posebni ukrepi za zaposlovanje invalidnih oseb, ki se ne morejo zaposliti v rednih delovnih pogojih.

1. januarja 1977 je začel veljati zakon o usposabljanju in zaposlovanju invalidnih oseb. Ta omogoča vsem invalidom pravico do usposabljanja in zaposlitve. Po navedenem zakonu grede vse pravice invalidnim osebam, ki še niso dopolnile 45 let starosti in ki zaradi svoje invalidnosti brez poprejšnje usposobitve ne morejo dobiti redne zaposlitve. Nadalje grede vse pravice tudi tistim invalidom, ne glede na starost, ki imajo glede na starost splošno izobrazbo, preostalo delazmožnost in zdravstveno stanje pogoje, da se bodo lahko v kratkem času toliko usposobili za drugo, ustrezno delo, da ga bodo lahko opravljali vsaj v polovičnem delovnem času. Dalje grede te pravice tudi otrokom in mladostnikom z motnjami v telesnem in duševnem razvoju, po končanem usposabljanju v osnovni šoli, ko nastopijo kot iskanci zaposlitve. Vsi ti imajo pravico do usposabljanja za delovna opravila in do zaposlitve.

Zakon o usposabljanju in zaposlovanju invalidov konkretno zadolžuje SIS za zaposlovanje, da skrbi zlasti:

- za pomoč pri izbiri poklica in delovnega mesta v sodelovanju z zavodi za usposabljanje;
- za izbiro organizacije združenega dela oziroma šole, kjer naj bi se invalidna oseba usposabljala;
- za materialno pomoč pri usposabljanju in zaposlitvi;
- za spremljanje uspešnosti usposabljanja.

V času usposabljanja lahko prejemajo invalidi tudi gmotno pomoč:

- za pokritje stroškov šolanja (internatski stroški, prevozi, prehrana itd.);
- za kritje stroškov za prilaganje na delo;
- za odstranjevanje ovir v stanovanju in na delovnem mestu;
- za adaptacijo delovnih naprav;
- za nabavo prevoznega sredstva itd.

Usposabljanje za delo je ena izmed osnovnih pravic invalidne osebe, ki si je pridobila to lastnost, kar pomeni pridobivanje, izpopolnjevanje ali spremembo znanja in strokovnosti, potrebnih za zaposlitev v določenem poklicu ali za opravljanje določenega dela. Poleg tega pa velja opozoriti še na prilaganje na delo. Ta oblika varstva invalidnih oseb se uporablja po končanem zdravljenju ali medicinski rehabilitaciji. Tako prilaganje lahko traja tri do šest mesecev.

Kot posebno obliko usposabljanja je treba omeniti tudi socialno rehabilitacijo. Ta nastaja v primerih, če je invalidna oseba nesposobna za sporazumevanje (gluha), če se ne more gibati, nima sredstev za opravljanje poklica itd. Takim je možno pomagati, tako da se jim nabavi voziček, proteza, priredi delovno mesto. Načrtno se socialna rehabilitacija izvaja za slepe, ki so oslepel kasneje, in za mišično-živčno obolele invalide. Za vse ostale kategorije pa je socialna rehabilitacija še preveč odvisna od krajevnih razmer in razvitosti področja, kjer živijo.

Brezvetrje

KAKO TE PRAVICE UVELJAVITI?

Invalid si mora najprej pridobiti lastnost invalidne osebe. SIS za zaposlovanje je dolžna uvesti postopek na podlagi prijave iskalca zaposlitve, skrbnika, invalidske ali zdravstvene organizacije, SIS socialnega skrbstva, krajevne skupnosti, zavodov za izobraževanje ali drugih organov ter organizacij. SIS za zaposlovanje nato zbere podatke o iskalcu zaposlitve in izdela predlog za komisijo, ki ugotavlja »lastnost invalidne osebe«. Samoupravni organi skupnosti na podlagi strokovnih ugotovitev komisije izdelajo sklep o pravicah do usposabljanja invalidne osebe. Na ta sklep se je v 15 dneh možno pritožiti na drugostopenjsko strokovno komisijo zveze v Ljubljani. Na I. stopnji deluje v Sloveniji 9 komisij za ugotavljanje lastnosti invalidnih oseb, za naše področje pa je pristojna komisija v Mariboru. Pri zasedanju te komisije sodeluje kandidat in vsi tisti, ki so sodelovali v pripravljalnem postopku.

KAKŠNI SO USPEHI IZVAJANJA ZAKONA?

Intenzivneje se je pričelo z izvajanjem zakona šele leta 1978, ko so bili dani tako organizacijski kot tudi finančni pogoji za tako delo. V Sloveniji je bilo doslej v postopku 1250 invalidnih oseb, od katerih si je pridobilo pravico do usposabljanja in zaposlitve 1180 oseb, druge pa so bile odstopljene SIS socialnega skrbstva, ker jih ni bilo mogoče usposabljati.

Od pozitivno rešenih se jih je usposabljalo okoli 70% v OZD, drugi pa pri zasebnih delodajalcih, v invalidskih delavnicah in na srednjih oziroma višjih šolah. Doslej je veljalo mnenje, da je usposabljanje možno le za poklice, kot so: vratar, telefonist, kurir itd. Z uvedbo avtomatizacije v delovne procese pa se je spekter teh poklicev že zdavnaj veliko bolj razširil. Vse več pa je tudi primerov, ki so si z dodatnim šolanjem na srednjih, višjih in visokih šolah pridobili tako kvalifikacijo, da jim po končani rehabilitaciji ni potrebna zaposlitev na fizično napornih delovnih mestih. Pri usposabljanju invalidov v organizacijah združenega dela pa imajo skupnosti za zaposlovanje velike težave, ker še ni poznan utečen način, kako bi se naj taka rehabilitacija izvajala. Zato je skupščina zveze skupnosti za zaposlovanje že naročila izdelavo takega modela za usposabljanje invalidnih oseb v OZD. Za invalide, ki se ne morejo gibati, pa se pripravljajo model za usposabljanje in zaposlovanje na domu.

Kako je z zaposlovanjem invalidnih oseb? Po nepopolnih podatkih sodeluje pri zaposlovanju sedaj okoli 10% (oziroma 105) organizacij združenega dela. Tako imajo skupnosti pri iskanju OZD, ki bi sprejela na rehabilitacijo in kasneje v delovno razmerje invalidne osebe, velike težave, saj se v OZD običajno izgovarjajo tako, da imajo že dovolj svojih invalidov. K takemu odnosu je določen delež prispevalo tudi dejstvo, da je bila rehabilitacija v nekaterih primerih izvedena nepopolno oziroma pomanjkljivo in so imele zato OZD, ki so sprejele invalide

v delovno razmerje, nato s takim delavcem določene težave.

Vsekakor je ob rehabilitaciji invalida nujno treba pomisliti tudi na psihično plat usposabljanja. Veliko invalidov je zaradi objektivnih razlogov (šolska izobrazba, preostala fizična zmožnost) opredeljenih v usposabljanje za poklice, za katerega niso pravilno motivirani. Mnogi (predvsem mlajši) invalidi pa tudi še nimajo privzgojenih delovnih navad, zato povzročijo včasih zaposlitev takega človeka prizadetemu velik psihični pretres, ki lahko povzroči napačen odnos do dela, ki bi ga naj ta po rehabilitaciji opravljal. Zato je treba ob fizični nujno vklju-

čiti tudi psihološko rehabilitacijo. S tem bi se izognili pogostim bolniškim staležem, dopolnilnemu zdravljenju in v nekaterih primerih morda tudi nesrečam pri delu. Na koncu lahko povzamemo naslednji sklep:

osnovna pogoja za uspešno zaposlovanje invalidov sta strokovno izvedena in celovita poklicna rehabilitacija ter ažuren pregled povpraševanja po delavcih s poznavanjem psihofizičnih profilov delovnih mest. Ko samoupravne interesne skupnosti za zaposlovanje izpolnijo te pogoje, je naloga organizacij združenega dela, da omogočijo invalidom vključitev v delovni proces. D. Zunko

S KNJIŽNE POLICE

Domača dela

Janez Gregori, Ivan Krečič: Naši ptiči, DZS, Lj., 328 str., 550 din.

Knjiga je razdeljena na dva dela. V prvem so ptiči predstavljeni (anatomija, biologija, ekologija, varstvo in opazovanje v naravi). Drugi del je sistematski. Pri vsaki vrsti so podani opis, značilnosti za razpoznavanje in njihova biologija. Razširjenost je podana z ustreznimi majhnimi kartami, pri večini vrst je označeno, kakšno je njihovo stanje v Sloveniji.

Josip Murn, Pesmi, MK, Lj., 262 str., 193 din.

V počastitev stote obletnice rojstva Josipa Murna, enega izmed štirih velikanov slovenske »moderne«, je znova izšel reprezentativen izbor njegovih pesmi, kakor jih je uredil in komentiral Dušan Pirjevec, ko je izbor izšel v knjigi Topol samujoč.

Nada Kraigher, Maja, roman, MK, Lj., 344 str., 198 din.

Junakanja pripovedi je mlado dekle, ki jo zanese iz neurejene družine na kriva pota, da se znajde v zaporu, kjer spozna, da smo v vseh kritičnih situacijah sami, in se končno odloči zamujeno popraviti.

Andrej Inkret, Milo za drago, gledališke ocene, 528 str., 80 din.

Slovenski esejist in kritik Andrej Inkret je zbral v tej knjigi sedemletno žetev svojega kritičnega spremljanja slovenske in tuje odrske produkcije. Gre za kronološko zbrano pričevanje, za kritičen odsev in dokument in hkrati za podobo avtorja, ki se skozi živo in strastno pisarijo odkriva bralcem.

Prevodi

R. Messner, Everest, DZS, Lj., 232 str., 450 din.

Šele pred dobrim četrletjem je človeška noga prvič stopila na najvišjo goro sveta. Zgodovinski datum: 29. maj 1953. Prva sta se na listo zmagovalcev zapisala Anglež Hillary in šerpa Tensing. Za njima je še več kot 25 ekspedicijskih poskušalo srečo, a med njimi so bile redke, ki so z uspehi kronale svoje napore in tveganja. Zadnji uspeh je dosegla letos naša himalajska odprava, ki je z dvema navezama utrla izredno težko prvenstveno smer na vrh Mount Everest.

V tej kroniki dramatičnih in nenavadnih prizadevanj pa imata še posebno mesto dva odlična avstrijska plezalca: Reinhold Messner in Peter Habeler. Bila sta prva in doslej tudi edina v zgodovini alpinizma, ki sta se povzpela na vrh 8848 metrov visokega Mount Everesta brez uporabe umetnega kisika. Knjiga Everest opisuje ta izjemni podvig, ki jima je uspel 8. maja 1978.

Pierre La Mure, Mona Liza, biografija. DZS, Lj., 398 str., 280 din.

Kaj se skriva za znamenitim skrivnostnim nasmehom ženske na Leonardovi sliki? Na to vprašanje odgovarja znani pisatelj z biografijo, v kateri odstira tančico z nežne in pretresljive renesančne ljubezenske zgodbe ter nam razkrije njeno skrivnost.

Robert Andre, Zapeljivec, roman, ZO, Mb., 212 str., 190 din.

Gre za ljubezensko zgodbo, ki se splete med študentom in poročno ženo, ki se loči in skupaj z otrokom zaživi novo življenje. Študent čez čas spozna, da ga ta zveza bremeni in lepega dne izgine. Ona se vrne k možu, in ko se čez nekaj let sreča s svojim mladeničem, sta tujca in si ob slovesu oba oddahneta. Torej sodobna tema, ki jo lahko postavimo kamorkoli.

Erich Segal, Oliverjeva zgodba, roman, ZO, Mb., 229 str., 200 din.

Znamenita Segalova »Lowe story«, ki je polnila tudi naše kinematografe, je bila kot knjiga absolutni bestseller.

Pričujoče delo je nadaljevanje te zgodbe, seveda nastopa le glavni junak, saj vemo, da je njegova ljuba umrla. No, tudi film je že posnet, ampak knjiga ni odveč.

(Po Knjigi 79)

SPORED KOROŠKIH KINEMATOGRAFOV V SEPTEMBRU

Koroški kinematografi Crna, Zerjav, Mežica, Prevalje, Ravne, Dravograd, Slovenj Gradec, Mislinja, Podgorje in Kotlje bodo septembra predvidoma predvajali naslednje filme:

— GRDI, UMAZANI, HUDOBNI — italijanska barvna drama — do 9. 9.
— MESTO V PEKLU — italijanski barvni vojni film — do 12. 9.

— CHARLSTON — italijanska barvna kriminalka — do 4. 9.

— NI TILNIK, TEMVEČ VRAT — francoska barvna komedija — do 9. 9.

— OLD FIRREHAND — jugoslovansko-nemški barvni vestern — do 9. 9.

— VLOMILEC NA SVOBODI — ameriška barvna kriminalka — od 4. do 20. 9.

— VRNITEV TIGRA — hongkonški barvni karate pustolovski film — od 6. do 23. 9.

— PUSTOLOVŠČINE V DŽUNGLI — indijska barvna drama — od 4. do 18. 9.

— HERBIE ZNOVA TEKMUJE — ameriška barvna komedija — od 7. do 18. 9.

— SODNIK, IMENOVAN ŠERIF — francoska barvna drama — od 11. do 25. 9.

— OROŽJE SMRTI — italijanska barvna kriminalka — od 11. do 26. 9.

— PORTRAT Z DAMO — domača barvna drama — od 7. do 30. 9.

— MOZ, KI JE PREVEČ VEDEL — francoski barvni triler — od 13. do 30. 9.

— BOSKO BUHA — domači barvni vojni film — od 13. do 30. 9.

— NAJVEČJI LJUBIMEC NA SVETU — ameriška barvna komedija — od 19. 9. do 8. 10.

— PASJE POPOLDNE — ameriška barvna kriminalka FEST 76 — od 21. 9. do 4. 10.

— SMOKI IN BANDIT — ameriški barvni pustolovski film — od 14. do 30. 9.

— ZBOGOM IN KONEC — italijanska barvna kriminalka — od 18. 9. do 2. 10.

— SIJAJ — ameriški barvni vestern — od 20. 9. do 7. 10.

— AVTO SMRTI (UBIJALEC) — ameriški barvni pustolovski film — od 25. 9. do 9. 10.

— IŠČEMO GOSPODA GOODBOVA — ameriška barvna drama — od 27. 9. do 14. 10.

Kinegraf Prevalje
TOZD Kinematografi Prevalje

MALO VIŠJA POŠTEVANKA

Časopis sindikatov Jugoslavije »Rad« je 15. junija letos objavil zanimivo rešitev, na katero naši gospodarstveniki in ekonomisti menda v svojih razpravah o produktivnosti in izrabi delovnega časa niti pomislili niso. Naslov: ZASTO NE KAO FINCI? — Pred nekaj leti so delegati jugoslovanskih sindikatov ob obisku neke tovarne dobili od gostiteljev naslednja pojasnila: »To je komercialni oddelek, tam je računovodstvo, tu pa je »biro za vse«.

Jugoslovani so takoj vprašali: »Kakšen biro za vse?« Odgovorili so jim, da so to službo delavci tako popularno sami poimenovali. Zaposleni, ki delajo v tej službi — ob drugih obveznostih — opravijo za delavce vsa pota v mestu — od pridobivanja različnih potrdil in dokumentov do vplačila članarine za združenje ribičev.

Na vprašanje, koliko delavci plačajo za take usluge, so jim gostitelji povedali: »Nič. Uprava je izračunala, da izostajanje delavcev z dela stane desetkrat več od plačila nekaj uradnikov.« Čisti računi — in ljudje so zadovoljni.

Na kratko: kapitalisti so vse dobro izračunali in ugotovili, kaj se jim bolj izplača. Ve pa se, da so dobri računarji.

Ali ne bi mogli tudi pri nas pristojni razmisliti, kadar govorimo o tem, čigave so pravne službe v naših organizacijah združenega dela, da ne bodo samo zastopniki na sodiščih, ampak tudi dragoceni pomočniki, da bi delavci brez izgube delovnega časa in raznih šikan ter glavobolov prišli do vseh »papirov«, ki se jih ob raznih priložnostih zahteva, žal, preveč?

(Povzeto iz »Internih informacij« RSZSS št. 10/79.)

JOŽE VALENTI

V življenju vsi nekam hitimo, kot da bi se bali zamuditi neki še nesluteni trenutek ali pa nikoli popolnoma izoblikovan cilj. Ko dosežemo postavljeni cilj, neke vmesne etape v življenju, zopet hitimo naprej k naslednji postaji in to ponavljamo vse življenje. Na poti življenja pa se nam zoperstavljajo različne ovire in nastavljajo čeri, ki se nenadoma pojavijo, nam preprečijo našo nadaljnjo pot in nas za vedno izločijo iz potovanja. Taka je bila tudi usodna pot našega sodelavca in delovnega tovariša Jožeta Valentija, pot, na kateri se je za vedno in brez povratka ustavil.

Herman Lesjak

V ponedeljek nas je veder in nasmejan, kakršen je bil Jože vedno, po končanem delu zapustil, ko smo z njim še razglabljali, kaj bo treba opraviti jutri in katere naloge nas čakajo še ta teden. Toda naslednji dan namesto običajnega jutranjega pozdrava z Jožetom nas je presunila boleča vest o tragičnem dogodku ter bridki izgubi sodelavca. Se danes ne moremo do kraja verjeti, da ga resnično ne bo več med nas.

Ko je pred sedmimi leti prišel v železarno Ravne in se zaposlil pri strojnem vzdrževanju, smo v njem takoj spoznali izredno marljivega, strokovno sposobnega in nesebičnega delovnega tovariša. Vedno je bil pripravljen prevzeti še tako zahtevna jermenarska in vulkanizerska dela, pa četudi jih je bilo treba izvrševati v najtežjih pogojih. Nikoli ni postavil vprašanja, če je bilo treba delati ob kateremkoli času, kadar je nastala potreba v proizvodnji in je bilo treba popravljati okvare, da bi delo nemoteno potekalo. Vedeli smo, koga moramo poklicati, da bo delo zanesljivo opravljeno. Jože ni poznal besede »ne morem« ali »nimam časa«, ker je vse svoje interese podredil delu v tovarni. Visoko izoblikovana zavest in čut odgovornosti sta bila odlika njegove osebnosti. Delati z njim je bil poseben užitek, vedno je bil vedro razpoložen, pa čeprav je včasih moral opravljati dela v zelo težkih pogojih, na vročini in v prahu, na metalurških napravah in transporterjih. Z zdravim humorjem in tovariškim odnosom do vseh, ki smo z njim delali, je vnašal vedro razpoloženje v vsakodnevno delo in s tem vplival na resnično humane odnose med sodelavci. Tak je bil naš Jože, ki nas tako mlad, saj mu je bilo

komaj 34 let — mnogo prezgodaj zapušča.

Nastala je praznina, ki boleče odmeva v naših srcih, praznina, ki je ne bomo mogli zapolniti, kajti redke so osebnosti, katerim je narava dala toliko lepih lastnosti, ki so odlikovale Jožeta.

Življenje in delo bo teklo naprej, zopet bomo hiteli našim ciljem naproti, vendar osiromašeni bomo za sočloveka, delavca in tovariša v pravem pomenu besede. Na vzoru resničnega tovarištva pa bomo postali bogatejši v spoznanju, da smo z njim v sedmih letih skupnega dela pridobili bogate izkušnje, ki jih bomo gojili naprej. Tako bo spomin na Jožeta živel med nami, čeprav bo njegovo truplo pokrivala zemlja.

Dragi Jože, ko se ob odprtem grobu poslavljam od tebe, ti izrekam vso našo zahvalo za tvoje ustvarjalno delo, ki si ga opravil skupaj z nami, zagotavljamo ti, da te nikoli ne bomo pozabili. Počivaj v miru in naj ti bo lahka zemlja v tvojem preranem grobu!

V globoki žalosti izrekam v imenu TOZD strojnega gradbenega vzdrževanja, osnovne organizacije sindikata, predvsem pa v imenu Jožetovih sodelavcev iskreno sožalje vsem svojcem.

IVAN NOVAK

Dragi sodelavec Ivan!

Rodil si se v Črni 1926. leta v številni družini kot sin rudarja. V tistih letih življenje ni bilo lahko. Le redki so bili tako srečni, da so imeli delo in trdo so morali garati, da so zaslužili najnujnejše za sebe in svojo družino. To teži si takrat okusil tudi ti. Že kot otrok si pasel živino pri okoliških kmetih.

Srečna sta bila oče in mati, ko sta ti našla mesto vajenca pri nekem obrtniku. Toda nisi imel sreče, saj je moral kmalu zapreti svojo delavnico in si ti svoj uk končal že na začetku.

Poizkušal si ponovno kot mlinarski vajenec, toda vojna vihra je oplazila tudi tebe, saj so te Nemci leta 1943 vpoklicali v vojsko. Kot golobrad vojak si hodil po Evropi in kmalu ti je uspelo preiti k francoskim partizanom. Nekaj mesecev kasneje si kot prekomorec nadaljeval boj proti okupatorju kot jugoslovanski partizan. Po vojni si poprijel za delo, kjer je pač bilo potrebno. Kljub temu si še vedno gojil tiho željo — pridobiti si poklic in končno

si to tudi dosegel. Nekaj let po vojni si postal visoko kvalificiran varilec.

Tovarni rezalnega orodja si daroval celih 21 let delovne dobe in tvoji žulji so pomagali graditi kvaliteto in priznanje, ki smo ga danes pod tem imenom deležni.

Po naravi si bil tih. Svojih težav in bolečin nisi razdaljal drugim. Kadar pa je bilo treba, si prenesel veselje tudi na okolico in znal si jo spraviti v smeh in dobro voljo. Sodelavci smo te imeli radi in ni bilo koga, ki bi bil jezen nate. Bil si mehkega srca in nisi prenesel krivice, sam pa je tudi nisi znal drugim storiti.

Pri delu si bil vesten in marljiv. Tvoje roke so navadno prve zjutraj oklepale vrata delavnice in jih zadnje običajno tudi zapirale. Delo si imel rad in delavnik ti nikdar ni bil predolg, večkrat pa si rekel, da je šihit prehitro minil.

Nisi bil pozoren na svoje telesne težave v zadnjem času in drugi smo te morali siliti, da si končno odšel k zdravniku. Odšel si in nisi se več vrnil med nas.

Ko smo te obiskovali v bolnici, si rekel: če bi prišlo dva tedna prej, bi bil sedaj že doma. Veliko si govoril o življenju, svojem vnuku, ženi in otrocih. Govoril si o želji po soncu, ki je sililo skozi okno. Težko nam je bilo, da ti nismo mogli pomagati.

Pred petimi meseci smo ti še govorili: »Ivan, popravi ta stroj, in ko boš gotov, se loti onega«. Takrat je bilo tvoje zdravje že težko načeto, a za to nismo vedeli ne mi ne ti sam. Pred petimi meseci si zapustil tovarno rezalnega orodja, ko si moral na zdravljenje in danes si zadnjič med nami. Ne bo več tvojega smeha in dobre volje. Tvoje mesto v remontnem oddelku bo ostalo prazno. Pogrešali te bomo — tvoji sodelavci, pogrešala te bo tovarna, samo kamen tvojega truda bo ostal viden v njene zidove.

Bil si dober človek, nežen ded svojim vnukom, skrben oče svojih otrok in pozoren mož. Žalostni in nemi stojimo ob tvojem grobu, ni te več med nami in v krogu tvojih dragih, ki jim izrekamo iskreno sožalje.

RUDI SMREČNIK

Dragi Rudi!

Z žalostjo v srcu se v imenu sodelavcev in tovarišev poslavljam od tebe. Današnji tempo življenja marsikomu pretrga nit življenja mnogo prehitro, tako je bilo tudi s teboj, dragi Rudi.

Tragična vest, ki se je v našem obratu, kjer si bil zaposlen komaj pet mesecev, širila hitro in tiho od ust do ust, je bila resnično težko sprejemljiva. Bil si mlad, poln življenja in ni še dolgo, ko si se poročil, da bi si ustvaril družino in lasten dom. V našo delovno organizacijo si se vključil z namenom, da bi s svojim delom pomagal k še večjemu napredku naše tovarne kakor tudi celotnega kraja.

Sedaj, ko bi lahko ustvarjal za družbo in družino lepše življenje, si se tiho in tragično poslovil, zapustil pred letom dni izbrano življenjsko družico, danes tvojo žalostno vdovo.

Kako hitro se spremeni usoda človeka, ki pusti žalost in trpljenje za vse, ki te bomo pogrešali, posebno pa še za ženo in drugo sorodstvo.

Nemočni in sklonjenih glav stojimo pred tvojim preranim grobom, hvaležni za vse, kar si storil za nas.

Vsem tvojim izražamo globoko sožalje, posebno pa tvoji ženi in ožjemu sorodstvu. Lahka naj ti bo koroška zemlja!

Franc Košak

IVAN VOGLAR

Dragi Ivan!

Doletela me je žalostna dolžnost, da se v imenu tvojih sodelavcev iz TOZD valjarna, kjer si pred smrtjo delal, poslednjič poslovim od tebe.

Leta 1963 si se vključil v naš delovni kolektiv v energetske obratu in ostal zvest koroškemu železarjem vse do svoje prerane

smrti. V valjarno si prišel leta 1972, kjer smo te kljub kratkemu stažu sprejeli za svojega. S teboj smo delali ter skozi tvojo redkovednost spoznali vse tegobe, ki so te trle. Spoznali smo te z vsemi človeškimi majhnimi in velikimi plemenitostmi. Samo človeku je dano na svetu, da istočasno poseduje pozitivne in negativne lastnosti, zato pravimo, da so tudi napake znak človečnosti.

Ko smo spoznali tvojo bolezen, smo ti hoteli pomagati, vendar je bilo prepozno, ker je bila smrt hitrejša. Sedaj, ko te spremljamo k zadnjemu počitku, sprejmi zahvalo za vse, kar si z nami ustvarjal za kasnejše rodove. Počivaj spokojno v zemlji, na kateri si se rodil in ustvarjal.

Tvojim najbližjim pa izrekam v imenu sodelavcev valjarne iskreno sožalje.

REKREACIJA IN ŠPORT

NOGOMET

KOROŠKA SELEKCIJA V REPUBLIŠKI LIGI

Sodelovanje pri športu delimo v tri kategorije: rekreacijsko, tekmovalno in vrhunsko. Tam, kjer tekmujejo posamezniki, je želja, da dosežejo čimboljši rezultat, ki ga lahko merimo v sekundah, cm, točkam, krogih, kegljih... Ob dobrem rezultatu je želja po rekordih. Pri ekipnih športih pa je hotenje, da se uvrsti ekipa v višji rang tekmovalja in da osvoji čim boljše mesto.

njujejo delne pogoje. V teh skupinah bo nastopalo po sedem ekip, ki bodo med seboj igrale po štirikrožnem sistemu, kar pomeni, da bodo imele ekipe po dve medsebojni srečanja tako v jesenskem kot spomladanskem delu prvenstva.

Tekmovalje v jesenskem delu bo trajalo od 25. avgusta do 25. novembra 1979. V republiški območni ligi — vzhod bodo poleg Koroške igrali: Kladiivar, Kamnik, Mozirje, Aluminij, Domžale in Litija.

Naši nogometaši bodo nastopali z imenom Koroška, kar po-

Obe selekciji — članska in mladinska — bosta v tekmovalni sezoni 1979/80 igrali prvenstvene tekme na Ravnah. Kolikor bodo imeli igralne pogoje tudi drugi kraji (od Črne do Radelj), bodo selekcije izmenično v letnih ciklikih nastopale po dogovoru drugod. NK Fužinar ni nosilec selekcije, temveč bo nastopal še naprej v koroški rekreacijski ligi.

Vodstvo koroških selekcij predstavlja Koroška nogometna zveza, katere predsednik je Tone Vehovar. Predsednik strokovne komisije je Jani Brglez. Trener Koroške je Tomislav Tasič. Pri trenerskem delu mu bo pomagal priznani strokov-

njak iz Murske Sobote Maučec, ki bo istočasno vzgajal in izobraževal strokovni nogometni kader na Koroškem. Tehnični vodja članske ekipe je Rajko Praznik. Mladinsko selekcijo, ki prav tako tekmuje v republiški ligi, bosta trenirala Rajko Helbl in Boris Keršbaumer. Tehnični vodja mladinske selekcije pa je Ivan Koren. Pedagoški vodja obeh selekcij je Esad Hadžiagič, psihološke priprave pa bo imel Andrej Logar.

Vsem aktivnim nogometašem in predvsem funkcionarjem čestitamo, da so se odločili za skupno pot, da so zelo dobro in perspektivno načrtali bodoči razvoj koroškega nogometa in jim želimo čimveč tekmovalnih uspehov in skorajšno uvrstitev v prvo skupino republiške lige.

Š. F.

Kaj je pod gladino?

Vsa leta po drugi svetovni vojni so se generacije nogometašev koroških klubov potegovala, da bi igrale v republiški ligi. Vemo pa, da ni dosegel tega cilja noben klub.

Ob novem tekmovalnem sistemu, predvsem pa s sodelovanjem vseh klubov koroške regije, bo selekcija Koroške v tekmovalni sezoni 1979/80 nastopala v republiški ligi, ki je razdeljena v tri skupine. V prvi tekmujejo tiste selekcije oz. klubi, ki imajo za to vse potrebne pogoje. Osnovni pogoji pa so: urejeno in ograjeno igrišče s pripadajočimi garderobami in sanitarijami, trenerski kader z licencami in kot prvi pogoj, da je mladinska ekipa selekcije vsaj prejšnjo sezono tekmovala v republiškem rangju.

Naša koroška selekcija izpolnjuje igralne pogoje z igriščem na Ravnah, nimamo pa prvega pogoja (sodelovanje mladinske ekipe v pretekli sezoni), da bi lahko nastopali v prvi skupini republiške lige.

Druga skupina republiške lige pa se deli na vzhodni in zahodni del. V njej nastopajo tiste selekcije oz. klubi, ki izpol-

meni, da je končno prišlo do prepotrebne sodelovanja med koroškimi klubi. Prednosti so, da bo selekcija Koroške lahko tekmovala v višjem rangju tekmovalja, kvaliteta koroškega nogometa pa se bo občutno dvignila, ker bodo v selekciji tekmovali najboljši igralci, ki so bili sedaj razdrobljeni v posameznih klubih. Vemo pa tudi, da bodo treninji kvalitetnejši in bolj številni kot doslej. V Koroških klubih je doslej nastopalo toliko dobrih posameznikov, da bodo selekcijo Koroške sestavljali izključno domači igralci.

V ekipah republiških lig nastopajo pretežno mladi, perspektivni igralci, ker je starostna omejitev. Za klub oz. selekcijo lahko igrajo le trije igralci, ki so starejši kot 24 let. Vsi ostali morajo biti mlajši. Člani selekcije so lahko le tisti igralci, ki so včlanjeni v enega od klubov koroške regije. Kolikor ne nastopa za selekcijo, ima igralec pravico igranja za matični klub. S tem predpisom sta dosežena princip reprezentance in možnost večje izbire igralcev za selekcijo.

HUMORESKA:

Predrag Babić

BOLNIK

Doktor: »Naslednji, prosim!... Kaj vam je?«

Bolnik: »Predinfarktno stanje, doktor!«

Dr.: »Ah, nikar! Je tako resno? Kako pa veste, da je ravno to?«

B.: »Imam iste simptome, kot je pisalo v časopisu prejšnjo sredo. Ves teden sem spremljal potek bolezni.«

Dr.: »Ste razen teh bolečin imeli še kakšne druge?«

B.: »Da. V predelu slepoočnice, na zatilju in na str. 18 nedeljske izdaje.«

Dr.: »Kako, prosim?«

B.: »Da, da, na str. 18 je pisalo, da sem prebolel zgodnji meningitis in mi je bilo takoj dobro. Kasneje sem imel še neke težave...«

Dr.: »Kako pa ste jih pozdravili?«

B.: »Kakor je pisalo v časopisu: z aspirini in ležanjem v mračni sobi.«

Dr.: »Se pravi, zatemnili ste okna?«

B.: »Ne, kje pa! Šel sem k sorodniku. Veste, k njemu nikoli ne pride sonce.«

Dr.: »Odlično.«

B.: »Hm, to ni nič. Pred nekaj dnevi sem si pozdravil tuberkulozo.«

Dr.: »Zaboga, kako pa ste to napravili?«

B.: »Na enak način kot vse drugo — z receptom iz časopisa: urejeno življenje, vitamin C in čist zrak.«

Dr.: »Čist zrak? Torej ste šli na planine?«

B.: »Ah, kje! Pisal sem stricu v Romanijo, naj mi pošlje nekaj steklenic čistega zraka in mi jih je poslal.«

Dr.: »Joj, ste vi čuden primer. Toliko boleznij, pa ste ostali živi. To je res velik uspeh.«

B.: »To ni nič. Veste, važno je spremljati tisk. Tam vse piše: bolezni, diagnoza, terapija, zdravlila

in ... naslov za pogrebne usluge. Zahvaljujoč časopisu zmeraj pravi čas ukrepam. Vidite, včeraj sem se rešil komplikacij, ki bi lahko nastopile zaradi izvenmaternične nosečnosti.«

Dr.: »Človek božji, zdaj pa pretiravate, saj ste vendar moški!«

B.: »Ni važno, doktor! Zahvaljujoč članku sem takoj odkril vse simptome in hitro ukrepal. Zdaj sem prišel k vam, da bi pogledali, kako se otrok razvija.«

(Prev. — ar)

PRINCIP

Življenje brez načel je kakor ladja brez krmarja. Gandhi

Ni nevarno govoriti neumnosti, nevarno pa jih je govoriti v imenu načel. Kant

Sonce

